

**De divinatione, quae fit per astra diversum ac discrepans
duorum Catholicorum sacrae Theologiae Doctorum iudicium:
scilicet Francisci Iunctini Florentini, ac Ioannis Lensaei
Belliolani Professoris Louaniensis. : Item Diui Thomae
Aquinatis, Lucij Bellantij Senensis Physici, ac Marsilij Ficini
Philosophi, de eadem diuinatione, sententia.**

<https://hdl.handle.net/1874/451847>

g^{lc} 4
DE DIVINATIONE, QVAE
FIT PER ASTRA,

DIVERSVM
AC DISCREPANS DV-
ORVM CATHOLICORVM
sacrae Theologiae Doctorum
iudicium:

SCILICET
FRANCISCI IUNCTINI FLO-
rentini, ac Ioannis Lensei Belliolani Pro-
fessoris Louanensis.

ITEM DIVI THOMAE AQUINATIS,
Lucij Bellantij Senensis Physici, ac Marfilij Fi-
cini Philosophi, de eadem diuina-
tione, sententia.

COLONIAE,
Apud Ludouicum Alektorium, & hæredes
Iacobi Soteris.

ANNO M. D. LXXX.

BE DEDICATED TO

DIVISION

A. D. 1911

OF THE

NAVY

NAVY DEPARTMENT

WASHINGTON, D. C.

1911

NAVY DEPARTMENT

WASHINGTON, D. C.

1911

NAVY DEPARTMENT

WASHINGTON, D. C.

1911

NAVY DEPARTMENT

WASHINGTON, D. C.

1911

NAVY DEPARTMENT

WASHINGTON, D. C.

1911

NAVY DEPARTMENT

WASHINGTON, D. C.

1911

DE SVPER-
STITIIONE DIVINATI-
VA EX COMPENDIO ALTE-
RIVS PARTIS, SECVNDAE PARTIS SVM-

mae Theologicae Sanc. Thomae Episco-
pi Camerini Bernardi Bonio-
nis. cap. 95.

IVINATIO est peccatum: *Divinatio est*
quia tunc quis diuinare dicitur, *peccatum.*
quando indebito modo pranun-
tiationem vsurpat futurorum
euentuum. Est enim hoc propri-
um Dei, qui solus in sua aeterni-
tate videt, eaque futura sunt

quasi praesentia: si quis ergo pranunciare haec pra-
sumpserit, nisi Deo reuelante, manifeste vsurpat,
quod Dei est. At si quis pranunciet ea, quae veniunt ex
necessitate, vel vi in pluribus, quae humana ratione
praecognosci possunt: non dicitur proprie diuinare, &

si non est peccatum. Est autem diuinatio superstiti- *Divinatio est*
onis species, cum proueniat ex operatione demonum, *superstitio*
vel quia expresse inuocantur ad manifestanda futu- *species,*
ra, vel quia ipsi demones ingerunt se vanis inquisiti-
onibus, vi hominum mentes implicent vanitate. Unde
quatuor ad modum operationis ad superstitionem
pertinet, & si finis inuentus sit, ad curiositatem. Tri- *Triplex ge-*
plexque est generum diuinationis. Quorum primum est uisus. *nus diuina-*

per manifestam demonum inuocationem, quod pertinet ad necromanticos, & sub hoc genere continentur praestigia, mortuorum apparitiones, arreptitij, geomantia, hydromantia, aromantia, pyromantia, & aruspicium, Secundum genus est per solam consideratione dispositionis, vel motus alterius rei, quod augurium dicitur, & pertinet ad augures propter auum garritam. Tertium genus est, dum sit aliquid, vt nobis occulta manifestentur quod pertinet ad sortes: & quamuis in omnibus praedictis sit eadem generalis

Semper illicita est diuinationo per demonum inuocationem, ratio peccandi: non tamen est eadem specialis. Multo enim grauius est inuocare demones, quam aliqua facere, quibus dignum sit, vt se in illis demones ingerat. Et semper illicita est diuinationo per demonum inuocationem, tam ex pactis expressis cum ipsis demonibus, & maxime si interuenit sacrificium, vel reuerentia; quam ex parte futuri euentus, cum demon intendat hominū perditionem ex suis responsis, etiā si aliquādo vera dicat, vt ei credatur: nefas enim est, cū diuinam scripturā habeamus, vt a diabolo instruamur. Et diuinationo que fit per astra, illicita est, si praecognoscere volumus medijs ipsis, qua praecognosci nō possunt per ea: ingerit enim se in his operatio demonis, vnde est diuinationo superstitiosa, & illicita. Nam causalitati coelestium corporum subtrahuntur omnes effectus per accidens contingentes, siue in rebus humanis, siue in naturalibus: subtrahuntur etiam actus liberi arbitrij, quod est facultas voluntatis & rationis. Intellectus autem siue ratio non est corpus nec actus organi corporis.

porei, & per consequens nec voluntas, qua est in rati-
 one, ut patet per Phil. in 3. de Ani. Nullum autē cor-
 pus potest imprimere in rem incorpoream, unde
 impossibile est corpora caelestia directe imprimere in
 intellectum, & voluntatem, quamvis dispositiue pos-
 sint inclinare, in quantum imprimunt in corpus huma-
 num, & per consequens in vires sensitivas: nulla tamē
 necessitas per hoc imponitur libero arbitrio. Si vero
 aliquis utatur consideratione astrorum ad praecogno-
 scendum futura, quae ex caelestibus causantur corpo-
 ribus, ut siccitas, pluvia, & similia, non erit illicita
 diuinitio. Si quis vero somnijs utatur ad praecognos-
 cenda futura, prout somnia procedunt ex reuelatio-
 ne diuina, vel ex causa naturali intrinseca, quantum
 potest se virtus talis extendere: non erit illicita diui-
 natio. Si autem talis diuinitio censeretur ex reuela-
 tione demonum, cum quibus habentur pacta ta-
 cita, vel expressa, quia talis diuinitio extenditur ad
 quod se non potest extendere, tunc erit illicita, &
 superstitiosa: nam diuinitio, quae inuitur falsa opi-
 nioni, est illicita, unde considerare oportet causam
 somniorum, & an possit esse causa futurorum euen-
 tuum. Sic etiam dicendum est de augurijs, & omni-
 bus talibus observationibus exteriorum rerum: nam
 si extendatur ultra id, ad quod possunt pertingere se-
 cundū ordinem naturae, vel diuinae prouidentiae, semper
 sunt illicita & superstitiosa. Et sortiū diuinitio est il-
 licita: actus .n. hominū, qui requiruntur ad sortes non
 subdantur dispositioni stellarū, nec etiā euentus ipsorū

An diuinitio
 per somnia sit
 licita.

Diuinitio
 per auguria
 & obseruati-
 ones, an sit li-
 cita.

An sortiū
 diuinitio sit
 licita.

Unde

Vnde si qui utatur hoc modo, vana, & falsa est opinio, & per consequens non carens demonum suggestione: quod si non a diabolo expectetur iudicium, sed a Deo, quamuis ista fors non sit secundum se mala, potest tamen in hoc quadrupliciter in peccatum incidere. Primo, si absque vlla necessitate ad sortes recurratur: nam hoc ad Dei tentationem pertinere videtur. Vnde Ambrosius dicit super Lucam: Qui sorte eligitur, humano iudicio non comprehenditur. Secundo, si quis etiam necessitate absq^{ue} reuerentia Dei sortibus utatur. Vnde super actus Apostolorum dicit Beda, Sed si qui necessitate aliqua compulsi Deum putant sortibus exemplo Apostolorum esse consulendum, videant hoc ipsos apostolos non nisi collecto fratrum coetu, & precibus ad Deum fufis, egisse. Tertio, si diuina oracula ad terrena negotia conuertantur. Quarto, si in electionibus eccle. qua Spiritus sancti inspiratione fieri debent aliqui sortibus utantur, nam quando fuit per sortem ordinatus Matthias, nondum erat in eccl. plenitudo Spiritus sancti data. Si vere immineat necessitas, vt tempore pestis, quo omnes fugiunt, tunc cum debita reuerentia licet sortibus uti, vt dicit Aug. in Epist. Ad

Honoratum.

q. 95.

LVCII

LVCII BEL-
LANTII SENENSIS AR-
TIVM ET MEDICINAE DOCTO-
RIS RESPONSIONVM IN DISPVATIO-

nes Ioannis Pici Mirandulæ comi-
tis, aduersus astrolo-
gos.

PRO O E M I V M.

HOMERVS atque Cecilius pessimos A veteri di-
inimicos esse prædicant, qui sub amico- cto exordi-
rum specie nos circumueniunt: qua sen- tur, ut sen-
tentia nulla salubrior præcipi potest. sem irrepit.

Quamquam testimonio poetarum non est opus, quum
diuina veritas, vita morumq; magistra, sub ouium
pelle lupos euitari, & ne de facie iudicaremus admo-
nuerit: eos præsertim intelligendo qui sub religionis
obtentu indoctus illudentes (quum ipsi cunctas scienti-
as profiteantur quo facilius ab imperitiis dictis eorum
maior fides adhibeatur) qua animo cõceperint perni-
ciosa licet religioni aduersantia primum ordiri, de-
inde texere possint. Siquidem hoc genus inimicorum
est, quod nec auerri nec euerti facile possit, quando-
quidem ignara plebs non hos superare, sed vltro oc-
currere, exoculari, simbrias tangeri contendit, arbi-
tratur enim vesanum vulgus, quum hos non intus &
in cute cognoscit qua ore proferuntur, vera ex imo
* 4 qui-

quidem corde profecta esse, quum tamen semper personati loquantur. mulierculas, cerdones, cupedinarios, quosdam etiam diuites quos nobiles appellant, alliciant, illaqueant, ac firmiter teneant.

A periculi
magnitudi-
ne.

Hoc sane prestigium quia magno constat, imo nihil reliqui facit, & altius introspicendum & diutius examinandum, nec temere admitti, sed statim in primordijs profligari debet, nec expectandum, donec fallacia per se detegatur: agitur enim cum his quam primum de penatibus nostris, de omni repub. & quod maximum est, de ipsa, qua nobis omnium rerum carissima est & esse debet, anima. Sed venienti morbo occurrendo tanto acrius explodendum & animaduertendum, quanto rectius ad perniciem nostram sub pretextu beneficentiae illabebatur. Nec minus mala quadam sunt, quae ideo non videntur esse pessima, quia bonis interdum sunt admixta, imo ipsius boni praese imaginem ferunt, quum tanto exitiusius noceant, quanto per speciem boni cum facilius admittuntur tum admissa quod semelinuasere tenacius occupant, retinetque potentius, ut sine periculo euelli nequeant.

Ad rem pau-
latim acci-
dit.

Quod cum saepe priscis temporibus diuersis in regionibus, tum etate nostra in Hetruria videre est, cum vero namq; dulcissimo venenum propinari videmus, quo adeo temulenti caeci quidam facti sunt, ut nisi Deus optimus manum porrigat, ad perniciosissimum exitum tendent. Sicut enim nil sanctius in terris vera religione, ita nil detestabilius ficta ac simulata, qua miserum populi in perniciem suam seducuntur. Quid
autem

autem exitius, quid expugnabilius, quam cum titulo sapientia ac sanctitatis ipse se nobis error insinuat? ut mente capti operam demus, ut animam cum corpore ad vltimum interitum deducamus, non aliud hoc quam consilium & mentem, cuius sola vis abigenda falsitati nobis inuata est, missam facere & perditum dare.

Hoc euenit maxime per sui dissimulationem, quae ^{Simulatio & dissimulatio,} sub specie bonitatis, populo se circumfert. Est autem ^{quam perniciosissima.} haec propria labes omnium malorum, cuius non alia professio est quam praecepta & artes colere simulandi atq; dissimulandi, sed in primis ut vulgo religiosi appareant astrologiam lacerandam, & (si per eos fieri ^{Cur quidam contra astrologiam scribunt.} posset) perdendam aggrediuntur, duplici inquam causa, cum quia hi plurimum temporis inuita minerua impendentes nihilum quidem proficere potuerunt. Facilius est etenim leges ediscere fati: tum quia (quod pluris faciunt, eorum animos varijs affectibus astuantes) ab astrologis detegi agerrime ferunt. Oculos lippientes amant, linceos oderunt. Hinc astrologiam apud indoctos puerilibus ac ridiculis argumentis insectantur, hinc astrologi in furorem acti, Astrologiam legibus interdictam ciuilibus & pontificijs garrunt, humana curiositate retentam volunt, irrisam a philosophis mentiumur, a circulatoribus cultam somniant, prudentissimae cuique non suspectam dicere debebant, sed honori maximo semper habitam, laudant astronomiam, damnant astrologiam, quasi pars illa medicinae laudanda sit, quam theoreticam vocant, illa damanda qua practica dicitur:

æqua fructus foliorum florumque leguntur, quæ san-
nitatem hominibus præstat: sicut illa pollicetur, hæc
finis illa actio, hæc portus, illa nauigatio, pariter hæc
omnia de astronomia & Astrologia dici debent.

Astrologia
utilitas atq;
inconmoditas.

Astrologia enim per se (modo quis recte utatur)
rationibus nixa, & præ iudicijs hominũ sapientissimo-
rũ nihil dubitauerit affirmare, non esse inter scientias
quæ magis præstigia detegat, aut quæ minus fallat de-
nuletq; magis qui imperitos fallere conentur, tanto
simulationibus & superstitionibus aduersantior, quã-
to propius ad veritatem accedit. Ita per rationes ma-
nifestissimas luce clarius fiet, nullam esse in astrologia
fallaciam, nullam perniciem. Ostendat hæc calum-
niæ planetas vbi tu possis nonnihil (modo non a sinu ad-
lyram) verissime præuidere, vbi tu non stellas in ani-
malia transformatas, non plenum fabulis calum-
niam, non pro vero celo commentitium aspicias, quæ tamen
doctissimi ei in antiqui sapientissimi more Platonis
cæterorumque admirabilium virorum quandoque
dixerunt, vt talibus tegumentis profanum vulgus a re-
tam sacra merito arcerent. Sed arcana dei quæ non
hominis nisi humanitate exuto, mysticisque caelestibus
his sacro initiato cognoscere liceat. Hæc tibi caelestia
cuncta, astra æstororumque affectiones ostendet aper-
te, quæ omnia per rationes experimenta, tam diu-
turnis obseruationibus, tam diligentibus annotamen-
tis corroborata, tot seculorum, totque ætatum appro-
batione recepta fidem æstruere possunt.

Ab auctoritate
et.

Viri præterea complures doctissimi in quorum li-
bris

brū nihil non libratum & auctoritas maxima fuit, ve
absque dubio credas, qui scripserunt, non modo fidem
adhibuisse hi quae scribebant, verum etiam pro re
certissima habuisse, nullas quoque aures populares
vulgaresue captabant, nulla inani gloria vexabantur
diuitias d' lapidasse non dolebant, quas varijs aucu-
pjs requirerent, quum eas omnino pro nihilo habere
didicissent, pontificatum optare non liberi hominis es-
se ducebant, memiri nunquam didicerant, quo alte-
rum animo sentire, alterum ore loqui cogentur.
Sed placido pectore posthabitis affectibus cunctis, hu-
mansque rebus sua virtute (quod satis est) contenti,
vulgus, latrantes sciotos, sophistas omnes (vt equum
est) irridebant. Felices anima quibus haec cognoscere *Ouid. Fast. l.*
primū, Inque domos superas scandere cura fuit: Non
venus & vinum sublimia pectora fregit, Officiumue
fori, militiaeue labor: Ad mouere oculis distantia siede-
ra nostris, Aetheraque ingenio supposuere suo. Nul-
la in astrologis, vanitas, modo vis sit qua esse debet. Nō
enim negare auderem plures esse, qui hoc nomē falso
profiteantur vnde maleuolis ansa detrahendi datur.
Sed vide nonne plurimi grammaticen tenēt, ideone
grammaticen dānabimus? quāto minus dānanda astro-
logia si qui eius professores (qui tamen inter illos quos
auctores habemus aut nulli aut pauci admodū sunt)
offenderint cespit auerintue tantisper. Res ardua a- *In malos &*
strologia est, sublimis, admiranda, nō tractanda om- *astrologos-*
nibus, sed his tantum quos ipsa sibi elegerit, Currunt
ad eam plurimi, sed vnus brauium accipit, quae stum
aul-

nullum, ne honestissimum quidem lucrum appetit, ni-
 si qua praesentia, & futura cognoscatur. Dices, vendunt
 illam turpiter arioli, & quidam passim mendicantes.
 Erras profecto amice & tota erras via. introspecte
 quaso inuenies illam astrologiam non esse: sed quo
 callidi argute sibi nummos parent, illam mentiuntur
 pro certo habentes nullum genus hominum esse quin
 audito astrologia nomine moueatur, attollatur, tan-
 ta calivis est, tanta astrorum, adeo diuina mens no-
 stra vi sibi insita (qua inanis esse non potest) caelestia
 appetit, vt etiam quos tu stolidos, quos brutos videas,
 ad haec eadem erigantur: vnde & circulatoribus sti-
 pes acquiruntur, & astrologis apud bonos laus, veri-
 tas, vis maxima celebratur. Sed nonne hoc, in re mul-
 to minori, quae tamen cum maximo hominum per-
 culo sit vbiq; terrarum fieri videmus?

In malos me-
 dicos.

Vendunt aut medicinam falsam & mentiti medici, imo
 qui nunquam medicinam nominare audierint. Erat
 hic nuper, credo, ille tonsor, factus est medicus, purpu-
 ratus & anulatus incedit: hunc vulgus suae vitae necis-
 que arbitrium facit, hic per experimenta mortes a-
 git, huic hominem occidisse impunitus est, cuius erro-
 res terra tegit, ob id veram medicinam delendam
 putabis?

Astrologia
 laus maxi-
 ma.

Sed quanto minus astrologiam, quae non modo
 corpus sed animum sanat, diuinumque reddit, quan-
 doquidem haec scientias cunctas absoluit, quibus ad
 astrologiam indigemus. Hanc qui damnari vel deli-
 xi vel perfidi, mathematicas & naturales damnare,
 vel

vel non vident, vel videre dissimulant, quibus hæc pro
ministris ubique & semper vitur. Hæc cunctis vitæ
vsiibus commoda pollicetur & præstat, prudentiam
auget. quum prudentes faciat ineuitandis malis, ca-
pessendis conseruandisque bonis, quæ futura cognos-
cit. Religioni minime aduersatur, siquis astrologia
non superstitione vana, quæ per indoctos ab illa ema-
nat, recte vitatur.

Quod quum ego exploratum haberem, putavi pi-
aculum me facturum vel morte propria non expian-
dam, si tacerem, si dissimularem, vt personati qui-
dam, & pro virili diuinum hoc munus hominibus cœ-
litus missum, e perfidorum manibus extorquere, & in
libertatem asserere non tentarem hac præsertim æ-
tate, quæ, si quando alias, ad hanc lacerandam omnis
etas & ordo sexusque modo debacchantur, seducti
religionis prætextu hypocritarum falsis suggestioni-
bus, quos diuina veritas cauendos perdendosque
monuit.

Est autem tanto magis pro veritate pugnandum,
quanto plures habere cognoscitur oppugnatores: si-
quidem vt prodesse omnibus, ita placere tantummo-
do bonis desideramus. Nec iudicium multitudinis si-
dem habet, vbi contra stat ratio atque experimētū
assiduum, consensusque vere doctorum. Nec nos auræ
popularem, quod illorum præsertim est, qui simulatæ
bonitate famelici offam siccis faucibus expectant: Sed
lucem veritatis & publicam utilitatem, posthabitis
omnibus more nostro, spectamus.

Pre-

Cur astrolo-
giã defendendã
dam suscep-

Bona ratio,

*Ordo dispu-
tationis.*

Procedendum esse statuimus eodem ordine, eisdem partionibus quibus & Picius, ut facilius responsa suis obiectionibus applicentur, quas si iterum in medium adducere mus, nostra (quam diligimus) breuitati locus non esset, in responsionibus docti inspicunt obiecta, si qui hoc attingere non valeant, obiectiones Pici ante oculos habeant.

Attentos faciat à breuitate.

Magna quidem volumina paucis complecti soliti sumus, vnde multiloquium abhorremus: quare nisi detrahendi occasio relinqueretur, qua obicere possent aduersarij, aliquid insolutum superfluisse, breui volumine minus leues Pici obiectiones, ceteras nihil faciendo absoluemus.

(.)

ERRATA SIC CORRE

CENTVR.

*Prior numerus paginam, aliter Lineam
demonstrat.*

Pag. 7. lin. 6. Priscilliana: 8. lin. 8. mirandula. 32. lin. 19.
 contradictiones. 40. lin. 3. etiam. 44. lin. 18. mediantibus
 45. lin. 5. contra. 49. lin. 22. defectum. 60. lin. antep. aff. ribant. 63.
 lin. 10. virtutumque. 102. lin. 15. indolem. 110. lin. 24. doctrinam
 140. lin. 2. pro iniquitatem lege iniquitatem. 143. lin. 1. conclu-
 sio. 144. lin. 10. praedictiones. ibidem li. 14. cen. 146. lin. 11. graf-
 fiantem. 147. lin. 2. dicitur. 150. lin. 15. famines.

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY

NEW YORK

1880

NO. 100

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

DEFENSIO

BONORVM ASTRO- LOGORVM DE ASTROLO-

gia iudiciaria, aduersus calumniatores: in
qua simul declaratur, quæ sit ista di-
uination, & quomodo ab illi-
citis diuinationibus
differat.

*Per Franciscum Iunclinum Florentinum, sacra
Theologia Doctorem.*

Strologorum opiniones fuisse *vide S. Aug.
lib. 4. de ciui.
Dei cap. 11.
Et D. Thom.
lib. de cathol.
verit. cap. 85.
& 2. Sentent.
dist. 35. q. 2.*
tres, duæ extremæ nimium, alia
in illo medio, quæ ex vtraq; par-
ticipat. Prima Stoicorum fuit,
qui cælum operari in nobis opinabantur, &
quicquid de super veniret, euitari non pos-
se: hæc cælestis virtus apud eos dicitur fa-
tum: & in hac opinione cõuenere (vt scri-
bit Cicero in libro Fatorum) Democritus,
Eraclitus, Empedocles, Aristides, & alij
multi; & ex Astrologis Sentirio, Frenetius
& Possidonius, qui operationes nostras om-
nes cælo tribuerunt: vnde cum Frenetius
declararet quid sit Fatum, causarum conne-
xionem esse dicebat, quæ à stellarum motu
A vim

*Lege Philon.
Iud. in lib. de
migrat. Abra-
hami, pag.
359.
Item librum
de Abraha-
mo, pag. 312.
Tom. I.*

vim suam acciperet. Et adeo creuit hic er-
ror apud gentiles, & maxime apud Babilo-
nios & Chaldaeos, vt dereliquentes sacrifi-
cium verum, quod Deo soli conuenit, offe-
rebant thura, humanum sanguinem immo-
lantes intelligentijs corpora caelestia mo-
uentibus, & in omnibus suis operationibus
stellarum cursum obseruabant, non secus ac
si ab illis salutem & vitam essent habituri,
& omne aliud bonum, non aliud Deum ef-
se, quam caelum opinantes: pro quo Mo-
narcha aeternus iuste ad iracundiam prouo-
catus in pluribus sacrae scripturae locis per
prophetas suos, vt maximè in Esaia legitur
cap. 47. minatur Babyloniae suos incantato-
res, stellarum consultores, honoris sui con-
temptores, sui cultus Apostatas, eorum il-
lis insaniam & vanitatem ostendens. Quae
igitur opinio cum ponat à caelo procedere
in nobis omnes effectus, & priuet nos à li-
bertate, & statuat Deum non voluntarium,
sed naturalem agentem, non adeo impia
est, & haeretica in catholica veritate, sed et-
iam apud philosophos falsa est: quinetiam
contra Astrologos hunc errorem sequen-
tes sunt omnes diuinæ leges canonicae, &
humanae.

Alia

DEFENSIO.

Alia, quæ extrema est, opinio est, quòd stellæ nihil possint in nobis, sed quòd Deus per se ipsum regat omnia: nescientes diuinam Dei prouidentiam, vt se magis manifestet, regimen suum in aliqua parte causis secundis communicasse. Et quis nescit, quòd qui rebus proprietatem & virtutem tollit, tollit etiam esse eorum? vt habetur ab Auerroë.

Hæc opinio est contra sensum & sanctorum autoritates, vt dicitur à S. Thoma in 2. Sent. dist. 5. q. 2.

Sed, quam dico mediam in his duabus, opinio ponit corpora cælestia operari in nobis contra viam secundam, non autem ex necessitate contra primam.

Pro quarum opinionum enucleatione intelligendum est, quòd si Deus quò ad ordinationem per se ipsum disponit omnia, nihilominus quò ad executionem regit inferiora corpora per superiora: sicut ostendunt D. Thomas lib. 3. cap. 96. contra gentes, Et Scotus 2. Sent. dist. 14. q. 3. ponentes quòd stellæ, cum per naturam operentur in corporibus nostris, inclinant animã nostrã, non quòd illam cogant, quia quò ad intellectum apparet, cum lesum sit organum sensitiuũ (quod potest euenire ex mala fiderũ positione in hora nascẽtis) quod malè disponũtur sensus nostri, igitur nõ proportio-

Leges. Aug. lib. 5. de ciuit. Dei, ca. 6. & in 3. de Trin. Et Dion. cap. 4. de diuin. nom. Leges. Tho. de catho. ver. c. 86. & 92. & 82. & 19. Par. q. 115. art. 3. Et 2. Sent. dist. 15. q. 1. art. 2. de po. quæ. 5. artic. 8. & in 2. p. 1. 2. 6.

*Idē cōfirmat
S. Bonauē. in
2. Sētent. dist.
Idē dicit Bac.
ord. Carmeli-
tarū in 2. Sen-
sen. distinct.
2. Sent. dist. 15
q. 3. ad 3.
Vltra mediū.*

** Ex quibus
S. Thom. ver-
bis, & in alijs
locis multis di-
ctis ab eodē,
tria elici pos-
sunt. Primū,
quod cali in-
fluant in om-
nia corpora
per se: in intel-
lectū per ac-
cidens. Deinde,
quod per
eos influxus
iudicare pos-
sumus. Pos-
tremo, verifi-
catio verborū
& canonum
Ptolemæi,*

*quem allegando rationibus comprobat. sic igitur qui celorum influxus negāt,
errores solū multorū iure redarguere principaliter intendunt: non enim S. Tho.
Aquin. & Scotū 2. Sent. dist. 14. & Arist. 1. de gener. & alios reprehēdere au-
derent, qui hęc omnia confirmant: igitur non erubescimus Ptolemæum virum
excellētissimum veluti ducem allegare, & principem imitari.*

nata virtute phantastica, inordinari intel-
lectus in suis operationibus, vt in phreneti-
cis apparet, & per oppositum multum con-
ferunt ad bonitatem intellectus, cum bene
in genitura ponuntur, quia licet Deus sit
dator scientiæ, tamen bona sensuum dispo-
sitiō multum proficit ad capacitatem, vt o-
stendit S. Thom. in præallegato lib. cap. 84.
Diuo Augustino in ciuitate dei allegante,
cap. 5. qui dicit: Non vsquequaque absur-
dē dici potest, ad solas corporum differen-
tias afflatus quosdam valere fidereos: & al-
legat etiam Damascenum 2. lib. ca. 7. vbi ipse
dicit, Alij & alij planetæ diuersas complexi-
ones, & habitus, & dispositiones in nobis
constituunt. Vnde pro vero asseri potest id
quod Ptolemæus in centiloquio Aphorif.
38. dicit, Cum Mercurius fuerit in natiuitate
alicuius in aliqua domorum Saturni, &
ipse fortis in esse suo, dat bonitatem intelli-
gentiæ medullitus in rebus: & hæc sunt ver-
ba D. Thomæ. * Sic etiam stellæ possunt esse
se causa nostræ vel bonæ vel malæ volunta-
tis:

tis: nam cùm sensus benè ordinatus sit, voluntas flectitur ad benè eligèdum: sed si inordinatur, malè procedit propter talem inclinationem in operatione sua: & ideo ab Astrologis fiunt coniecturæ & bonorum, & malorum morum, fortuniorum ac infortuniorum. Vnde S. Thomas in prima parte quæst. 115. artic. 4. dicit, Plerumque Astrologi verum dicunt in iudicandis hominum moribus, pauci enim sunt qui resistunt sensui. Et lib. 3. contra gentes, cap. 92. dicit, Licet Deus voluntatem nostram moueat, & Angelus illuminet, & cælum ad bene vel male eligendum inclinet: tamen cùm aliquis felix est quod ad Deum dicitur bene reclusus, quò ad Angelum bene custoditus, quò ad cælum bene natus: & similibus rationibus Astrologi possunt & de longitudine, & de breuitate vitæ iudicare. Vbi S. Thomas dicit in 2. de generatione quasi prope finem, Cùm planetæ in periodali circulo erūt fortiores, plures dabunt annos, & cùm debiliores, pauciores. Vnde si signorum & stellarum in illis positarum virtutem aliquis posset scire, quanta esset cæli influentia, certè cognosceret, & de tota nascētis vita prognosticari posset: quamuis nulla illarum rerum

necessitatem imponat; quandoquidē pluribus modis impediri possunt.

Possunt à Deo impediri, & ab alijs. Nam sapiens dominabitur a-
Fris. Lege Ptol. Aphor. 1. & 8.

Et quando aliquis diceret, quòd cæli influentia nō cognoscitur: Respondeo, quòd cum intellectus noster omnium rerū sit capax (vt inquit Arist. 4. de anima) poterit etiā omnia corpora intelligere, necnō & eorum virtutes: Quia medium, vt vnus rei proprietatem intelligamus, est propria eius essentia. Et vana est illa potentia, quæ non reducitur vnquam ad aliquod opus, si non in tota specie, saltem in aliquo indiuiduorum. Sed (vt penitus haberi possit notitia) Sanctus Thomas in 3. contra gentes inquit, Maligni spiritus magis, quàm homines veritatem dicunt, tum propter intellectus eorum argutiam; tum propter maiorem quam habent experientiam; ergo etiam homines verū dicunt.

S. Thom. 1. q. 38. art. 5. & in q. de malo. q. 16. artic. 6. Scot. in Sentent. dist. 14. § 3.

Vt autem obseruationes doctissimi Mathematici Iuliani Ristori à Prato mei preceptoris, quæ in anno 1528. obstupescit non adeo Senarum ciuitatem, sed & Romam, & vniuersam quasi Italiam, & vtrunq; & Gallorum, & Hispanorum exercitum. Vnde translata fuit eius prognosticatio dicti anni sub nomine Ioannis Stoflerini Astrologi Germani.

Hac

Hac distinctione manifestum est, quantū errarint neoterici calumniatores, nescientes distinguere hoc nomen Astrologia. Omnes enim sacrae scripturae auctoritates, & omnes ferè leges aduersantur primæ opinioni Stoicæ & Priscianistæ, & nō huic Astrologiæ à Sanctis Theologis declaratae, & quā Sancti Canones concessere, vt in causis 26. quæst. 5. super Capitulo, Non licet Christianis. Glossa dicit in sententia, Non reprobatur illa Astrologia, quæ à corporibus superioribus necessitatem non imponit. Propterea dicimus cum glossa ibidem, quòd talia reprobantur in quantum creduntur necessitatem inducere, aliter non: vtpote si quispiam crediderit, quòd astra inclinant duntaxat; non autem necessitant, quemadmodum tenent omnes boni atque eruditi Astrorum speculatores: & maximè Ptolemaeus in 1. lib. quadripart. cap. 2.

*Lege Archiep
diaconum.*

Dicimus secundo, quòd reprobatur Astrologia iudiciaria quò ad superfluā & superstitiosam inuestigationem. Vnde S. Augustinus (veluti habetur 26. q. 2. cap. Sors) ait; Astronomia apud catholicos in desuetudinem abiit, quia, dum propria curiositate ei nimis erant intenti, minus vacabāt his,

quæ salutem animarum erant accommodata. Et quoniam omnibus rationibus contra Astrologos adductis à Pico Mirandolæ comite, & à F. Hieronymo à Ferraria, bene responsum est à Lucio Bellante Senensi, & à F. Michaelè à Petra sancta Theologo ordinis prædicatorum obseruantino, aliter illis non res pondero: sed solum aliquibus calumnijs & reprehensionibus factis à nouis calumniatoribus sophistis. Et primo, quò ad authoritatem Esaiaë cap. 47. dico quod est cõtra Stoicorum, Babyloniorũ & Chaldæorum falsam opinionem. Et hæc responsio non solum habetur à F. Bartholomæo Placentino Prædicatorum ordinis, hæreticęque prauitatis Inquisitore in sua summa, quæ dicitur Armilla. parag. Astrologia: sed etiam à S. Thoma in 2. Senten. distinct. 15. quæst. 2. ad authoritatem Damasceni. Ex qua responsione soluuntur omnes auctoritates, etiam patrum contra Astrologos. Et confirmatur: Nam D. Augustinus in lib. 5. de ciuit. Dei, cap. 7. dicit, Solent homines ad tentandam peritiam Mathematicorum afferre ad eos constellationes brutorum animalium, quorum ortus propter hanc explorationem domi suæ diligenter obseruant, eosq;

eosque Mathematicos præferunt cæteris, qui constellationibus inspectis dicunt, non esse hominem natum, sed pecus. Audent etiam dicere quale pecus, vtrum aptum lanicio, an vectationi, an aratro, an custodiae domus. Nam & ad canina fata tentantur, & cum magnis admirantium clamoribus ista respondent. Sic desipiunt homines, vt existiment, cum homo nascitur, cæteros rerum ortus ita inhiberi, vt cum illo sub eadẽ cæli plaga nec musca nascatur. Et in fine capituli sic ait, His omnibus consideratis, non immerito creditur, cum Astrologi mirabiliter multa vera respondent, occulto instinctu fieri spirituum non bonorum, quorum cura est has falsas & noxias opiniones de astralibus fatis inferere humanis mentibus, atque firmare, non horoscopi notati & inspecti aliqua arte, quæ nulla est. Quare ex istis verbis possumus cõcludere, quod S. Augustin. scribere intellexit contra malos & non bonos Astrologos, qui hac scientia nõ abutuntur.

Et quò ad argumentum, quo probatur Astrologos non posse habere experientiam cælestis influxus, quia nondum finita est cæli reuolutio, quæ fit in 3600 annis,

nis, potest responderi pluribus modis.

Primo à Theologis asserentibus, quòd per infusam scientiam primo parèti, & mox per successione[m] posteris relictam potest haberi notitia.

Aliter dici potest cum Aristotele, & cum Ricciardo de Monte Policiano clarissimo Mathematico, negare hunc motum nonæ spheræ, & trepidationis, sicut ostenditur arguto in quodam tractatu ad hoc factò, & respondet rationibus in contrarium factis.

Possemus etiam dicere hunc motum concedentes, quòd generatio & alteratio rerum inferiorum fit per motum planetarum tantum, & luminarium sub Zodiaco, de quibus motibus multoties experientia facta est: & quòd motus nonæ spheræ ad hoc parum confert propter suam tarditatem, qui corrigitur propter continuam Astrologorum successione[m].

Quòd ad miracula, quæ adducuntur & veteris & noui testamenti, quia sunt opera, quæ Deus per se ipsum facit, & non dependent à secundis causis, Astrologi prædicere non possunt.

In exemplo Iacob & Esau dicitur habuisse
se

se diuersos horoscopos. & non valet ista replicatio, quòd si vnus, & idem horoscopus habet varios influxus, quod in nascente ad lucem veniente successiuè alium influxum caput, alium brachia, & alium alia membra habent prout prius, vel posterius nascuntur. Et quamuis hoc possit concedi, nihilominus dico, quòd hi tales parum intelligunt philosophiam; quia impressio cælestis prima inspiratione nascentis, cum in lucem venit, fit in corpore humano, & ideo in breui temporis spatio & momento inter duos nascentes variantur illorum inclinationes: verum est quod Iacob & Esau diuersas magis fecere eorum proprias voluntates, quæ à cælo liberæ sunt.

In morte sanctorum Innocentium dico fuisse diuinam dispositionem, quæ per seipsam operatur absq; secundis causis, quamuis dici potest, quòd per particularem constellationem incurrerint in mortem violentam, quæ diuersis modis à cælo causari potest. Ideo non cõtendit, si illi habuere diuersos horoscopos, quod nõ vna morerentur morte. Et etiam esse poterat generalis constellatio, quæ super infantes dominaretur, vt etiã à pestibus & bellis apparet, quæ à generalibus

ralibus constellationibus procedentia, consumunt eos, qui maiorem affinitatem cum ipsis habent: Cùm maior cōstellatio, secundum Astrologos, secum trahat minorem.

Et datur etiam hæc responsio ad argumentum Caluini in admonitione, quam fecit aduersus Astrologos: in qua ipse querit, Cùm sæpenumero vno prælio ceciderint hominum sexaginta milia; num ijs omnibus, quos ita mors eadem copulauit, vnum horoscopum, vnum idemque astrum assignare debeamus?

Et cùm dicunt plures nasci sub vna eademq; habitudine cæli, nihilominus diuersas habent naturas, varia fortuna & infortunia? Primo dico ad hoc nunquam obseruatum fuisse, quòd duo aut plures nascantur in vno & eodem tempore & puncto, quia si hoc accidit in diuersis regionibus, habebunt cælum variè positum propter diuersitatem Orizontium & Meridianorum: sed concedatur esse sic, voluntates faciunt diuersos & parentes, prout est esse eorum magis fortunatos & minus: sicut apparet in Regis filio, & Villici: quorum lege & natura vnus habet vt sit Rex: alter vt terram fodiat. Nō tenent quidem Astrologi cælum penitus esse

esse causam fortuniorum nostrorum & infortuniorum: sed secundum materiam subiectam, quæ secundum suam dispositionem magis & minus recipit cælestem afflatum.

Hanc responsionem similiter damus Caluino, quoniam cum derisione Astrologorum ipse quærit, quòd si eo ipso die, eoque temporis momento, quo Iulius Cæsar natus est, alius præterea aut Romæ, aut in tota Italia natus sit: nam verisimile est, fuisse multos, qui eadem cæli affectione primum spiritum duxissent, ac simul in vitam ingressi fuissent: qui omnes vno die, eodemque mortis genere non sunt extincti? Ex quibus causis certè ipse concludit, nullam rationis, neq; veritatis speciem Astrologorum prædictionibus contineri. Vnde nos dicimus ex nostra responsione argumētum suum sine fundamento remanere, & vaticiniū (quod ipse negat ex astris) Spurinæ verum fuisse: qui cum Cæsarem immolantem monuisset, vt caueret periculum, quod vltimus Martias proferretur. Sed cum aduenissent idus sine vlla noxa, ob eamq; causam à Cæsare derideretur. Atqui, inquit, venerunt illæ quidem: sed tamen non præterierunt.

runt. Itaque eo ipso die Cæsar in senatu interfectus est.

Nonne vera fuit prognosticatio illa Aſcletarionis Mathematici, qui Domitianum aliquanto ante interfectum iri nunciauit ex ſiderum poſitione? Cùm enim Domitianus vehementer in illum offenſus, eum ad ſe accerſitum interrogaret, quis ipſum maneret exitus: reſpondit, vt breui poſt tempore diſcerperetur à canibus. Domitianus, vt Genethlaicum vatem vanum faceret, eueſtigio interfici iuſſit, & cadauer accuratiſſimè ſepeliri. Sed tempeſtate de improuiſo orta, diſiecto funere, corpus vſtulatū canes diſcerperunt. Aliquanto poſt Domitianus interficitur.

Valerius Maximus prouidus rerum ſcriptor refert Aeſchylum, cùm à Mathematicis reſponſum eſſet ex ictu moriturum, qui è ſuperiori loco fieret, teſtū euiſſe, & ſub dio capite nudato manſiſſe: in quod, cùm ab aquila deiecta teſtudo eſſet, eo caſu mortuum eſſe, & verum extiſſe, quod prædictum fuerat.

Chaldaei Agrippinæ Neronis reſponderunt, filium imperatorem fore, ſed patriciſſimæ nece materna: illa quidem, Occidat,
mo

modò imperet. verum imperavit, & necavit matrem.

Caligulæ Sulla Mathematicus appropinquantem mortem prædixerat.

Vespasianus tantum huic arti tribuit, vt ausus fuerit in assiduis contra se conspirationibus confirmare, aut filios sibi successores in imperio fore, aut neminem.

Hadrianus Imperator, quia peritissimus huius artis & doctrinæ fuit, sibi singulis annis præscripsit, quod quotidie esset euenturum. Cui Aelius imperium prædixerat ex hac scientia.

Quis Imperatorum Romanorum felicior habitus Augusto? qui cum audisset ex Theogene, sidere suo natalitio sibi Romanum imperium portendi, tantam mox fati fiduciam habuit, vt thema suum vulgauerit, nummumque argenteum nota sideris Capricorni, quo natus esset, percussit.

Possum ætatis nostræ exempla adferre multa: possum etiam quæ ego principibus viris prædixi, si vtrunque odiosum non esset.

Cum ergo futuri euentus certò monstrantur multo antè, quàm eueniant, certissime docetur & conuincitur, esse Deum aliquem,

quem, non modo sapientissimum, & quæ velit decernere potentem, sed etiam prouidum, omnia cernentem, conseruantem, gubernantem, bonum, præmonentem nos de futuris malis, & ad finem ordinatum deducentem omnia: nec plures esse Deos. Multi sunt ergo scrupulosi homines, qui ob suam incertitiam & non religionem ferre non possunt, & indignum Christianis iudicant, si quis Astrologorum pronunciet lunam facere tardos, segnes & phlegmaticos, cum nil aliud per lunam intelligat, quàm illas ipsas frigidi & humidi qualitates, quas in elementis & materia excitari ipsa luna: cum stellæ cælestes homines inclinent ad recipiendum suas qualitates, & non cogant. Sciunt ergo illi nimis religiosi, quando dicimus Saturnum facere homines inuidos & melancholicos, Martem bellatores & iracundos, Venerem amatores & libidinosos, Mercurium doctos & sapientes, Lunam tardos, segnes, & phlegmaticos, nil velle aliud Astrologos, quàm qualitates primas ab istis stellis in materiam propagatas, tales efficere inclinationes, aut voluntatem per se bonis stellarum radijs & viribus ad has vel illas actiones obeundas abuti: quamuis interim
 occul-

occultas vires Astrorum non negem, cum in his inferioribus maximæ, & admirandæ vires, & proprietates occultæ sint reconditæ: quæ aliundè prouenire non possunt, nisi à cælestibus.

Et quum dicunt Deum solum scire futura, verum est in ijs rebus quæ humanum arbitrium respiciunt, & in alijs etiam, cum ipse habet seipsum intelligens certam & determinatam notitiam omnium rerum. Sed cum vniuersalis est & non benè distinctam, possunt etiam & homines habere: sicut Sanctus Thomas ostendit lib. 5. contra gentes.

Et quia multi concedunt Astrologiam esse veram in eo modo quo dixi: sed dicunt periculosum esse ad salutem vulgariū, qui aliter rem accipiunt, quàm illis datur: Respondeo, quòd scriptura sacra, & maximè cum de prædestinatione loquitur, non benè à vulgaribus intelligitur. Et sacrosanctæ imagines cum non benè intelligatur, quomodo debeant adorari, causerunt multos errores, & pericula hæresis & idololatriæ: sed nò propter ea damnari debet sacra scriptura, & à templis tolli imagines. Et si in Evangelio plures errauerunt, non ideo Euan-

gelium falsum est, & damnari debent illi qui benè intellexerunt. Et idem dico de nostra Astrologia, quæ magis profuit, quàm nocuit.

Et quia dicunt, quò eorum inscitiam tegan, nullum fuisse dignum hominem, qui illi operam dederit, ostendunt malè legisse historias, & Hebræorum, & Gentilium, & Christianorum, nisi iam de illis dicere velint, qui ex Stoicorum secta fuere, qui à diabolo persuasi, anicularum finxere fabulas, nocte quæ prope ignem sedentibus enarrantur. Et ideo quò manifestius hoc appareat, videant nò (inquam) Iosephi Iudæi historiam, seu illà Philonis, quæ de illa clarius loquuntur: sed apud Aristotelem librum Politicæ, vbi ostendit in proœmio, quàm utilis sit philosophia; in mediū adducit Taletem Milesium, qui cùm reprehenderetur quòd pauper esset, ostendit philosophus, quòd voluntariè diuitias sperneret in prognosticatione penuriæ futuræ oliuarum seruato multo oleo; cùm penuriæ tempus aduenit, illo vèdito, diues factus est. Est igitur Astrologia pars Philosophiæ naturalis & nobilioris: cùm per eam Aristoteles conuincat totius scientiæ vtilitatem. Videant etiã

in suis problematibus, vbi conuulsionem infantium reducit in actionibus lunæ. Nec desunt huic nostræ comprobationi multi alij philosophi & nobiliores, inter quos Auerroës vnus esse existimatur, qui primas quatuor qualitates attribuit actiõibus corporum superiorum, vt de substantia orbis c. 2. vbi valdè commendat antiquos, qui dixerunt verè de corporibus cælestibus aliqua corpora dare calidum & siccum; aliqua calidum & humidum; aliqua frigidum & siccum; aliqua alia frigidum & humidum. Et sic quatuor primas qualitates esse communes corporibus cælestibus & elementis, licet non in essentia, sed in voce, id est, nobiliores & ignobiliores. Quinetiam videant eius commentum 68. secundi libri de cælo, vbi ipse confirmat, quòd actiones stellarum habent proprias actiones in omni re in suo genere, & etiam communem: propriam, quod Saturnus habet actionem in plantis & mineralibus, & sic de alijs stellis: sicut scriptum est in eorum libris, quorum pars maior non iam inuenitur. Et allegat Arist. librum de his rebus scripsisse, qui dicitur de cælestibus regiminibus. In Neotericis habemus Suesanum, qui plures tractatus composuit,

vt libros eruditionum, & causas nostrarum calamitatum: Et Perettus Mantuanus non parue authoritatis nostris temporibus loquens de prodigijs, & de effectibus, qui eueniunt ex illis, in lib. suo de immortalitate animæ, dicit, totum hoc contingere ex diuersa positione stellarum, allegans exemplū illius infantis, qui in spatio viginti quatuor horarum locutus est, pronuncians suam propriam mortem, & ad quem finem natus erat, qui fuit vt manifestet patri sui status ruina, vt apud Abenragelem legitur cap. 7. quintæ partis. Et idcirco hi calumniatores parum legere quæ philosophiæ sunt, & historiarum.

Verum postquam à me in Italico sermone editum fuit hoc opus, surrexit quidam sycophanta, & fecit contra hanc defensionem Astrologorum hæc, quæ sequuntur, argumenta. Quæ ego quum viderem, non potui non respondere, & his telis meis, licet hebetibus & obtusis, in certamen prodire.

- I. Et primum adduxit contra Astrologos authoritatem Isaie prophete cap. 41. dicentis: Annunciate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia Diij estis. Ad quam authoritatem dicimus, quòd solus Deus potest

est scire futura libertatem hominis concernentia. Vnde Scotus in prologo primi. q. 2. dicit, quòd Antichristus non poterit scire, quid homo debeat cogitare, vel appetere tali hora. Zahel autem in lib. suo de interrogationibus, sequens superstitionē Astrologorum tempore Isaiæ, vult per scientiam interrogationum cognoscere, an inuitatus ad conuiuium comederit vnum pulmentū, vel plura. Ego enim sine Astrologia dicerem, quòd inuitatus ad domum diuitis, plura habebit pulmenta in cœna diuitis, quàm pauperis: & hoc reprobatur.

Deinde arguit secundo per Isaiam dicens II. cap. 44. Ego primus, & ego nouissimus, & absque me non est Deus. Quis similis mei? vocet, & annunciet, & ordinem exponat mihi, ex quo constitui mihi populū antiquum; ventura, & quæ futura sunt annuncient eis. Ad hæc dicimus, quòd Deus per Isaiam ibi prohibet Astrologiam diuinatoriam supersticiosam.

Præterea arguit tertio per Isaiam cap. 97. III. dicentem: Sapientia tua, & sciētia tua, hæc decepit te. Et infra: Veniet super te malū, & nescies ortum eius. Ad hoc arg. dicimus, quòd ibi non est sermo de Astrologia, sed

de superstitione incantantium & maleficorum, vt patet inspicienti verba sequentia; Et quando Deus prohibet ne accipiantur consilia à diuinatoribus, vt patet Deut. 18. confirmat supradictam meam responsionem, quia ibi non est sermo de Astrologis, sed de incantatoribus, vt patet legenti.

III. Rursus arguit ad idem: quia in 4. lib. Regum 17. habetur, filios Israel fuisse punitos, quia diuinationi in seruiebant. Ad hoc dicimus, quòd ibi solum prohibetur diuinationo per incantationes & auguria.

V. Iterum arguit per Deum dicentem in Ieremia propheta cap. 10. Iuxta vias gentium nolite discere; à signis caeli nolite metuere, quæ timent gentes. Ad hoc argum. dicimus, quòd ibidem prohibetur timor à signis caeli in his, quæ concernunt hominis voluntatem: vt dicit S. Thom. 3. lib. contra gentes, cap. 85. At Maslahalach in suo libro de interrogationibus volebat per Astrologiam scire pro certo, an aliquis debeat esse rex, vel non.

VI. Sexto arguit ad idem, quia Ecclesiastes cap. 8. dicit: Multa hominis afflictio; quia ignorat præterita, & futura nullo potest scire nuncio. Ex qua sententia dicimus, quòd

quòd ibidem dicitur, primo ignorat præterita, vt cognoscatur superstitio quorùdam dicentium se esse Astrologos, & volentium scire, an mulier sit virgo, vel ne: & vtrum habeat filium, vel ne. quos sequitur Zahel in libro suo de interrogationibus. Dicitur etiam quòd ignorat futura ad fugandum errorem; Zahel ibidem, qui vult per scientiã interrogationum cognoscere, an vir geniturus sit filium ex tali vxore, vel ne.

Septimo arguit per cap. 10. vbi habetur, Ignorat homo quid ante se fuerit: & quid futurũ sit quis ei poterit indicare? Ad hanc authoritatem dicimus, quòd Astrologi illi, qui volunt omnia cognoscere particularia, sunt fatui: de quorum numero fuit Zahel in libro suo de interrogationibus, qui per scientiam interrogationis vult cognoscere, an latro sit domesticus, vel peregrinus: & an mulier habet filium ex fornicatione, vel ne: quoniam Ptolomæus Centiloquij verbo primo docet, Astrologum debere ab enunciandis singularibus abstinere: quando scientia (vt naturales affirmant) de singularibus nõ est; nec de his, quæ indiuidua sunt: sed de vniuersalibus tantummodo. Inquit enim, A te & à stellis est scientia: fieri enim

VII

nequit vt sciens particulares rerum formas pronunciet, sicuti nec sensus particularem, sed generalem. quandam suscipit sensibilis rei formam, oportetque ista tractantem rerum coniectura vti: soli numine afflati prædicunt particularia.

VIII.

Octauo arguit per Paulum ad Galatas cap. 4. dicentem: Dies obseruatis, menses, tempora & annos: timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis. Ad authoritatem sancti Pauli dicimus, quòd Apostolus reprobat obseruationem temporum circa sacramenta suscipienda, & circa orationes faciendas, quam habebant forte ipsi Galatæ. Nam Haly Abenragel etiam voluit, quod circuncisio & baptismus darentur Luna eleuata super Venerem, vt patet in parte 7. suæ summæ, cap. 33. Dicimus secundo, quod Apostolus reprobat ibi obseruationes superstitiosas cuiusmodi non sunt multæ Astrologicæ obseruationes.

IX.

Nono arguit ad idem, quia in Iob ca. 38. dicitur, Nunquid nosti ordinem cæli? aut rationem eius pones in terra? Ad hoc dicimus quod authoritas concludit, quod Astrologiam iudiciariam perfectè habere nõ possumus, quod nos dicimus esse verum.

Deci.

Decimo loco arguit ex concilio Anchi- X.
ritano, vt habetur cap. 26. q. 1. vbi dicitur:
Qui diuinationes expetunt, & morem gen-
tilium subsequuntur, sub regula quin-
quennij iaceant. Ad hoc dicimus, quod ibi
non reprobatur Astrologia prædictiua seu
iudiciaria: sed diuinationo per artem necro-
mantiæ, geomantiæ, aëromantiæ, hydro-
mantiæ, pyromantiæ, & consimilium.

Vndecimo arguit ex concilio Toletano XI.
ca. Si quis: vbi clerici suspenduntur consu-
lentes incantatores, augures, ariolos, vel eos,
qui profitentur artem magicam, vel aliquid
huiusmodi. Hæc ille. Ad hoc dicimus, quod
in cap. illo non damnatur Astrologia diui-
natoria: sed ars necromantica, ars ariolan-
di, & huiusmodi vt diximus in responsione
ad decimum argumentum. Et si dicatur,
quòd Alexander III. c. ex tuorum, de Sor-
tilegijs dicit, quod presbytero, qui causa cu-
iusdam furti ecclesiæ recuperandi, Astrola-
bium ex simplicitate inspexerat, impona-
tur pœnitentia per annum, dicimus, quod
iste presbyter damnatur ibidem, quia crede-
bat doctrinæ, quam defendit Zahel in li-
bro suo de interrogationibus, scilicet posse
per talem scientiam sciri, an latro sit dome-
sticus

sticus, vel peregrinus, & huiusmodi; quod est falsissimum.

XII.

Duodecimo arguit per leges ciuiles. Vnde lib. 9. C. de maleficis, l. 2. dicitur: Artem Geometriæ discere, atque exercere publicè interest. Ars autem Mathematica damnabilis & interdicta est. & intelligit imperator per Mathematicam Astrologiam diuinatoriam, vt iste dicit. quare &c.

Item arguit per l. Nemo: ibidem, vbi dicitur: Nemo aruspicem consulat, aut mathematicum sub pœna capitis.

Rursus arguit per l. Et si: vbi supra: Si quis magus, vel magicis certaminibus assuetus, qui maleficus vulgi consuetudine nuncupatur, aut aruspex, aut ariolus, aut certè augur, vel etiã mathematicus, aut enarrãdis somnijs occultans artem aliquã diuinandi: aut certè aliquid horum simile exercens in comitatu meo vel Cęlaris deprehensus fuerit, præsidio dignitatis exutus, cruciatus, & tormenta non fugiat. Hæc ibi.

Ad hæc argumeta dicimus primo, quòd per Mathematicam non debet intelligi Astrologia diuinatoria, seu prædictiua: sed ars necromantica quam multi magicam vocant. Ad secundum dicimus eodem modo:

nam

nam ibidem damnantur diuinantes, quos maleficos ob sceleris magnitudinem vulgus appellat, vt in eadem l. Et si, habetur. Ad tertium dicimus eo modo vt ad secundum.

Decimotertio arguit ad idem per doctores ecclesie: & primo per Hieronymum, & habetur 25. q. 2. cap. sed & illud: vbi reprobat opprobrium Aegypti. 5. obseruare auguria, requirere stellarum cursus, & euentus ex his futurorum rimari. Respondemus & dicimus, quod Hieronymus reprobat ibi Astrologiam diuinariam excedentem limites scientie, quam docet Abraham Auenare in suo libro de interrogationibus, qui vult posse sciri per scientiam interrogationum, an res futura recuperabitur, & an seruus fugitiuus reuertatur. XIII.

Decimoquarto arguit per Basilium dicentem super Genesim, quod ars ista est occupatissima vanitas. Dicimus ad hoc, quod dictum Basilij est de Astrologia nimis curiosa, & fatuitate geomantica. XIII.

Decimoquinto arguit ad idem per diuum Augustinum libro 5. de ciuit. Dei, cap. 7. vbi contra Astrologos loquens ait, Electo ad seminandum agrum die multa grana simul XV.

in

in terram veniunt, simul germinant, simul herbescunt, flauescunt, & tamen spicas inde coæuas, & (vt ita dixerim) congerminales, alias rubigo interimit, alias aues depopulantur, alias homines euellunt: ergo iudicia Astrologorum secūdam Augustinum sunt falsa.

Item arguit per sanctum Augustinum in libro 83. quæstionum. q. 55. vbi contra Astrologos facit argumentum de Gemellis, in quibus inuenitur tanta diuersitas actio- num, euentuum & voluntatum.

Rursus arguit per Augustinum, qui in 5. de Trin. c. 7. inuehitur contra illum qui elegit horam, qua commisceretur vxori.

Iterum arguit per Augustinū lib. 2. quæ- stionum veteris & noui testamenti, cap. 18. vbi ait, Nihil tam cōtra Christianos, quàm si arti matheseos adhibeat curam: hæc enim inimica diuoscitur legi Dei.

Item arguit per Augustinum de verbis Domini in monte, Homelia 59. super illis verbis, Ego sum vitis, vbi dicit, Quam mul- tos ó bone Deus mathematici fefellerunt, quia sibi plerunque lucra promiserunt, & damna inuenerunt.

Ad hæc argumenta dicimus, quòd Augu-
stinus

stinus in nullo est contra conclusiones nostras, cum in eodem lib. 5. cap. 6. dicat sic, Videmus ipsius anni tempora variari, & lunaribus incrementis atque detrimentis augeri, & minui quædam genera rerum sicut echinos, & conchas, & mirabiles æstus oceani; non autem animi voluntates positionibus siderum subdi: nunc isti actus etiam nostros inde regulare conantur. Vnde dicimus, quod verba Augustini sunt contra eos, qui ponebant res omnes, etiam actus humanos causari ex necessitate à cælo: cuius contrarium declarauimus supra.

Item dicimus, quod Augustinus loquitur (vt patet legenti) contra illos, qui volunt actus nostros cælo subdi.

Ad aliud dicimus, quod Augustinus loquitur contra illos, qui eligebant horâ, qua commiserentur vxori, credentes moribus nascendi necessitatem à cælo imponi: cuius contrarium sentit Ptolomæus in primo libro quad. cap. 3.

Ad aliud argumentum dicimus, quod Augustinus loquitur de illis, qui propter lucrum intromittunt se de his, quæ non sunt ab homine scibilia contra præcepta Ptolomæi in primo libro quadripartiti 2. cap.

Ad

Ad alias rationes responsum fuit, Et dicimus vt supra. Vnde Augustinus ibidē ait: Si enim nascantur qui mali sunt, & e contra qui boni, frustra data est lex.

XVI. Decimosexto arguit per diuum Hieronymum super Sophoniam cap. i. vbi de Astrologis ait: Hi sunt, qui eleuātur aduersus scientiam Dei: & omne quod geritur in sæculo, fictam sibi scientiam pollicentes, referunt ad ortus stellarum, & occubitus, & mathematicorum sequuntur errores.

Item arguit per Hieronymum Isaiaē 47. vdi ait: Hi sunt qui vulgo appellantur mathematici, & ex astrorum cursu lapsuque syderum res humanas regi arbitrantur: & cum salutem alijs promittant, sua ignorant supplicia.

Ad authoritates suprascriptas dicimus, quòd Hieronymus loquitur contra Astrologos libertatem arbitrij infringentes, vt patet cap. 47. super Isaiaem, in cap. autem primo super Sophoniam impugnat Mathematicos, humanam voluntatem cælo subiugantes.

XVII. Decimosextimo arguit per diuum Ambrosium in Exameron. lib. 4. cap. 4. vbi ait: Nonnulli tentarunt natiuitatum exprimere

re qualitates, qualis sit vnusquisque, qui natus sit: cum hoc non solum vanum, sed inutile sit quærentibus. Et post pauca: Redempti sunt Apóstoli & congregati ex peccatoribus non vtique natiuitatis suæ hora; sed Christi eos sanctificauit aduentus. Hæc ille. Vnde nos dicimus, quòd Ambrosius ibidem loquitur contra illos, qui volebant omnes actus humanos produci à cælo ex necessitate etiã introitus in paradysum: vnde subdit idem, Latio in cruce damnatus ille cum Domino crucifixus nõ beneficio suæ natiuitatis, sed fidei confessione ad paradysum transiit gaudia. Ionam non vis natiuitatis, sed diuinæ præceptionis offensa præcipitavit in mare: & Petrum de carcere imminente morte perimendum angelus Christi, non stellarum series liberavit. Hæc Ambrosius: cuius sententiæ est conformis Ptolomæus in Centiloquio, propositione 8. & in 1. lib. Quadripartiti, cap. 3. vbi ait: Non cogitemus ea, quæ accidunt ex cælo, esse necessaria, vt quæ sunt à Deo. Hæc ille.

Decimo octauo arguitur ad idem: quia XVIII. secundum Albumasarem in lib. 2. de coniunctionibus magnis, differētia 8. Coniunctio duarum infortunarum significauit natiui-

tiuitatem Mahumeth: & alia postea significauit eius mortem: hoc videtur limites Astronomicos excedere.

Item Albumasar ibidem vltima differentia dicit, quòd alia coniunctio significauit Iesum filium Mariæ: quod videtur esse hæreticum.

Ad hæc dicimus, quòd Albumasar excedit limites contra doctrinam Ptolomæi in Centiloquio, propositione prima. Et in primo libro quadripartiti cap. 3.

Dicimus secundo, quòd forte non esset hæreticum tenere quòd secta Mahumeth, & secta Arabum fuerint in cælo, vt in signo: quia vt dicit Albertus Magnus in suo speculo Astronomico cap. 13. Nihil prohibet in his, quæ ab hominis pendent voluntate, cælum esse signum, & non causam diuersarum enim partium cõtradictionis, quarum alteram potest homo eligere, sciebat Deus ab æterno quam illarum eligeret. Vnde in libro vniuersitatis, qui est cæli pellis, potuit significare si voluit: nec tamen per hoc infringitur liberum arbitrium; sicut non infringitur diuina prouidentia posita. Hæc ex illo.

Dicimus tertio, quòd natiuitas Domini nostri

nostri Iesu Christi secundum Albertum in speculo astronomico cap. 11. potuit esse in cælo, vt in signo, non quia cæli figura esset causa, quare sic nasceretur: sed potius significatio: immo etiam erat causa, quare modus suæ admirandæ natiuitatis per cælum significaretur. Hæc Albertus.

Dicimus quarto sequendo viam S. Tho. secunda secunda, quæst. 95. art. 5. quòd cælum non potuit esse signum incarnationis filij Dei: quia vt dicit S. Thom. ibidem, cælum non potest esse signum nisi eorum, quorum est causa: non fuit autem causa incarnationis supernaturalis natiuitatis filij Dei: vt Albertus Magnus etiam dicit, vbi supra, cap. 11.

Dicimus quinto, quod esset hæreticum tenere quòd incarnatio filij Dei, vel modus supernaturalis natiuitatis eius fuerit in cælo, vt in signo hominibus noto: quia tunc tale mysterium non fuisset angelis absconditum ante incarnationem: cuius contrariū habetur ad Ephes. cap. 3. & forte quod S. Thom. in secunda secunda, quæst. 95. artic. 5. vult quòd cælum nõ sit signum, nisi quorum est causa, loquendo de signo hominibus noto.

Et si dicatur, Petrus Alliacensis vir in omni scientiarum genere magnus, in suo elucidario ponit figuram natiuitatis Christi, & dixit, quod eius ascendens fuit in octauo gradu Virginis, Mars autem fuit in domo octaua quæ est domus mortis. Et dominus Hieronimus Cardanus vir sapientissimus in expositione quadripartiti facit eius iudicium. Hoc autem videtur hæreticum, ergo & cætera.

Ad hoc dicimus primo quod talis figura videtur ficta, & nulla ratione formata, cum Christus humilitatis gratia nasci voluerit in stabulo, vbi non fuit Astrologus vtens Astrologicis instrumentis, scilicet Astrolabio, vel instrumento vmbrae, vel instrumento aquæ in sciendo horam, qua separabatur à matre, de quibus instrumentis habes ab Haly Rodoam in 3. lib. Apotelesmatum, cap. 2.

Dicimus secundo, quod non esset hæreticum concedere, quod natiuitas Domini nostri Iesu Christi, in quantum homo fuerit in caelo, vt in signo, & vt in causa: quia Christus in quantum homo conceditur esse creatura, vt patet per S. Thom. 2. par. q. 16. art. 10. non tamen propriè Christus secundum

dum quod hic homo asseritur esse creaturæ
quia hic homo notat suppositū, vt S. Tho.
ibidem dicit.

Dicimus tertio, quòd forte non esset hæ-
reticum tenere talem figuram esse verā. Vn-
de Magnus Albertus in suo speculo Astro-
nomico, de libris licitis & illicitis, cap. 11. ait,
Iam scimus, quòd signo Virginis ascendēte
natus est Dominus Iesus Christus, non quia
subiaceret stellarum motibus, qui creauerat
omnes stellas: sed quia cū extenderet cæ-
lum sicut pellem formans librum vniuersi-
tatis; & dedignaretur opus facere incom-
pletum, noluit literis eius deesse, & eis, quæ
secundum prouidentiam in libro æternita-
tis sunt: illud elegantissimum antequam de
Virgine nasceretur, vt per hoc innueretur
homo naturalis, & verus, qui nō naturaliter
nascebatur: non quòd cæli figura esset cau-
sa, quòd sic nasceretur, sed potius significa-
tio: immo ipse erat causa, quare modus suæ
admirandæ natiuitatis significarerur per cæ-
lum. Hæc ille. Et nota, quòd si quis teneat
omnia in diuina prouidentia scripta, esse in
cælo signata; debet dicere, quod secretum
magisterij astrorum Deus voluit occultare
à nobis, vt dicit Albertus ibidem cap. 13.

XIX. Decimonono arguitur, Quia Astrologi iudicant per imagines cæli, quæ ab imaginatione humana finguntur: vt confitetur Albumasar in suo introductorio cap. i. tractatus secundi, & in 6. lib. cap. i.

Ad hoc dicimus, quòd licet imagines cæli voluntate humana sint fictæ: vt dicit Albumasar in sexto libro introductorij sui, cap. & S. Thom. 7. Metaph. co. 14. tamen effectus stellarum tali in figura imaginatarum experimento sunt cogniti: & secundum huiusmodi experimenta iudicat Astrologus.

XX. Vigesimo arguitur: quia secundum Hermetem in cætiloquio suo propositione 66. si quis habuerit in sexto loco natiuitatis suæ Mercurium, conuertetur à fide sua in aliam: sed hoc non potest sciri ex cælo, ergo &c.

Dicimus ad hoc argumentum, quòd in concernentibus hominis voluntatem nihil certi potest dicere Astrologus: veluti patet per S. Thom. in prima parte quæst. 115. art. 4. maximè in particulari: cum quo concordat Ptolomæus in prima propositione Centiloquij.

Dicimus secundo, quòd sexta domus est
sex.

feruorum & ægritudinum: neque inclinatur ad religionem, veluti nona domus, teste Alchabitio.

Vigefimo primo arguitur: Coniunctionum verarum tempora raro sunt æqualia: ergo non potest certum dari iudicium. Consequentia nota, & antecedens est Alliacensis in cap. 13. sui elucidarij: & in cap. 25. dicit, quod raro concordant coniunctiones mediæ, & veræ: nisi quando planeta est in auge, vel opposito augis sui epicycli. Respondemus ad hoc, & dicimus quod Astrologus non debet facere iudicium assertiuum: quia iudicia eius sunt media inter necessarium, & possibile: vt dixit Ptolomæus in Centiloquio, propositione prima. XXI.

Vltimo arguit ad idem argumento Ioannis Pici Mirandulensis, qui in suo libro primo contra Astrologos arguit per Aristotelem in problematibus deputantem Astrologum cum mimo & præstigiatore, quare & cæt.

Ad hoc argumentum, quod est Ioannis Pici dicimus, quod Aristoteles solum culpare potest Astrologiam excedentem limites scientiæ. Vnde Ptolomæus in quadripartito libro primo, cap. 2. dicit: Error, quo XXII.

errant aliqui in hac scientia, non est ex artis debilitate, sed eius, qui se intromittit de ea: & parum post inuehit contra illos, qui transeunt ad loquendum de rebus, quas non sunt de natura, quòd homo possit illas scire.

Dicimus secundo, quòd miramur de tanto viro adducente Arist. ibidem contra Astrologos, cum ibidem in particula scilicet 12. laudet Astrologos, dicēs, Cur aliqui prauis interdum libentius, quàm in honestioribus studijs versantur: verbi gratia, præstigiatores, aut mimum se aliquis potius velit, quàm Astronomum, aut Oratorem?

Vibrat etiam Calvinus aduersus Astrologiam, quam iudiciariam vocant, alia quadam, sed obtusa tela, quæ nec feriunt, & terrent non multum. Nam ipse huic scientiæ contradicit cum exemplis veteris testamenti, cum tanta fames fuisset in Syria, & in Iudæa Eliæ temporibus, & tam longa præterea siccitas: Adducit deinde alia exempla de Moyse, de Abrahamo, de peste tempore Davidis, de Solis defectione, quæ sub morte Domini nostri Iesu Christi contigit: & multa alia dixit, quæ facta fuerunt ex diuina prouidentia. Quare stultissimum esset quære-

re,

se, num sint ad eam rem affecta sydera, quippe cum hoc singulare quoddam, atque extraordinarium prodigiū fuerit. Nam astrorum significationes nō sunt prætorum edita; vtpote quæ imperio Dei subiecta sunt. Hæc igitur supra naturam esse necesse est, ac proinde supra vniuersam Astrologiæ scientiam. Iam verò, quid est absurdius, quàm singulare priuilegium ad legem generalem extendere? Quis istam eius impudentiam non videat, atque etiam derideat, cum eius argumenta non concludant aduersus bonos Astrologos? Non est opus vllō acumine ingenij ad hanc tantam refellendam insipientiam: postquam eius fundamenta nō sunt firma, sed tanquam venenum in serpentis cauda delitescit, & simulat non cognoscere, quòd corpora humana stellarū ac syderum imperio subijciuntur. Dubium nemini est, quin cognitio illius certi, & constantis cursus orbium cælestium, præterea vis eorum, & facultas, ac si quid est eiusmodi, non solum magnam afferat hominibus utilitatem, verumetiam exfuscitet animas ad augustè, magnificeque de Deo sentiendum, cumque propter admirabilem sapientiam, quæ in eo genere apparet, honore

omni prosequendum. Vnde Dauid dixit:
 Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manu-
 um eius annunciat firmamentum. Et Moy-
 ses dixit: Fecit Deus luminaria, & stellas, vt
 sint in signa, noctes, dies, menses, & annos:
 scilicet vt demonstrent nobis tempus seren-
 di, sanguinem detrahendi, medicinam ad-
 hibendi, abscindendi ligna, & similia, quæ,
 ne sim longus, si omnia persequar exempla,
 quæ commemorari possint ex doctrina Phi-
 lonis Iudæi, finem imponam: quoniam ex
 eorum euentis veritas apparet: & iniquum
 est pronunciare priusquam causa cogno-
 scatur. At illi vituperant hanc doctrinam,
 qui simpliciter eam ignorât. Quare eorum
 scripta & dicta merito deridentur. Non e-
 nim quærimus, si harioli, & augures casu a-
 liquo & fortuna vera interdû prædixerint:
 verum nos id vnum contendimus, scilicet
 an hæc scientia sit legitima, ac probanda, &
 si damnant has prædictiones sacræ literæ?
 Quis ergo negare potest, si certi sunt cæli
 motus, & actiones definitæ, non te iam effi-
 ci aliquid ab ijs certi? Vt etiam si homini-
 bus accidere videantur, tamen sapiens eue-
 nire illa, & quasi scienter fieri, intelliget.
 Quis non videt ad Lunæ constitutionem
 reple-

repleri, exinaniri, agrotare, confirmari animantium corpora? Nam quàm honesta, quamque digna sit bono viro syderalis scientiæ cognitio, abundè testatur Ovidius, dum ait:

Felices anima, quibus hac cognoscere primum,

Fast. 2.

Inq, domos superas scandere cura fuit.

Non Venus, & vinum sublimia pectora fregit,

Officiumue fori, militiaeue labor.

Quod etiam sentit Virgilius lib. 2. Georg.

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas,

Atque metus omnes, & inexorabile Fatum

Subiecit pedibus.

Sanctus itaque Hieronymus ad Paulinũ scribens, affirmat Medicorum, Astronomorum, Astrologorumque scientiam mortalibus vel utilissimam esse. Nonne etiam D. Dionysius Areopagita philosophus, magnus Astronomiæ cultor fuisse perhibetur? qui Athenis percipiens in die passionis Dominiæ solis deliquium in plenilunio contigisse, nec huius causam inueniens, illud non esse naturale, sed miraculosum naturæ contrarium sanè dijudicauit, ac viso portento territus continuo exclamauit: Aut Deus naturæ patitur, aut tota mundi machina dissoluitur. Sed vt de cæteris taceamus,

mus, Christus virginis filius pientissimus, a quo salus & vita resurgit, eandem artem comprobavit, & ex elementorum ordine, atque constantia posse & serenos, & pluuia dies prænosci; & quodammodo augurari futura posse, videtur testari Luc. 12. In cælo aliud hyemis, aliud sereni temporis signum est. Ad idem Matth. cap. 16. Cùm accessissent ad Christum Pharisei, & Saducei tentantes rogauerunt eum, vt signum de cælo ostenderet eis. At ille respondens ait: Facto vespere dicitis, Serenum erit, rubicundum est enim cælum. Et mane, Hodie tempestas, rutilat enim triste cælum. Etiam & ipse Dominus cùm dixit Apostolis, Eamus in Iudæam iterum, & ipsi dixerunt, Nunc querabant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc? Qui respondens dixit: Nonne duodecim horæ sunt diei? demonstrat Astrologiam non esse vanam, nec superstitiosam. Quod sanctus Thomas in opusculis cum authoritate Chrysoctomi ita dicit, Nonne duodecim horæ sunt diei: quasi dicat Dominus, Vos dubitatis ascendere in Iudæam, quia nuper Iudæi volebant me lapidare: sed dies habet duodecim horas, & quod cōtingit in vna hora, non contingit in alia? Vnde licet

Iean. 11.

licet tunc voluissent me lapidare, in alia hora hoc nolent. Eccles. 3. Omnia tempus habent. Ecce igitur quomodo vna hora est bona, licet alia sit mala; quoniam in hora mala Iudæi habebant malam voluntatem contra eum: illa enim hora transierat, & bona superuenerat. Vnde ipse Dominus sciens hoc, sciuit quòd mala voluntas abierat à cordibus eorum, & voluit eligere sibi illam horam, in qua ipsi non læderent eum. Et propter hoc patet, quòd ipse vsus est electione, nec blasphemauit Astronomiam, siue Astrologiam, sicut quidam inuidentes detractores hodie faciunt. Quo fit, vt tota via, totoque cælo mihi aberrare quidam insolenter philosophantes videantur, qui suam inscitiam prodentes, audeant temerè in Astronomiam illam sublimem philosophiæ familiarissimam insurgere, qui que, nescio quo ore, quauè fronte huic diuinæ arti nigrum præfigere *ἄρα* conantur, & ab hominum consortio perperam, & iniquè sequestrare contendunt. Hos enim puto leuiter damnare, quæ penitus ignorat & de ea sentire, quod cæci de colorum differentijs: nam vnusquisque bene iudicat de his, quæ benè nouit, horumq; bonus est iudex: Quapropter

Vera similitudo ignorans.

propter felices essent artes, si de illis soli artifices iudicaret. Est igitur Astrologia vna ex septem artibus liberalibus, & est scientia vera, non prohibita, vt scribit Abbas Panormitan. in cap. ex timore. de forti. Et dicere quòd corpora cælestia, & stellæ (sublata necessitate) non cogunt hominem, sed inclinant interdum ad vitia, & interdum ad virtutem, non est malè dictum. Et sic de infirmitatibus, & valetudinibus, & morte, & alijs iudicium facere, non est peccatum, & permittitur bonis Astrologis: vt Caietanus asserit in sua summa, & sanctus Thomas in pluribus locis: qui etiam dicit in lib. 3. contra gentes, cap. 91. Quæ verò ad corporalia pertinent siue exteriora, siue interiora sint in vnum hominis venientia, à Deo meditantibus angelis, & corporibus cælestibus dispensantur. Et c. 82. concludit, quòd corpora cælestia causa sunt omnis alterationis, & omnis motus in hoc infimo mundo. Et Scotus in 2. Sent. dist. 14. q. 3. dicit, Stellæ actionem atque dominium habere in elementis, in mixtis, in animatis, & inanimatis, & in sensitiuis, &c.

Obiectio.

Si ex dictis aliquis nunc diceret, Si stellæ haberent dominium in animatis, sequeretur

tur quòd in homine liberum arbitriũ posset perire: quia genium nihil aliud esset nisi *Genium cuiusque quid sit.* genitura: quòd si bonam habent genituram homines, bonos habent genios: si verò malam, malos; quod est còtra Aristotelem: quoniam quod Brutus infelicem habuerit exitum, fuit ex sua genitura mala: quòd verò Augustus felicem habuerit exitum, fuit ex ortu suo bono. Quare neque Brutus vituperandus, neq; Augustus laudandus est, & genus demonstratiuum apud Rhetores periret: quod est manifesta fatuitas.

Amplius non est existimandum ab ipsis optimis intelligentijs, & optimis corporibus cælestibus posse maleficia prouenire: quando quidem à bono, nisi bona procedant: & Auerroës 10. Metaphysices, Comment. 19. manifestè damnat Astrologos talia asserentes: essetque duos deos introducere, quorum vnus esset causa boni, & alter causa mali, qui fuit error Fausti destructus per Diuum Augustinum, in libro peculiari, & etiam damnatus à Commentatore 12. Metaphysices, comment. 1. Quare, &c. *A bono bona procedere.*

Ad istam dubitationem, in qua dicebatur, quòd si genios non ponimus alios esse *Responsio* quàm

malum quid.

quam genituras, tunc perijt liberum arbitrium, & reliqua quæ ibi adducta sunt: dicendum est, quòd malum (vt patet etiã per Dionysium in libro de diuinis nominibus) nihil aliud est, quàm defectus: Defectus autem vel prouenit ex nostra volûtate, & hoc malum culpæ solet appellari: vel prouenit non ex nostra voluntate, sed natura: quod fortassis malum pœnæ, vel malum naturæ dici potest. Loquendo de secundo modo, & hoc dupliciter contingit. Quoniam vel est defectus in latitudine entis, & nō in propria, & determinata natura: vel est in propria & determinata natura. Exemplum primi, Quodlibet, citra primum est, quod est Deus, est defectuosum in latitudine entis: quando nihil est quod sit tota & completa entis latitudo, nisi Deus ipse, & sic vnumquodque ens, citra Deum, dici potest quodque modo malum in natura, quoniam defectuosum in natura entis. Exemplum secundi, Sicut homo claudus, vel cæcus, non solum dicitur defectuosus; quia non habet completam entis latitudinem: verumetiam quia non habet requisita ad perfectionem humanæ speciei: Et tunc dico, quòd negare Deum, intelligentias, & corpora caelestia, esse

esse causam malorum iuxta hunc modum. *Quomodo
Deus sit causa
sa mali.*
 Secundum accipiendi malum, est destruere
 pulchritudinem & ordinem totius vniuer-
 si: vniuersi enim pulchritudo consistit in di- *Vniuersi pul-
chritudo.*
 uersitate, neque esset vniuersum, nisi ex tot
 diuersis esset compositum: veluti homo nō
 esset perfectus homo, nisi omnia membra,
 quæ sunt tam diuersa, haberet: si enim in ho-
 mine tantum esset cor, vel oculus, non esset
 homo, veluti notum est. vnde apparet, con-
 cedere Deum esse causam omnium entium
 sic à Deo deficientium, siue sint talia en-
 tia visibilia siue inuisibilia, & horum visibi-
 lium sublunarium pro tanta diuersitate
 concurrere corpora cælestia, vnde corpora *Vnde diuersa
sitas in hoc
mundo.*
 cælestia secundum diuersas partes suas, &
 diuersos aspectus causant diuersitatem in
 mundo inferiori: vnde aliquibus annis vi-
 demus animalia magis proficere, in aliqui-
 bus econtra: videmus etiam diuersas pla-
 gas cæli facere pro diuersis animalibus, plan-
 tis, mineris, & sic de reliquis, quod & aper-
 tē conceditur à diuo Augustino in quinto
 libro de ciuitate Dei, & in multis alijs locis.
 hoc etiam canit Ecclesia, cum omnia ista
 sint opera Domini. Sic itaque loquendo
 de malo & defectu, nihil conuenit Deum
 esse

esse authorem defectus & mali modo supradicto. Vnde Deus est causa serpentis, qui serpens, quantum est in se, est bonus, licet eius venenum, & morsus sint noxia hominibus, & alijs animalibus: imò non esset bonus serpens, nisi alijs esset noxius. vnde Regulum siue Basiliscum sibilo non interficientem animalia, non diceremus esse de bonis Regulis, quia esset defectuosus in sua specie: cum autem nihil citra Deum sit, quod non aliquo modo participet de natura perfecti, & etiam à tali natura deficiat; cumquedetur plus & minus, in his consueuimus dicere, minus deficientia esse bona: plus autem deficientia esse mala. Veruntamen dicimus Deum omnium esse causam, quare in hymno canitur, quod omnia benedicunt Dominum, & omnia laudant Dominum, incipiendo à prima creatura vsque ad ultimam creaturam. Nihilominus quanquam omnes conueniant Dominum esse causam omnium istorum, & defectuum in latitudine entis, videlicet hominis, leonis, lupi, & sic de reliquis: tamen non omnes videntur esse cõcordes de defectis in specie: utpote quod homo nascatur cæcus, vel claudus. Philosophi videntur dicere hæc non esse intenta à natura,

à natura, sed esse peccata naturæ, & quod non habeant causam per se. Augustinus autem, cui & multi consentiunt, videtur dicere oppositum cap. 9. 16. libri, & etiam 8. cap. 21. libri, de ciuitate Dei. Verum pro nunc non fit disputatio (& fortassis inter has opiniones posset poni concordia) nunc autem fat fit Deum, & corpora cælestia esse causas istorum defectuum & malorum: necessariumque est hoc confiteri, nullumque sequitur incommodum: imo dicere oppositum est manifestus error, saltem de malo seu defectu in natura entis. Videtur tamen, quod etiam corpora cælestia sint causa defectus in specie, utpote cæcitatibus, & claudicationis argumento, quod Mathematici multotiens ex inspectione syderum prædicant annos monstrosos, & etiam ista monstra prænunciant ventura, quare à monstrando monstra appellata sunt, veluti 8. ca. 2. lib. de ciuitate Dei dicit Augustinus; quare ista pars tutior videtur. Causa etiam finalis talium monstrorum ponitur ab eodem Augustino 8. cap. 16. eiusdem libri: quare ex istorum sententia, & mea Deum, & corpora cælestia esse causas affirmandum est. Loquendo autem de malo culpæ, quod proueniat

Causa defectus in specie.

monstra unde dicta.

malum culpa

D

niat

niat à voluntatibus nostris, adhuc dupliciter hoc intelligi potest, vel disponendo & inclinando tantum, vel cogendo ipsam voluntatem: & hoc secundo modo est dupliciter. Quoniam vel remanente intellectu, & discursu non ligatis, sed solutis, vel ligatis: si secundo modo, dico corpora cælestia horū esse per se causam; verum tunc non propriè & verè dicitur esse malum culpæ: non enim esse potest culpa, vbi ratio non potest habere imperium, & ministrare: & sic operantes operantur veluti bestię, neq; sunt domini suorum actuum. Si verò ratio est soluta, sic dico neq; Deum, neq; corpora cælestia per se esse causam talium defectuum, quādo voluntas, stante libera ratione, est libera, & à nullo potest cogi. Quòd si Deus voluntates moueret, ad bonum moueret, & non ad malum: nulla autem creatura cogendo potest mouere voluntatem, si ratio est soluta: Quare vt sic neq; Deus, neq; corpora cælestia sunt, neque esse possunt causa mali. Si autem loquamur quo ad dispositionem, sic sine dubio corpora cælestia sunt causæ malorum: verum tale malum non est malum culpæ, sed malum naturæ, quod est Dei, & intelligentiarum, ac corporum cælestium.

*Dispositio ad
malum vn-
de.*

Quod

Quod si dicatur, Deus igitur & corpora *Obiectio.*
 cælestia disponunt ad malum culpæ; quare
 videtur allicere homines ad peccandū: nam
 si iste est dispositus ad venerea ex corpori-
 bus cælestibus, vel ad furta, licet corpora cæ-
 lestia non cogant, tamen videtur esse pec-
 catum ipsorum in sic alliciendo: veluti est
 in hominibus, si vnus homo alteri persua-
 deat ad furtum, vel aliquod aliud pec-
 catum.

Amplius, quoniam videmus istos ita dis-
 positos, semper agere secūdum istam dispo-
 sitionem: imò si à Mathematicis habuerint
 aliquid de suis euentibus, videmus, dum cu-
 piunt illa fugere, in illa incidunt, vt legenti-
 bus multas historias patet: quare non tan-
 tum videtur disponi, verum etiam cogi.

Præterea dictum est in habentibus ratio-
 nem ligatam voluntates cogi, & homines
 esse veluti bestias: Modò quæ est causa fina-
 lis, quòd corpora cælestia sic ligant mentes
 hominum, vt patet in fatuis? hoc enim vi-
 detur multum irrationabile, cū omnes
 sint æqualiter homines.

Verum hæc non obstant: diciturque ad *Responsio.*
 primum, quòd dijs & corporibus cælestibus
 disponētibus aliquem hominem ad actum

*Quod vni
malum est
alteri bonum*

*Socrati bonū
fuisse mori.*

Natura ordo.

*Virtus in ab-
stinentia cla-
rescit.*

venereum, ratione tamen existente soluta, siue peccet iste sic dispositus, siue non peccet, est bonum: & nihil est, quod dijs, & corporibus caelestibus succenseamus. Si nanq; homo talis peccat, certè est malum sibi, sed potest esse bonum alteri: vt interfectores Socratis peccauerunt, & fuit malum culpæ ipsis interfectores: fuit autem bonū virtutis ipsi Socrati, quoniam maior fuit eius constantia, magisque claruit Socratis virtus. Vnde legitur de Aristippo, cum interrogaretur qualiter mortuus esset Socrates, respondisse, Vtinam mihi taliter mori contingeret: quare culpa interfectorem Socratis resultauit in maiorem Socratis virtutem, & sic vniuersum perfectius factum est. Vnde natura despiciens partem, respicit totum: & relinquens minus bonum, de maiori bono procurat. Si verò sic dispositus ad venerea, non peccat, est in potestate sua abstinere: sic longè clarius est virtus ipsius sic dispositi in abstinendo, quam si nō fuisset dispositus: sicut etiam dicit Aristoteles in 2. Oeconomix de Penelope & Alceste, quæ quoniam multa passæ sunt, ideo magis claruerunt, & nisi talia passæ fuissent, fuissent ingloria. Non sentienti solum venereum,

um, quænam laus est ab ipsis veneris abstinere? virtus enim (vt inquit Apostolus) in infirmitate perficitur. Et hæc diffusè à Seneca tractantur in libro de prouidentia, & gubernatione mundi à Deo, & multis Epistolis ad Lucilium: quæ omnia referre nimis prolixum esset. Et quod adducebatur, *Responsio ad obiectum.* quoniam sicut homo inducens hominem ad peccandum, peccat; sic & corpora cælestia disponendo homines ad peccandum, peccarent: negatur illatum. Primo quidem, quoniam corpora cælestia prouident de vniuerso; homo verò de parte: quare corpora cælestia pro maiori bono faciunt minus bonum aliquando eo modo, quo supra declarauimus.

Secundo & melius, quoniam non par est in vtrisque intentio, corpora enim cælestia sic disponunt, non vt homo sequatur dispositionem, sed vt superet eam, & efficiatur clarior: ast homo illud facit mala intentione, vt ad peccandum inducat. Quod si tentando faceret, & vt virtus efficeretur clarior, non esset peccatum, inò virtus. Vnde diuus Augustinus 32. cap. 16. de Ciuit. Dei sic dicit: Neque omnis est culpanda *Tentatio que bona.* tentatio: quare & gratulanda est, quæ fit *bona.*

probatio. Et plerunque humanus animus sibi ipsi innotescere nõ potest, nisi vires suas sibi non verbo, sed experimẽto, tentatione quodammodo interrogante, respondeat. vbi si Dei munus agnouerit, tunc pius est, tũc solidatur firmitate gratiæ, non inflatur in nouitate iactantiæ. Hæc ille.

Dispositus nõ de necessitate malum operatur, sed vt in pluribus.

Quòd autem secũdò adducebatur, quoniam sic dispositus videatur de necessitate operari, huic dicitur, stante ratione soluta, istud esse impossibile: vt in pluribus tamen ita contingit: quoniam sicut vna virtus ad alias virtutes disponit, cum sint connexæ; ita vnum peccatum disponit ad aliud, & fit habitus, qui est de difficilè remouibilibus.

Habitus ad malum vnde

Quare isti non euitantes suas dispositiones habitas à corporibus cælestibus ex multis peccatis, quæ fecerunt, incurrerunt in fatum sibi prænunciatum ex lyderum cognitione. Vnde & Salustius in Catilinario dicit, Catilinam incidisse in desiderium euertendi patriam, quoniam filium suum interemerat veneno, captus amore Orestyllæ, quæ filium timebat. Quòd autem cæli dispositiones nõ necessitent, patet ex relatis ab Alberto in primo de Animalibus, in tractatu de Physiognomia, & ibi lege. Plutarchus quoque in

Cæli dispositiones nõ necessitent.

vita

vita Niciæ & Crafsi, in capite, vbi eos inuicem comparat, sic inquit: Cùm nullum diuinationis signum Nicias aliquando neglexerit, hic autem omnia penitus deorum portenta contempserit, vtriusq; idem ferme exitus fiūt. Difficilis sanè res ad iudicandum, &c. Ex quo patet, Astra inclinare, & non cogere. Augustus quoq; multa pericula euasit præuidens fatum: idemq; refert Valerius Maximus in I. libro. Id voluit Ptolemæus cùm dixit: Sapiens dominabitur aſtris. Imò vana eſſent vaticinia & iudicia, niſi obſtare poſſemus.

Quod etiam tertio adducebatur, quoniam celi peccare videntur in generando hominem fatuum, &c. certè secundum ponentes intellectum humanum mortalem, pauca sustinet difficultatem: quoniam hoc ex perfectione vniuersi; sicut camera picta ex diuersis animalibus est pulchrior, & delectabilior ea, in qua tantum eſſet vna figura, vt in libro de mundo dicitur. Poſſunt & fatui habere alias vtilitates: ſunt enim pro ſapientibus, vt eos oblectando, vel ſeruiendo, vel quoniam ex hoc ſpeculantur de varietate naturæ, vel aliquo huiusmodi. Secundum verò tenentes intellectum eſſe immortalem

Fatui cur generentur.

lem & multiplicatum, difficilius est respondere: Tamen D. Augustinus in 16. de Ciui. Dei abundè ad hæc satisfacit, vbi ponit causas diuersitatis figurarum humanarum, & monstrorum: quare ibi legas.

*Cur plures
peccent.*

His habitis, patet responsio ad omnia, quæ ibi inducta sunt. Nam stantibus illis dispositionibus factis à cælis, & stante soluta ratione, nō perit liberum arbitrium, imò magis perfici potest: Vnde Brutus potuit euadere tam infelicem exitum: & Augustus potuit esse infelix. Causa autem, quòd in pluribus hoc contingat, præter assignata superius, scilicet propter peccata præcedentia, est, quoniam homo parum habet de intellectu, & multum de sensu: quare gubernatur à sensu, & relinquit intellectum: modò sensus per se subijcitur corporibus cælestibus: & hanc causam assignat S. Thomas in libel. de sortib. Pauci enim sequuntur intellectum, sed plurimi sensum: quare vt in pluribus sequuntur dispositiones cælestes, veluti bestia faciunt. Neque sequitur, apud Rhetores genus demonstratiuum perire: nam laudamur & vituperamur secundum actus prouenientes à libero arbitrio, qui per positionem non auferuntur. Quomodo etiam
ma-

mala ab intelligentijs, & corporibus cęlestibus veniant, iam dictum est: quoniam non inconuenire mala naturę, imo esse necessarium: mala autem culpę est impossibile ab eis procedere. Cumque vltterius adducebatur Auerroęs arguens Astrologos, dicitur, Si Auerroęs damnat Astrologos secundum intellectum datum, ipse damnandus est, neque ea apud me est viri authoritas, vt renui non possit. imò ipsi Astrologi recta dicunt, & consona sensui ac rationi: & ipse Auerroęs pessimè dicit, contradicitque sensui & rationi. Si verò credidit Astrologos sentire corpora cęlestia cogere homines ad peccatum culpę, eos nō intellexit. Quare & quidam recentes multis verbis ornatis insectantes Astrologos eodem peccato laborant, quo & Auerroęs. aut enim Astrologos non intelligunt, aut si intelligunt, grauiter errāt: & certē in illis suis libris non video nisi arrogantiam, & petulātiā, & pręter ornatum nihil boni contineri. quanquam aliqui referant sententiā non esse suam, sed tantum ornatum apposuisse. Vltteriusque dicitur non oportere duos esse Deos, vnum boni, & alterum mali, vt inferebatur. Nam omnne bonum & malū naturę est à Deo: ma-

Auerroes contra Astrologos taxatur.

Contra Picum Mirand.

Non oportere duos esse Deos.

lum autem culpæ est ex nostris voluntatibus. Quod malum, vt Augustinus & Dionysius demonstrât, non habet efficientem, sed deficientem causam.

Dico igitur quòd cælorum effectus impediri possunt. Nam experientia cernimus, agriculturæ arte nonnulla naturaliter producenda adeo variari, vt ea, quæ cælorum casu illis euenirent, minimè contingant, in serendo, seminando, plantando, abscindendo: circa elementa quoque similem alterationem patet euenire: circa pecora etiâ interficiendo, matrem cum fœmina iungendo, testiculum dextrum, vel sinistrum abscindendo, vt masculi vel fœminæ generentur: quæ omnia si solo cælorum influxui relinquuntur, profecto exitus diuersos consequuntur: mutantur autem ab ea causa, quæ cælis non subditur, à qua & fortuna, & ars, & consilium sequuntur, duoque resultant principia, natura scilicet, & propositum.

Authoritates innumeræ adduci possunt, non modo Theologorum, ac Philosophorum, necessarium & contingens ponentiū, moralium quoque virtutes & vitia, & cætera prædicta; verum etiam Astrologorum. Ptolomæus enim hæc inferiora cælis non

ineuitabiliter affirmat euenire, sicut quæ diuina voluntate: in libro Centiloquij Aph: 5. ait, Potest huius scientiæ professor multos effectus stellarum euertere &c. Idem Aphor. 8. Animus sapiens cælesti potestati cooperatur, sicut optimus agricola mundando, &c.

Ratio etiam idem ostendit: nulli enim dubium esse potest, cælos à libera causa sibi non subiecta impediri posse: sicut iam supra dictum est. Vnde ex his dictis concludimus eos verè esse Christianos, qui tali Astrologiæ operam nauant. Quod ego verissimū esse, & animo, & rationibus non ambigo: pium profectò arbitrans Astrologiam, & eius penetralia nosse: modò quis vt Christianus, quæ dat, accipiat; non peruertat, non abutatur: vt in opere hoc ostendisse pro voluminis breuitate crediderim. Si ergo non adduximus singula, quæ ad præsens negotium fuerant necessaria, veniam à legentibus humillimè petimus: rogantes vt pro sua benignitate nos in cunctis habeant excusatos. Quia verè scimus, & ita fore sine dubio fatemur, difficile esse hominem existentem non peccare in multis: ita quidem vt ignorantem: alia autem vt malè iudicantem:

tem: alia vero vt negligenter scribentem. Et ideo ex tota mente, totali corde, ac ex omnibus animæ viribus rogamus, exoramus, & deprecamur Astrologos omnes, & maiores præcipuè, vt si quid hoc in opere male intellectum, vel fuisse à nobis interpretatum ad aliquod impertinens de dictis authorum adductum inuenerint, id pro sua corrigant humanitate. Multo que magis omni mentis affectu precamur Reuerendissimos catholice fidei nostræ professores, Archiepiscopos, Episcopos, hereticæque prauitatis Inquisitores, & cæteros omnes ad quorū manus, vt spero, licet indignus sit, noster hic tractatus perueniet, vt si in eo minimum quid Dei, vel eius filij Redemptoris nostri mandatis contrarium, vel dissonum repererint, quod inaduertentia nostra, aut inscientia scripserimus, emendent, corrigant, quinimo eradicent, & abradant, vt omnino non remaneat, & vt pro nihilo reputetur, & tanquam non dictum habeatur. Si verò aliquid boni & utilis hoc in opere inuenerint, volumus, & (si dicere licet) mandamus, vt id nobis minime ascribant, sed totū creatori omnium attribuant: quoniam, vt sanctus Iacobus inquit in sua epistola cap. i.

Omne

Omne datum optimum, & omne donum
perfectum desurfum est, descendens à patre
luminum. Quod etiam voluit Auicenna in
libro de viribus cordis, cap. 2. dicens: Quæ-
cunque perfectio, & omne bonum non nisi
à prima veritate sunt, quæ omnium bono-
rum prima est vniformis manatio. Et A-
uenzoar in sui Theis lib. & tract. 3. inquit,
Omnis res procedit ab illo, qui est summa,
& vltimæ scientiæ, scilicet à Deo viuo,
& vero, & benedicto: cui fit ho-
nor, & gloria per infini-
ta sæcula, A-
men.

62
IOANNIS LEN-
SAEI BELLIOLANI,
SACRAE THEOLO-
giae Louanij Pro-
fessoris

Contra Genethliacorum superstitionem
ORATIO.

ADMONITIO AD
LECTOREM.

NON sum nescius, Christiane Lector,
quam prope videri soleat cuiuspiam ar-
tis inimicus, qui eius abusum, praesertim
inueteratum, reprehendat: Sed ego hoc
ipsum, quod cuiuspiam videri possit paruipendens, cum
Astronomiam & Astrologiam inter eas artes, quae
mortalibus utilissima sunt, cum diuo Hieronymo re-
ponere me profitear, abusum tamen quendam huic
numium etati familiarem, artisq; falso sub nomine
receptissimum, palam etiam reprehendere non dubi-
taui. Nam, quantum ex veterum libris iudicari po-
test, video superstitionis hoc genus, vti apud infideles
maxime quondam valuit, ita languente fidei Christi-
anae vigore sensim irrepfisse, tandemque imperito-
rum animos vehementer occupauisse. Certe, Graecia
labas-

labascente, maximam Astrologorum fuisse turbam, qui futura predicere se profiterentur, ex illorum temporum Annalibus accepimus. Neque vero metuimus, ne quisquam miretur tantum abs re nostra fuisse otij nobis, aliena vt curaremus, & ea, quae ad nos nihil attinerent, siue ne falcem (quod aiunt) mittere diceremur in messem alienam. Habet enim hic quoque Theologus, cuius ad se cognitionem pertinere dicere iure possit. Cum enim eius proprie sit de virtutum, vitiorumque causis, & originibus differere, sicuti Medicorum est causas videre morborum, quid alienum a professione sua facit, si id querit, Possintne sidera virtutum in nobis, aut vitiorum causas subministrare? Rursum, cum sit eius studiose dispicere, & cauere sedulo, ne quis noxiarum superstitionum laqueis irretiatur, ideoque in Theologia de superstitionum generibus, quibus vel occulta, vel futura cognosci putentur, varia ex professo quaestiones moueantur: profecto ne latum quidem vnguem ab instituto suo discedit Theologus, si Astrologiae diuinatrici, nullane superstitio misceatur in futuris praenunciandis, sibi inuestigandum putet? Denique, si non hic ipsos Theologorum principes, duces haberemus, securius fortasse nos tanquam in alieno consistentes amulus aliquis impeteret: sed tantorum ducum muniri praesidijs nihil metuimus, cum id facimus saeculo nostro iustissimis de causis, quod illi sibi suo faciendum esse simili adducti ratione putauerunt. Et illis quidem aduersus Gentiles Astrologos praecipue differant, quorum intolerabili errore fatalis quadam necessitas,

cessitas, res agens humanas, ponebatur, sed ea tamen reliquere non pauca, quibus adiuti posteri, Gentilis possent erroris reliquias conuellere. Ad quas profecto reliquias pertinere putamus, imprimis quod de propensionibus ipsis assertitur, eas in nos a cælo syderibusque manare: Non quod scholasticis hac in parte doctoribus aduersetur, qui sydera per accidens inclinare dicunt ad bonum aut malum, non directe & per se, & illud ipsum per accidens ita generatim efficere circa gentes duntaxat ac nationes, vt ex contemplatione syderum de singulorum hominum particulatim affectionibus & propensionibus prænucciari, ne probabili quidem coniectura possit. His igitur aduersari, & eorum suggillare doctrinam, quorum in hac ipsa causa literis adiuuamur, propositum nequaquam fuit. Nam quis nescit ex rebus bonis ea, quæ mala sunt per accidens (vt ipsi loquuntur) non raro provenire? Vt enim a cælo non recedam, constat mundum vniversum vnus ignorantia Dei laborantem in grauiore idololatriæ tenebras ab ipsa cæli præstanti specie esse demersum. Sed procul sit a nobis, vt tanti mali per se causam, tam bonum & vtile omnipotentis conditoris opus fuisse arbitremur. Contra illos agitur, qui vel ob significationes quasdam syderum, formasque signorum, vel ob noxias, & maleficas, aut beneuolas (vt aiunt) influentias hoc directe, & per se consequi, quo suam artem stabiliant, asserunt, vt hic vel ille ab ipso ortu ad virtutes vitiaue certa propendeat, ideoque qualis in vita quisque futurus sit, et si non certo propter liberum arbitrium, tamen verisimiliter quod

D. Thomas
in 1. parte
4. 113.
art. 4
ad tertium.

quod natura sequatur semina quisque sua, circa
 vnumquemque sigillatim posse prædici. Habent isti
 auctores, quos sequuntur, veteres Astrologos, Ptole-
 maum, Iulium Firmicum Siculum, Almanforem in
 suis Aphorismis ad Saracenorum regem, Zabelem
 de electionibus, Messahallach de ratione circuli & stel-
 larum, & qualiter operentur in hoc seculo, Omar de
 natiuitatibus, Marcum Manilium, qui ad Casarem Au-
 gustum Astronomicon heroico carmine conscripsit,
 magnifico illo vsus exordio:

Carminè diuinās artes & conscia fati
 Sydera, diuersos hominum variantia casus,
 Cœlesti rationis opus, deducere mundo
 Aggredior.

Ab his igitur superstitionis Astrologica magistris
 veram tradiscientiam rati, hanc non pauci miran-
 tur. Eiusque opinione scientiæ quidam inflati, audent
 cuique suam (vt vocant) natiuitatem consicere, hoc
 est, describere per singula, quid facturus, quidve
 passurus quisque videatur, ex eo syderum aspectu,
 sub quo nasci deprehendebatur. Quod si vel aliquan-
 ta probabilitate tanquam artis adminiculo pos-
 sent, tum eos adire atque consulere liceret de fu-
 turis euentis. Atqui D. Thomas Aquinas, quem ta-
 men quidam professionis huius propugnatores sibi
 patrocinari putant, in opusculis suis dicere non
 dubitauit, peccare grauiter eum, qui iudicijs
 Astrorum vteretur circa eas res, quæ ab hominum
 voluntate dependant, semperque Ecclesia pastores,
 & veteres, & recentiores suos sunt auditores a con-
 E fulen-

Apologetici
cap. 35.

Sulendis istiusmodi professoribus dehortati. Eadem officia dependunt, inquit Tertullianus, qui & Astrologos, & Aruspices, & Augures, & Magos de Caesarum capite consultant, quas artes ut ab Angelis desertoribus proditas, & a Deo interdictas, ne suis quidem causis adhibent Christiani. Multos quoque multos Christianos inspectores ephemeridarum, & inspectores, atque observatores temporum obiurgari solere a se, & a quibusdam bonis, melioribusque Christianis Diuus Augustinus ait, enarrans Psalmum quadragesimum. Quid? quod nonnulli & hac arte, & superioribus, Astrologia peritissimi totum hoc predicendi genus repudiandum esse putauerunt. In quibus Eudoxus quidam Platonis auditor, in Astrologia iudicio doctissimorum hominum facile princeps, sic opinatur, id, quod scriptum reliquit Chaldeis in predictione, & in notatione cuiusque vite natali die, minime esse credendum. Nominat etiam Panetius, qui vnus ex Stoicis Astrologorum predicta reiecit, Anchialum, & Cassandrum summorum Astrologos illius aetatis, qua erat ipse, quum in ceteris Astrologia partibus excelleret, hoc predictionis genere non usus. Bardesanem Eusebius scribit, cum in Astrologia studio clarus esset habitus, postea Christianum effectum, non modo non usum Astrologia predictione, verumetiam libris editis improbasse. Quod autem ad bella pertinet, ac diuersorum collisiones populorum (quas Martis & Saturni coniunctione significari pronunciant,) nonne videre per facile est, ex astris tanquam ex causis praescire nihil posse?

Libro 6. de
preparatione
Euangelica,
cap 9.

posse? Syderis enim cuiusque simplex operatio, vnam
 quampiam subiectis corporibus imprimens qualita-
 rem, concursus illum diuersissimarum voluntatum
 atque causarum naturaliter efficere nullo modo po-
 test. Signa quoque, licet alia sint ignea seu calida, a-
 lia aquatica, aut terrea, siue frigida, quocumque in
 his modo Planeta se habeant, & quacumque tandem
 varietate lumina qualitatesque misceantur, nun-
 quam efficere naturaliter possunt, vt gens aduersus
 gentem bello consurgat: Significare vero hoc ipsum
 qui poterit quacumque coniunctio? Nam signa aut
 naturaliter significant, aut ex placito: si naturaliter,
 aut quia sunt cause, aut quia sunt effecta: quorum
 vtrumque in hoc quidem genere concurrentium re-
 rum a syderibus remouimus: Sin ex placito, aut ergo
 diuino, aut humano. Et cum de humano constet dici
 nihil posse, superest vt prophetico spiritu praediti isti
 videantur, qui reuelante per astra Deo, futura pra-
 noscunt. At prophetas esse, tam pulchre ex prognosti-
 cis apparet, hoc quidem tempore, vt praeter errata fre-
 quentissima alienum interdum animum a vera Re-
 ligione deprehendas, magisque omnino quid optent
 aut metuant, loquuntur, quam quid vel somniant
 a syderum aspectibus: neque nobis metum faci-
 unt, ne artis ignari esse dicamur, quam in pra-
 nunciandis futuris tam male ipsi didicisse videan-
 tur. Nec quis eam bene didicerit, profecto dicere
 possunt, quo se cunque couerterint. De qua cum mihi
 frequens disputatio cum doctissimis Astrologis fuis-
 set, neque solidi quicquam asserretur, vbi posset ani-

mus conquiescere, deprehensa professionis vanitate
 refellendam magis quam sequendam iudicavi: sic
 ne, vt alios quoque, quos possem, instruere, tibi
 Lector Christiane, hac etiam in parte prodesse con-
 rer. Hoc enim boni vt elabore nostro t antillo prouen-
 ret, in animo certe fuit: Si proueniat, illius erit
 nus, cui omnis salutaris cognitio accepta ferenda
 est. Vale:

P R O O E M I V M.

QVONIAM huius loci, atque
 huius exercitationis sapientissimi
 mè à maioribus nostris instituta
 hæc ratio est, Auditores, vt de
 qualibet proposita questione differatur
 vt alias de rebus alijs hoc ipso anni tempo-
 re, & loco diximus; ita nunc de syderum vi
 atque in res humanas efficientia differemus
 Quod argumentum eo suscipio lubentius
 quia tantæ ingeniorum varietati, quanta
 huc confluere solet, congruere satis aliquid
 istiusmodi iudicabam, & ad vtilitatem re-
 portandam, & ad percipiendam fortasse
 non mediocrem animo voluptatem. Ete-
 nim inueteratæ cuiusdam opinionis labes,
 qua syderibus plus æquo tribuitur, sic ad
 huc multorum animis inhæsit, vt in homi-
 num

num vitam plurimum ea posse, non verbis
modò librisque editis præ se ferant, verùm
etiam factis ad persuasionis errorem com-
positis, apertè admodum clareque testentur.
Quæ si opinio sanctissimis virtutum studijs
inimica non esset, & si eius pernicies non ad
ipsam quoque virtutum principem Religi-
onem perueniret, tolerari posse, atque susti-
neri inter humani ingenij inuenta videretur.
At quum mortales multos vanitas hæc
aut à via studioque virtutis abduxerit, aut
deprauatis in moribus iam errâtes obfirma-
rit, atque obligarit, aut longissimè certe va-
rijs errorum nexibus à veritate seduxerit;
non intelligo, cur non elaborandum in eo
sit, quò omnium ex animis radicitus euella-
tur. Si quispiam, cum deliquerimus, culpam
nos confiteri nostram oportere negaret,
hunc omnibus modis profligandum esse,
neque ferendum existimaretis: qui syderum
aspectibus vitiosos hominum mores atque
affectiones ascribunt, hanc utilissimam sum-
meque necessariam confessionem eripiunt,
& nò hos omni ratione refellendos putabi-
tis? Si quisquam ea esset ingratitudine, vt
Christo redemptori & medico animarum
nostrarum ob initia progressusque virtu-
tum

tum gratias agi non debere, palam profiteretur, ad huius sacrilegas voces aures vestras claudendas esse sine omni dubitatione crederetis: At qui hoc ipsum callidè suffurari molitur pijsimum officium gratiarum actionis, qui, quod ab hominibus rectè sanctèque geritur, quòd prudenter, quòd fortiter, quòd temperanter, iusteque viuitur, syderibus acceptum ferendum censet: non hunc igitur nostra oratione persequendum, delendumque iudicatis? Qui denique liberum arbitrium naturæ humanæ detraxerūt, haud æquis animis audiuntur ab ijs, qui Catholici, bonæque mēte præditi sunt. Quamobrem omni studio improbanda, atque evertenda ea sententia est, qua rebus humanis syderum vi necessitas afferri putetur. Sic enim aliquando veteres Astrologi, sic eos secuti Priscillianistæ hæretici, liberum arbitrium, quo nihil habet mortalium natura præstantius, sustulerūt: Asserebant enim hi (inquit Augustinus) fatalibus stellis homines colligatos esse, ipsumque corpus nostrum secundum duodecim signa cœli esse compositum: sicut ij, qui Mathematici vulgo appellantur, constituentes in capite Arietem, Taurum in ceruice, Geminos in hu-

In lib. de hæresibus, hæ. 70.

me-

meris, Cancrum in pectore, & cætera nomi-
 natim signa percurrentes, ad plantas vsque
 perueniunt, quas Piscibus tribuunt; Hæc
 (inquit) atque huiusmodi vana, fabulosa,
 sacrilega, quæ persequi longum est, hæresis
 illa contexit. Vt autem Gentilium philo-
 sopherum quidam syderum pulchritudinem, &
 magnitudinem atque inter ipsa concur-
 siones & quasi *Χορείας* quasdam (vt Plato
 loquitur) eorundem etiam in tam varijs
 cursibus suis incredibilem constantiam ad-
 mirati, in eam sententiam adducti sunt, vt
 illa non dubitare se dicerent in deorum nu-
 mero reponere: Ita isti (opinor) specie simi-
 li, constantiaque decepti, & aliquanta his-
 ce in terris experientia cœlestis virtutis ad-
 ruti, progressi eo sunt, vt animos quoque
 nostros multo nobiliores, cœlo syderibusq;
 subijcerent. Quem errorem sic confutabi-
 mus, vt primum sydera nihil valere ad vitia,
 virtutesque gignendas in hominum ani-
 mis demonstremus; Deinde, ex ijs prædici
 nihil posse de rerum humanarum euentis:
 Vos tantummodo, Auditores, dum ista exe-
 quimur, audiendi patientiam præbeatis.

D. Leo episto-
 93 prodigia-
 sum vocat
 totius huma-
 ni corporis
 per duodecim
 cœli signa
 distinctio
 nem.

Plato in
 Timæo.

PRincipio igitur, qui vitiosas hominum
 inclinationes ab astris effici constituunt,
 parum id cauere videntur, ne Deum faciant
 vitiorum authorem: Cum enim sydera ille
 omnia condiderit, vimque omnem, qua in
 res subiectas influunt, indiderit; quicquid
 insita sibi facultate efficiunt, id omne De-
 um authorem atque effectorem habeat ne-
 cesse est. Neque enim illa hominum more
 præfixas sibi à conditore leges, operando
 prætereunt; sed aliud nihil per singula, quã
 sui moderatoris nutum, exequuntur. Quo-
 circa si quos efficiunt homines ab ipso sta-
 tim ortu in deteriora procliues; quid erit
 consequens, nisi vt hoc ipsum Deus effecit-
 se videatur? Rectissimè proinde D. Basilius
 eumque secuti Ambrosius, atque Augusti-
 nus, cum aduersus Genethliacos verba faci-
 unt, hoc eodem vtuntur argumento. Ma-
 leficæ stellæ, inquit Basilius, prauitatis suæ
 causas in eum, qui eas fecit, transferunt: Si
 qua enim existit prauitas ex illarum natura,
 opifex ipse mali creator erit. An forte pra-
 uitas est, furta & cædes facere; ad ea verò pro-
 cliuem esse, prauitas nulla est; & in scelera
 impulisse, maleficium existimabitur; in ea
 verò

D. Ambrosi-
 us lib. 4. her-
 scameron

c. 4.

Homilia 6.
 in hexame-
 tron diuini
 officij.

verò pronum reddidisse, maleficium nullum putabitur? Quis non protinus perspiciat iure propensiones ipsas detestandas haberi, cum facta damnantur? Et si is, qui verbo, factòve quempiam sollicitat ad flagitium, ob id ipsum eius particeps, quod eius fuisse causa videatur; quæ res inclinationem inferuerit ab ipso ortu vitiosam, nullane tibi scelerum eorum, ad quæ illa pertraxerit, extitisse causa videbitur? Quod si hoc maleficium iure syderibus impingitur, Deum, vt antea dixi, fateri cogimur vitiorum auctorem.

CAP. II.

Sed reperias hoc tempore, qui id non admodum refugiant: Quid enim est à ratione tam abhorrens, quod non hodie vt rationi consentaneum defendatur? Quid autem diuinis sacrisque omnibus tam aduersum, vt non id cum ingenti sacrilegio asseratur à nonnullis? Itaque & hæc blasphema prorsus assertio, atque impietatis plenissima vox, qua Deus opt. max. peccatorum prædicatur author nostram hanc ætatem scæde maculauit. Miramur, si astra ijdem facere dicant, quæ Deum verè proprieq; operari nec scribere erubescunt? Et quanquam

hoc eiusmodi est, vt sua se absurditate con-
demnet, quia tamen & causam susceptam
adiuuat, & non desunt, qui serpentinos hæ-
reticorum sibilos credulis nimium auribus
excipiunt, hoc à me paucissimis refelli pati-
amini. Quisquamne igitur ea est sacrilegæ
mentis audacia, Deum vt affirmare non du-
bitet peccatorum authorem? Primum, iu-
stus scelerum ultor esse non potest, qui ad
ea ipse homines incitarit: quod enim in alio
quisquam fecerit, ob id eum supplicio
afficere si postulet, se quoq; eodem suppli-
cio dignum esse demōstrat. Quanam igitur
æquitatis ratione iudicabit Deus hunc mun-
dum, si non modò mala fieri permittit, sed
ea etiã ipse committit? nec perpetrari dun-
taxat in mundo cernit; verum etiam vt per-
petrentur, decernit? Deinde, nõ patitur hoc
rerũ ratio, vt summa & infinita bonitas ma-
litiam gignat, vt fons ipse veri luminis, ve-
ræq; sapientiæ tenebras vitiorũ effundat, vt
absolutissima deniq; mundicies peccatorũ
sordibus inquinetur: Non patitur (inquã)
non finit hoc natura rerum vel in humanã
cogitationem incidere, vt qui sit optimus,
pessima operetur. Porro, si verè dictum in
Euãgelio est: Nemo bonus nisi solus Deus;

pro-

propterea quod ita sit bonus, vt ex eo, ceu fonte, bonitas omnis emanet, profecto nobis id quoq; verè dicere licebit: Nemo malus nisi solus Deus; si ex eo, ceu primo principio, malum omne profluxerit. Tolerabilius proinde, absurdissimè licet Manichæi fecerunt, qui quoniã & bona esse videbant, & mala, atque vtrumque genus è proprio duci principio statuebant, simulq; animaduertebant quàm id esset ab omni ratione auersum, si eorum, quæ essent mala, Deum bonum authorem assererent; huic bono alium quempiam Deum malum ex aduerso finxerunt, cui quicquid esset in rebus prauum, atque vitiosum, assignarent. At isti rerum naturis ipsis vim improbissimè ac demètissimè facientes, ab eo, quem esse sanctissimū ipsi fateantur, impurissima fieri; omninoq; ex eodem fonte dulce & amarum, iustum & iniustum, pollutum & mundum profluere, dicere & docere non verentur. Reprehensos à Propheta nouimus, qui dicebant: Patres nostri comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt; id est: Peccauerunt illi; nos verò, innocentes cum simus, pro eorum peccatis pœnas exoluimus. Graue id quidem fuit, iniustitiæ Deum

Hierem. 31.
& Ezech. 18.

Deum in simulare, qui tristissimarum supplicia calamitatum in fontibus irrogaret: At quantò iniquius, iustum de iustitiæ gradu deicere, atque deturbare? agere, constituere, arbitrioque suo, vt peccet, dispensare? & cum homines sceleratos effecerit, eorumque vitam in flagitiorum cœno, tanquam fatali necessitate, ad mortem vsque tenuerit post hæc omnia tamen æternis eos gehennæ cruciatibus mancipare? Pharisei, cum in Beelzebub principe dæmoniorum Christum dæmones eicere criminantur, peccatum in Spiritum sanctum admittunt, quod vsque adeo graue esse veritas in Euangelio pronunciat, vt neque in hoc seculo, neque in futuro remittatur. Quia nimirum illi diuini spiritus opera immundo & tartareo spiritui tribuebant. Quale igitur quantaque prauitate distortum sit oportet, propria immundissimi spiritus opera sanctissimo, mundissimoque spiritui assignare? Quid? quod scriptum aperuissimè est, Odisse Deum omnes, qui operantur iniquitatem? Non facit igitur iniquitatem, quam oderit, præsertim cum alio quoque in loco scriptum sit, nihil odisse illum eorum, quæ fecerit. Idcirco Ecclesiasticus hanc ter execrandam blasphemiam

Luce 11. b.

Psalmo. 5.

Sapient. 11.

Eccles. 15.

b. c.

miam ab hominum cordibus procul arcere conatus, his admonuit verbis: Ne dixeris, per Deum abest, quod enim oderit ne feceris. Non dicas, ille me implanauit; non enim ei necessarij sunt homines impij: Omne execrumentum erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum. Quid hac in causa illustrius Apostolica doctrina? Nemo (ait D. Iacobus) cum tētatur, dicat quoniā *Cap. 1. b.* à Deo tentatur: Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat, vnusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus. Quid D. Ioannes? *1. cap. 2. e* Omne (ait) quod est in mundo, concupiscentia carnis est, concupiscentia oculorum & superbia vitæ, quæ non est ex patre, sed ex mundo. Atque vt hic etiam, quantum valeat naturæ lumen, aspicias, Quid Plato? Bonorum quidem (ait) solus Deus causa *Dialogo. 2. de Republ.* est dicendus: malorum autem quamlibet aliam, præter Deum, causam quærere decet. Postremo (ne plura congeram) quod dixit insipiens in corde suo, non est Deus, hoc re ipsa illi conantur astruere: Si enim peccata facit, aut ad ea sollicitat, bonus non est. Si bonus non est, omnino nec Deus est. Restat igitur, vt pias illi tandem animo cogitationes
de

de Deo suo suscipiant; illum in bonis vt largitorem collaudent; sese in malis vti authores accusent. Quod si effectum est absurdissimè dici, inclinare in vitia syderum conditorem, quin hoc ipsum à syderibus, quorū semper naturalis operatio est, quàm longissimè remouendum sit, minime dubitemus. Sed alio deinceps vtendum est argumento.

CAP. III.

Neminem arbitror negaturum esse, si nulla generis nostri ruina per vnus hominis inobedientiam contigisset, sed in eo, in quo fuerat conditum, honore persistisset, eosdem cursus, aspectus, dignitates ac virtutes, quas modo habeāt naturales, sydera fuisse habitura. Neq; enim natura rerū, ingresso peccato, ab authore mutata est: nec illum, quod in calorū tam præstanti machina cōdiderat, deprauare decuit, quia se in terris homines corrupissent: Ergo & illa cœli domicilia duodecim extitissent, significationesq; easdē, & facultates, quibus modo prædita sunt, habuissent. In his autem septima domus, siue occasus, rei vxoris, & nuptiarum, contentionum, & simultatum, damnorumq; ex his prouenientium causam
præ-

præstat. Octaua, mortis qualitas, & mortuorum hæreditates, facultates occulta, magniq; timores, & venena læthalia indicantur. Duodecima (quæ & malus dæmon appellatur) tristitiæ, ærumnarum, mœroris, inimicitiarum, carceris, seruorum, deceptorum, & scortationum significationem præfert. Rursum, Mars si in Ariete fuerit inuentus, quicumque sic eum habuerint, homines erunt fures, clamosi, fraudulentis, & qui supra alios se semper contendunt extollere. Sin fuerit in Tauro, temerarios efficiet atque impotenter auidos, quibus fas & nefas iuxta sit, dum suam voluntatem expleant; hi quoq; mulierum lenocinijs implicati, rixas sæpius litesque ciebunt, atque interdum non sine homicidio. Hæc atq; huiusmodi complura eorum expressa & consignata verbis etiam hodie legèda proponuntur. Nunquid igitur placet, vt ante omne peccatum sanctissimis atque integerimis hominibus contentio- num, & simultatum causas sydera allatura fuisse dicamus? Num mortem quisquã ex octauæ domus inspectione, aut venena læthalia timuisset? Inimicitias aut exercere, aut perpeti, aut contra seruorum callidas circumuentiones vigilare ex decreto duodecimæ

Apud Ioann.
Taisnier 6.

Apud Ioannē
Taisnier Han-
nonium, &
Iulium Fir-
mium lib. 5.
cap. 6.

cimæ domus oportuisset? Nūquàmne Mars
 in Tauro, vel in Ariete conspiciendus erat, ne
 fraudulentos, aut fures, aut temerarios, ho-
 micidasque lugere illius temporis innocen-
 tia cogeretur? In hæc si tum sydera impulif-
 sent, & malos fecissent ex optimis, & quan-
 tum in ipsis situm esset, miseros ex beatis.
 Sin ea tantummodo futura prænucciaissent,
 aut rudes illi fuissent admodum, qui ea ne-
 sciuisent, quæ modo nō ignorantur: aut ni-
 mium & iniquè miseri, si, quæ præuidissent,
 ante omnem offensam iure meritoque me-
 tuissent. Cum igitur statui non possit, has
 easdem cœlestium corporum significatio-
 nes virtutesque à principio extitisse, fatean-
 tur necesse est hominum vitio, mox ut in-
 gressum est, cœli statum, cursumque syde-
 rum esse commutatum, quod absurdissimè
 leuissimèque diceretur. Atque id tamen ab
 vno quopiam amicissimo mihi, doctissimo-
 que homine nuper dictum commemini:
 quoque firmiter diceretur, ab diuinis literis
 auxilia repetebat, quod è Philosophia (cre-
 do) nullū suppeteret. Scriptum enim aiebat
 esse in libro Iob, nec stellas mundas esse in
 cōspectu opificis sui. hinc igitur euenire, vt
 iam cœlestis regio homines afficeret labe tur-
 pis-

*Scriptum id
 Cap. 25.
 postea Cor.
 Gemma, re-
 liquis libro*

pissima à prima perfectione degeneres: *primo de natura diuinis Characteris, cap. 6.*
 Quod enim in cælum ipsum nostri vitio & contagione diffusum esset, id omne ad nos contaminandos vicissim ab illo refundi.
 Non equidem arbitrabar de scripturis proferri quicquam posse, quo tam noua meis auribus, adeoque (vt mihi quidem videbatur) improbabilis tam cõmodè probari videretur opinio. Quid enim alienius à vero, quàm stellas nostri vitio & contagione scelerum esse pollutas? Quid illis diabolo similis, si propterea dicuntur immundæ, quod homines afflatu quodam suo reddat immundos? Nam ipsum quidem diabolum propterea dici spiritũ immundum cõstat, quod ad immunditiam, libidinumque corruptelas homines prauis suggestionibus sollicitet. Sed cùm paulò ante dicatur in eadem prophetia, nec lunam lucere in conspectu Dei, num id propterea etiam dictum esse intelligendum est, quod nostrorum scelerum debilitatus cõtagio lucendi vim Lunæ globus amiserit? Sicut igitur Lunam in conspectu Dei lucere negauit ille, qui tum interloquitur, Baldad Suhites, quod omnis corporea lux cum diuina luce comparata, nulla sit: ita neque quicquam vel in ipso

cœlo mundum sic esse declarauit, vt compa-
 ratione illius infinitæ munditiei purum esse
 videatur. Et fortasse non Solis meminit,
 sed Luna duntaxat, atque stellarum, vt Ec-
 clesiam, sanctosque in ea virtutum studijs,
 & doctrina sana collucentes, mystico ser-
 mone, vel potius allegorico designaret. In
 quibus neque tanta iustitiæ lux est, neque
 affectionum morumque tam absoluta mun-
 dities, vt non tenebras aliquas & impurita-
 tem diuina animaduersio deprehendat. Sed
 quid his in hoc loco diutius immoramur?
 Fuerit id satis immutatas esse post pecca-
 tum, continuoque corruptas ac fœdatas
 syderum vires, diuinæ scripturæ testimo-
 nijs probari non posse. Quid autem de Phi-
 losophia loquar? Quid si probabilior Peri-
 pateticorum sententiâ est, quin tam illam cœ-
 lestis corporis naturam neque generatio-
 nem recipere, neque corruptionem pati, eun-
 demque perpetuo sui statum, & incommu-
 tabilem retinere? At, inquis, cœli vis eadem
 rebus, in quas agit, aliter atque aliter affe-
 ctis non eosdem producit effectus: Ideoque
 vitiatas (vt modo sunt) hominibus, nihil esse
 mirandum, si hæc sydera primam etiam
 retinentia puritatem efficiant, quæ iisdem
 in-

integris atque incorruptis effectura non
 fuissent. Hic iam nobis est negotium cum
 Philippo Melanchthone : qui cum Ioan-
 nis cuiusdam Carolstadij Schoueri de arte
 ex astris diuinandi scripta, totis viribus lau-
 danda suscepisset, epistolamque longo il-
 lius operi præfigeret, hanc elabendi secutus
 est viam, vt tamen si regionis cælestis vis ea-
 dem statusque remaneat, propter naturæ
 tamen lordes & corruptionem, quam pri-
 mi ruina parentis inuexit, infœliciores ha-
 bere diceret operationes : ideoq; iam mini-
 me mirum videri debere, si hominum genus
 agente id cælo ad vitia propenderet. A quo
 illud requiro, quid naturæ humanæ corru-
 ptio sit, nisi eiusdè propensio vitiosa, quam
 si astrorum vis prærequirit, profecto non
 efficit? Sed corruptos prima inobedi-
 entia homines efficiunt fortasse de-
 teriores? Augent igitur originale vitium, & diabolo
 iungenda sunt, qui naturam hominum pe-
 stifera suasionè vitiauit. Non sat (credo)
 negotij erat regeneratis, si contractis è pri-
 mo parente vitijs, aut praua consuetudine
 accersitis reluctarentur; nisi & sydera, quæ
 tamen ad hominum vtilitatē, non ad perni-
 ciam Deus condidit, suum quoque virus in-

Baruch 2.

funderent, ob id ipsum sanè odio digna maiore, quod in ipso ortu vnumquemque occupent, neque euitari quauis peste grauior atque nocentior influenza possit. At resisti postea potest, neque succumbere necesse est? An verò nihil nocuit, qui hostem conciliauit? qui bella domestica atque intestina vel excitauit, vel fouit, vel auxit? Resisti postea potest, sed intus hostis inclusus, atque in ipsis hærens medullis, non sine periculo debellatur: succumbere necesse non est, sed cum plerosque ipsi succumbere fateantur, quo suas diuinationes verisimiliores efficiant, magnus esse metus sapienti debet, ne qua ille tandem fractus debilitate succumbat. At gloriosum fuerit victoriam è certamine reportasse? Primum, non ea solet Christianorum esse gloriatio, quod sydera luctando vicerint, sed quod diabolum vigilando superarint: neque ob id Dei filius, cuius est in sola cruce gloriandum, nostra in carne mortem voluit oppetere, vt nos coeli syderumque tyrannide liberaret, sed vt principem tenebrarum nostris è cordibus eijceret: neque optat Gentium Apostolus, vt virtute sua Deus omnipotens sydera, sed vt Sathanam conterat sub pedibus credentium

tium velociter. Deinde, gloriosus est de hoste triumphus; sed melius hostem non habere: Stet in acie, qui volet; aduersario armatus obsistat, vt, postquam vicerit, coronetur: fatius est imbecillitatem suam submissè cōfiteri. Nolo (inquit Hieronymus) spe pugnare victoriæ, ne perdam aliquando victoriam. nulla securitas est vicino serpente dormire. Fieri potest, vt me ille non mordeat; sed potest etiam fieri, vt me aliquando mordeat. Dicant igitur isti, vt lubet, inclinare astra, sed necessitatem non afferre, neque decreta syderum esse prætoria, vt quemquam cogant. Satis nocuit, qui infirmo & alioqui diaboli insidijs circumuallato nouum hostem, & eum quidem è cælo deuocatum excitarit. Traducimus fortasse syderum vires nomine hostilitatis? Taceo, quòd maleficas & maleuolas ipsi stellas sæpè in ore, semper autem in libris editis habeant: & adeo quidem maleficas, vt in mœrores conijciant, lætalia venena procurent, inimicitijs atque disidijs aut familias perturbent, aut prouincias inter se, regnaque collidant; quæ homines si faciunt, quis eos non esse maleuolentissimos Reipubl. hostes arbitretur? Non hæc igitur, quæ apud eos passim reperire

rire licet, commemoro, tantum quero, quid
 sibi ea sententia velit, quam libris suis præfi-
 gunt: Sapiens dominabitur astris? Nun-
 quid non hoc præ se ferre videtur: Astra in-
 cinabunt, sed sapiens inclinationis vim at-
 que impetum virtute propulsabit? Illa op-
 pugnabunt, sed sapiens victor euadet? Illi
 in seruitutem vitiorum inimico influxu tra-
 hent, sed sapiens in eam non se abduci pa-
 tietur? Cur (inquam) astris dominabitur
 sapiens; nisi quia cupiditates, quas illa vel
 ingenerauerint, vel inflammauerint ad sce-
 lera, omni contentione & auiditate rapien-
 tes, sapiens virtutis prædijs armisq; frana-
 bit? Si autem cupiditatibus nostris, tanquã
 sæuisissimis hostibus, bellum indicimus, me-
 ritoque urbium expugnatore fortior à sa-
 piente pronunciatur, qui eas in semetipso
 vicerit atque domuerit, quid causæ sit, cur
 non, vt hostes, sinistros syderũ aspectus per-
 horrescere debeamus? Sed magni sapientis-
 que viri illa sententia est: Sapiens domina-
 bitur astris? Nempe Ptolomæi, qui inter va-
 nitatis huius principes magno sui studij me-
 rito numeratur, qui non ex ijs sapientibus
 fuit, de quibus scriptum est: Multitudo sa-
 pientum; sanitas est orbis terrarum; sed ex

eorum potius numero hac quidem in parte, de quibus illud est: Perdam sapientiam *Isaia 29.* sapientium, & prudentiam prudentium repro-
 probabo. Et rursus: Vbi sapiens? vbi scri- *Isaia 33.*
 ba? vbi inquisitor huius seculi? Nonne
 stultam fecit Deus sapientiam huius mun-
 di? Ex hac igitur sapientia, & illa ab eodem
 Ptolomæo scripta manarunt, vitam nostram *In libris de*
 præcipue Solem, Lunamque moderari, con- *harmonia.*
 uersationem tamen nostram & proventus
 actuum tam ad ipsa duo lumina, quam ad
 quinque vagas stellas referri. Quo quidem
 in loco, videmus eum & à Seneca fuisse de-
 risum: Quinque stellarum potestates (in *Lib. 2. natu-*
 quit) Chaldæorum obseruatio excepit? *raliū quest.*
 quid? tu tot millia syderum existimas luce-
 re sine causa? Quid est porro aliud, quod
 errorem incutit peritis natalium, quam
 quod paucis nos syderibus assignant: cum
 omnia, quæ supra nos sunt, partem sibi no-
 stri vendicent? Hic igitur Seneca, philoso-
 phus alioqui grauisimus, Chaldæorū, Aeg-
 yptiorumque errorem dum infectatur, au-
 get; dumque irrisit, seipsum non mediocriter
 propinauit irridendum. Fuit quidem Moy-
 ses, quemadmodum in Actis Apostolorum *Act. 7.*
 legimus, omni sapientia Aegyptiorū probè

Dent. 4.

& præclarè excultus; atque is tamen, si vel ex illorum placitis hausisset, vel omnino retinendum esse putauisset, tantum inferre sydera nocementi mortalibus, vt eos in vitia pronos efficerent, aut omnino sic valere, vt non extra ius dominiumque nostri essent; nunquam profecto scriberet in Deuteronomio; Solem, & Lunam, & astra omnia cœli in ministerium creata esse cunctis gentibus. His etenim verbis testatum reliquit planissimè, non vt dominarentur, sed vt seruirent; non vt obsessent, sed vt prodesse hominibus sydera vniuersa creata fuisset. At sæpè (inquis) magna in res humanas detrimenta inuecta sunt, cœlestis operatione virtutis: Verùm id non eo fit, quod illa à principio Deus ad nocendum creauerit, aut vires eorum cursusque naturales commutauerit; sed quod his interdum, vilitato licet motu fluentibus, variarum, prout voluerit, adhibita concursione causarum, seueritate iustissima vtatur ad poenas inferendas. Quò si & hoc pertinere putandum est, quod propensi in vitia sumus, ad illud reditur, quod initio, quàm sit execrandum, ostendimus: vt sicuti supplicia peccantibus irrogare, ita etiam peccatores efficere Deus

Deus optimus videatur. Si autem iam reuulsa hæc fatis opinio est, qua sydera in vitia inclinare putetur, nemo potest vllum ex astris flagitium aut scelus metuere, nullius vnquã potest vita è syderum concursu fieri deterior. Ardens sit licet ac violentum, vt aiunt, planeque cruentum Martis sydus, sit hoc ipsum septimo ab horoscopo loco pariliter constitutum, id est, in occasu, quemadmodum Firmicus libro tertio scribit, nulla tamen, quæ ille timuit, homicidia, nullos sceleratorum impetus perhorresco. Si quisquã autem scelus designarit, non Deum, non sydera potest, sed se solum accusare debet. Vt enim apud D. Prosperum, in carmine de prouidentia, verissimè scriptum reperitur:

— *Si quid obest virtuti, animosq; retardat,
Non superi pariunt ignes, nec ab æthere manat:
Sed nostris oritur de cordibus, ipsaq; bellum
Libertas mouet, & quatimur civilibus armis.*

At si neminem (inquis) efficiunt sydera improbum, ne bonum quidem, virtutisque amantem efficient? Prorsus hoc quoque fieri illi quidem vehementer astruunt, beneuolis quibusdam aspectibus. Etenim si pars Libræ vicesima nona in Horoscopo fuerit inuenta, religiosos (ait Firmicus) fa. iet, iu- Lib. 8. c. 25.

Lib. 8. c. 35. stos, beneuolos, & omni bonitate ornatos.
 Tercia quoque pars, si reperta fuerit in Ho-
 rosco, faciet sacerdotes, iustos, sanctos,
 & foelicitate longæuos. Alius quoque nõ
 incelebris Astrologus: Si Iupiter (inquit)
 nocte domum tertiam tenuerit, legis suæ
 natus rigidus custos erit (bene id quidem, si
 lex fuerit bona.) Sin interdiu, apparens &
 & non existens erit: Pars abscondita, quæ
 nocte & die sumitur, addendo distantiam
 Lunæ ad Solem orienti, secundum plane-
 tas respicientes eam, de arcanis conscientia
 nati erga Deum & erga homines indicat.
 Quod si Iupiter fortis in natuitate par-
 tem illam quoquo modo respexerit, & dili-
 get Deum, & à Deo diligetur. Quam non
 (obsecro) Gentilium Astrologorum vani-
 tatem hæc superat ineptia? Quid in Christi
 redemptoris mortem magis iniuriam, sine
 cuius merito & gratia singulari Deum ne-
 mo potest, sicut oportet, diligere? Quid au-
 tem astris minus obnoxium, quàm Dei, qui
 astra nutu condidit, liberrima ad diligendũ
 volũtas? Quid denique magis est libera vo-
 luntatis, minusque cum humani corporis
 temperamento coniunctum, quàm vel sa-
 cerdotium amplecti, vel diligere Deum?

NAM solent huc plerumque nonnulli confugere, vt eas affectiones dicant à syderibus in nos fluere oportere, quæ corporum humanorum temperamenta sequantur, propterea quod hæc syderum concursu aspectuque fieri non dubitent. Neque verò prætereundum id est, aut leue ducendum; Si enim ex ipsa corporis constitutione, alij melancholici, alij cholericici, sanguinei alij, alij denique phlegmatici ab iplo ortu existunt, quæcunque res corpus humanum constituerit atque temperarit, illarum corporis affectionum eadem causa sit oportet. Cholera autem iracundia sequitur; languineam constitutionem benignitas comitatur. Melancholia liuidos, phlegma pigros reddit. Quare & has affectiones animorū è celo ducere originem confici non improbabile esse videtur. Et medicis quidem res hæc nulla dubitatione incerta est; qui quod alij fatui, alij tradissimi ingenij & ad intelligendum quodammodo plumbei; alij obliuiosi, alij acuti memoresve nascuntur, alij vtroq; munere præditi, & acutè intelligētes & tenacissimè memoriæ thesauro cognita recondentes, alij natura leues, alij leuissimis cau-

causis ira facillimè ardentes, alij ad vindictæ cupiditatem inter vtrosque mediocres, alij spadones, alij in concubitu ita frigidi, vt vix omnino moueantur, alij libidinosissimi, vt vix omninò teneantur, alij inter vtrosque & moueri faciles & teneri, alij hilares, alij tristes, alij ad nihil horum procliuēs, nec eorum quæ commemorauī, aliquid instituto ac proposito, sed natura: Hæc (inquam) illi omnia tribuere audent temperationibus corporum. Verum vti hoc olim (teste Augustino) sic probari non potuit, vt vel ea de re quæstio nulla moueretur, vel mota facile finiretur, ita ne nunc quidem satis certa id video ratione comprobatum esse. Quale enim est, vt animum existimemus ex sele nullas habere affectiones, sed eas omnes ex corpore contrahere? & ipsa quidem corpora tam multiplici varioque discrimine inter se distingui per ea ipsa, quæ ex animis non collegerint, animos, nisi corporum beneficio & societate, non discerni? At quanto id vero vicinius est, magis animorum vi corpora immutari, quàm animos à corporibus affici? Et si enim verè id scriptum sit: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimat terrena inhabitatio sentum multa cogitantem,

Lib. 4. con-
tra Iul. 3.

tem, eueniatque quod D. Hilarius ait, vt nos hic interim naturæ corporum aut per infirmitatem, aut per incentiua vitiorum imperfectos esse compellant: tamen non ita suum animus perdidit principatum, vt ipsum potius ad sese caro, quàm ipse carnem accomodet. Ac sæpe licet organicæ constitutionis vitio animi vis præpedita torpescat, non idcirco tamen ingeniorum animorumque tanta varietas, quantam animaduertimus, ad corporum discrimina referenda est: nisi fortè quia penicilli ineptitudine pictores infœlicius, quod velint exprimere crebro contingit; idcirco omnem etiam illam in picturis admirabilem varietatem penicillis ascribendam arbitremur. Neque verò hic Galeno tantum esse tribuendum, quantum Medici forsitan existiment, vel ex eo potest intelligi, quod animam ipse non satis à corpore discreuerit: temperiem esse ac veluti harmoniam quandam humani corporis existimans, non præstantius aliquid, quod ipsi (vt Plato & Nyssenus aiunt) temperiei dominetur. Sed vt primas quasdam & naturales affectiones animorum, quæ neque vitiosæ per se sunt, neque laudabiles ex corporum temperamentis oriri fateamur, nullo tamen modo

*Greg. Nyssen
nus in li. de
anima, c. 3.
refellens Galeni
opinionem
de anima.
Plato in lib.
de anima
in mortalitate
icitur.
Pbiloso.*

modo fatendum est, eas, quæ vitiosæ sunt, atque à ratione auersæ, certa corporum temperatione fieri. Quæ cum omnis bona sit, & Dei opus, nihil per se potest vitiosum producere: Ideoque D. Augustinus, cum aduersus Iulianum Pelagianum differeret, rectissime docuit malum cum quo quisque nascitur, non esse fructum corporum, sexuum, coniunctionum (quorum bonorum, inquit, author est Deus) sed primæ præuaricationis, cuius author est diabolus. Iure etiam Iulianum idem ille doctor Ecclesiæ reprehendit, quod concupiscentiæ originem, quæ contra rationis arbitrium inordinatis motibus excitatur, definiret in quodam igne vitali. Sentiendi quoque viuacitatem sic discreuit à sentiendi libidine, ut illam quidem à Deo conditam esse diceret, cum humanum corpus temperaret; hæc vero à diabolo seminatam cum peccatum persuaderet. Quin & venerabilis Beda aduersus Iulianum Pelagianum de Christi gratia disputans, cum ille dixisset, amorem nostrum de corpore trahere, quod esset perturbatus & rapidus; de animo vero, quod sublimis esset atque continuus, aperte id pronunciauit utraque ex parte veritati esse contrarium. Et Vergili-

Lib. 3. c. 13.

Lib. 4. con-
tra Iul. cap.
14.

Lib. 1. in
Cant. Cant.

gilius quidem luculentis versibus Platoniam videtur explicasse sententiam, cum scriberet:

*Igneus est ollis vigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant,
Terreniq; hebetant artus, moribundaq; membra:
Hinc metuunt, cupiuntque, dolent, gaudentq; nec
auras*

suspiciunt, clausa tenebris, & carcere cæco.

Nimirum quatuor illas notissimas perturbationes animi, cupiditatem, timorem, lætitiã, tristitiã, quasi origines ac fontes omnium vitiorum volens intelligi ex corpore scaturire. Verum aliter, inquit Augustinus, se habet fides nostra; Nam corruptio corporis, quæ aggrauat animam, non peccati primi est caula, sed pœna: nec caro corruptibilis animam peccatricem, sed anima peccatrix fecit esse corruptibilem carnem: Ex qua corruptione carnis, licet existant quædam incitamenta vitiorum, non tamen omnia vitæ iniquæ vitia tribuenda sunt carni, ne ab his omnibus purgemus diabolum, qui non habet carnem. At (inquit) Beatus Apostolus fontem concupiscentiæ, cuius assiduis conflictationibus spiritus in nobis rectus impetitur, in carne

con-

Lib. 14. de ciuit. c. 3.

Ad Gal. 5.

constituit, cum ait; Carnem concupiscere aduersus spiritum. Ac quo minus dubitares, eodem in loco opera carnis enumerans nec ea prætermisit, quæ non putarit facile quispianem à carne originem ducere: siquidem inimicitias, contentiones, æmulationes, animositates, inuidias, opera carnis esse pronunciat: quorum quidem omnium malorum caput & origo superbia est, quæ sine carne in diabolo maximè dominatur. Sed magno in errore versantur, qui hic nomine carnis temperamentum corporis humani, seu naturam significatam accipiunt. Quos D. Chrysostomus copiosè simul ac doctè refellit, scribens in hunc ipsum ad Galatas locum: Neque enim hic carnem appellat corpus (inquit) alio qui si hoc sentiret, quomodo consentaneum sit, quod mox dicitur; Concupiscit caro aduersus spiritum? Atqui corpus non est de numero eorum, quæ mouent, sed quæ mouentur, non de numero eorum, quæ agunt, sed quæ aguntur. Quomodo igitur concupiscit, quando quidem concupiscentia non carnis est, sed animi? Sed solet Paulus appellare carnem, non corporis naturam, verùm prauam voluntatem, veluti cum dicit; Vos non estis in carne. sed

Rom. 8.

sed in spiritu. & rursus: Qui in carne sunt, Rom. 8.
 Deo placere non possunt. Sic & D. Augustinus non corporis naturam nomine carnis est interpretatus, sed hominē, qua parte adhuc secundum seipsum, non secundum Deum viuit: viuit autem secundum seipsum, ac proinde carnaliter, etiam tum quidem, cum secundum mentem suam viuit, naturamque optimam ducem (vt ille ait) tanquam Deum sequitur, si non mens ipsa naturaque spiritus euadat, hoc est, si nō coelesti gratia renouata spiritualis efficiatur. Quod enim natum est ex carne, (quem Ioannis 3. admodum diuinus sermo declarat) caro est: quod natum est ex spiritu, spiritus est. Hoc verò tum demum consequuta mens est, cum non seipsam vt Deum sequitur, sed cum Deo suo subiecta, sinceraque illi charitate adhærens ea sapit, quæ sursum sunt, non quæ super terram. Tum igitur secundum Deum viuens anima, iamque spiritus effecta, aduersus carnem concupiscit, eique bello quotidiano reluctatur, hoc est, (vt D. Augustini verbis vtatur) Lib. 8. contr. 6. Iulian. cap. 3. motibus suis anima, quos habet secundum spiritum, aduersatur alijs motibus suis, quos habet secundum carnem. Non enim repente om-

nem vitiositatis exiit vetustatem: sed in sanctitate proficiens, & magis magisque minuens eas, quibus non consentit, carnales cupiditates instauratur, renouaturque de die in diem. Illa igitur vitiositas innate vetustatis, quæ ante lauacrum regenerationis ipsam quoque mentem incuruat ac deprimit, post verò regnante iustitia subigitur atque reprimitur, carnis nomine significata est; non natura corporis, non temperamentum substantiæ carnis: quod cum bonum sit neque bono spiritui potest esse cōtrarium, neque vitiorum causa existere. Nam & ante lapsum generis nostri, quadripartita illa fuisset corporum temperatio, neque inde quisquā aut iracundus fuisset, aut liuore laborasset, aut desidia torpuisset: Sed corruptus iam ex ipsa origine animus, & affectiones naturæ non malas, vt fuerint vehementes, ita facile ad deteriores partes inflectit, & temperamento corporis, vt vino ebriosus, abutitur. Non igitur calida cordis, siccaque cōstitutio reddit ad choleram, ac libidinem proniores: Id quod memini quosdam ex Galeno solitos arripere, dum Eunuchorum seu spadonum libidinosi desiderijs, sed propter corporis natiuam constitutionem irritis

lib. de temperamento.

*Eccles. 39.
Aug. lib. 6.
contra Iul.
cap. 5.*

pre-

premerentur. Quid enim, si quem Deus è
 nihilo, aut è luto (quod ei per facile est) tali
 cōstitutione cordis effingat? num cum ipse
 opere suo ac manibus ad libidinem, aut cho-
 leram inclinarit? Quis non videt hoc quo-
 que temperamentum, cum suapte natura
 bonum sit, opificemque optimum habeat,
 ad malum atque ad bonum per sese indif-
 ferens ad vtrumque, prout fuerit animus,
 posse conuerti? Ipsa namque anima (sicuti *In cap. 5.
 ad Galat.*
 verissimè D. Chrysostomus scriptum reli-
 quit) in medio sita, inter virtutem & viti-
 um, si ad id, quod oportet, vtitur corpore,
 reddit illud spirituale: sin recedit à spiritu,
 seque ipsam præbet malis cupiditatibus,
 reddit illud magis terrenum. Itaque Sapiens *Sap. 8.*
 præstitum sibi à conditore Deo benefi-
 um gratus agnoscens, primum sortitum se
 illius prouidentia dicit animam bonam:
 deinde, cum magis esset bonus, id est, cum
 naturæ dotibus bonis bene vteretur, eo
 venisse, vt corpus haberet purum & co-
 inquinatum. Virtus enim corporis (ait D. *Serm. 5. in
 cap. 2. ad
 Ephesios.*
 Chrysostomus) in hoc est, vt anima
 morem gerat, alioquin in se nec mala, nec
 bona. Quid enim ex seipso faciet cor-
 pus? Concupiscit illud quidem: at neque

fornicationem, neque adulterium, sed simpliciter commixtionem: Corpus concupiscit, verum non delicias, sed cibum: non ebrietatem, sed potum. Cæterum has corporis (vti antea dictum est) suapte natura bonas affectiones animus concupiscentiæ vitio deprauatus ad nequiora detorquet. Ita quoq; fit, vt & natura hilaris, facile inepta fatiliq; lætitia gestiat, & is, in quo plusculum cholera exæstuet, iracundiæ facibus inardescat. Quod si affectiones illæ, quæ nominibus exprimuntur vitium sonantibus, vt est inuidere, & iracundum esse, nobis essent, vt sunt brutis animantibus, naturales, tum neque vitia essent, & ex bono corporis temperamento profluere nihil fortasse prohiberet. Nunc verò (quemadmodum præclare Augustinus dixit) tantæ excellentiæ est in comparatione pecoris homo, vt vitium hominis natura sit pecoris. Quare si in homine mansuetudo virtutis nomine commendatur, vituperatur iracundia, cuius impetus illa refrænât. Et si continentiæ virtus iure laudatur, non potest libido non turpis & vitiosa videri, cui continendo castus animus reluctatur. Quæcunque autem animorum sunt vitia ex prima origine contracta, ad origi-

Cap. 40. lib.
de peccato originali.

riginale pertinent peccatum, propter quod
 scriptum est: Nemo mundus à sorde, nec in- Iob 21. Iuxta
 vet. lect. quod
 Aug. interpre
 tatur de pee
 cato originali
 lib. 2. q. euen
 gel. cap. 38.
 Roman. 5.
 fans quidem, cuius est vnus diei vita super
 terram. Quod peccatum per quas rimas in
 animum infantis irrepserit, si cum hæretico
 Iuliano requiris, Apostolus tibi, non rimas
 angustas, sed apertissimam demonstrat ia-
 nuam, cum ait: Per vnum hominem pecca-
 tum intrauit in mundum, & per peccatum
 mors. Per hæc igitur ianuam superbia, igno-
 rãtia, malitia, libido, inuidia, desidia, & quæ-
 cunque alia sunt vitiorum monstra, velut
 agmine factò, in hominum genus inuasere.
 Nam quod aiunt quidam, dum hinc se ex-
 tricare conantur, comunẽ duntaxat pro-
 pensionem ab Adæ peccato profectam, sed
 peculiarem ac propriam ab cœlestibus cor-
 poribus promoueri; id neque verò consen-
 taneum est, & syderibus nocentiores pro-
 fecto partes ascribit. Quid enim obesset
 communis propensio, nisi propria & pecu-
 liaris accederet? An fortassis etiam commu-
 nis quædã tantummodo bonitas ac virtus
 ex Christo erit, sed peculiaris & propria
 cuiq; è cœlo profluxerit? Prorsus vt ex ho-
 mine secundo Christo omnis renati iustitia
 est; sic ex Adam primo cuncta recens nati

peculiaria vitia promanarūt. E quibus omnibus, si primariorum trium, superbia, ignorantia, malitia causas ineptissimè in corporis temperamento quærimus (cum ea sint nobis cum dæmonibus communia) neque tamen ingressa dubitamus, cur obsecro cætera per eandem apertissimā ianuam irruere minimè potuerunt, nisi temperamenti ratio, hoc est, Dei bonum opus adiuuaret? Porro his vitijs homines, etiam ex quo concepti atque in lucem editi sunt, magis minusve laborant, prout se iudicium habet vel misericordia conditoris. Qui nonnullis, quibus voluerit, quantumque voluerit, parcens idolem ijs meliorem indulget, cæteros deteriores nasci summa æquitate finit. Sed tempus est, vt ad alteram nos orationis partem conferamus.

CAP. V.

Apud Eusebium lib. 6. de preparatiōe Euangelica ca. 9. dicitur Origenes de siderum signis docetque non esse causas rerum, sed signa quibus

QVæ ad hominum affectiones, mores, atque euenta, siue prospera, siue aduersa pertinent, quidam syderis afflatibus effici, suumque in nos regnum exercere hunc in modum astra putauerunt. Alij vero non effici hæc ab illis, sed tantummodo significari dixerūt. Nam Plotinus quidem ipse in libro, qui inscribitur: Si faciunt astra, pro-

pronunciet nihil vi vel potestate eorum hominibus euenire; sed ea, quæ decreti necessitas in singulos sancit, per syderum septem transitum statione recessive monstrari. Nimirum vt quasi quædam sit locutio, positio ipsa stellarum, prænuntia futurorum, non causa. Quin & aliorum quorundam haud mediocriter doctorum hominum ista sententia fuit, tametsi non ita loqui Mathematici soliti sint, vt verbi gratia dicant: Mars ita positus homicidam significat, sed homicidam non facit. Quam obrem iustius hic eis fortasse Philosophi sermonis regulam præscribant, quam Chaldaeos Chrysippus docere solebat, quemadmodum in hac arte sua loquerentur. Verum tamen siue sidera causas esse opinantes, ex eorum inspectione ceu cognitione causarum futura prænuncient, siue cælo, vt libro quodam vtantur, in quo syderum significationibus, veluti descriptum ac depictum legant, qualis quisque futurus sit; vniuersum hoc diuinandi studium, plenum est ridiculæ & nugacissimæ vanitatis.

*depinxerit
Deus quæ
futura essent:
sed hæc aut
angelu signa
esse, non mor-
talibus.*

ATque vt primùm de humani corporis temperie ac valetudine loquat, quam illis in cœlo ratio satis firma atque explorata fit, ad futuras ægritudines, vitæque longauitatem ac breuitatem prænosendam, qui non proprias & proximas, sed communes remotasque causas contemplantur? Vt enim absurdissimè is faciat, qui è Solis contemplatione discere velit, pecûsne, an homo futurus sit, qui hoc partu edetur in lucem, cum id potius spectari debeat, pecûsne, an homo futurus sit, qui hunc fœtum procrearit. Ita omnino absurdè is videtur sapere, qui de valetudine cuiusque nascentium ex contemplatione syderum iudicari posse arbitretur. Lepra enim (vt vnum quiddam exempli gratia proferam) infecta proles nascitur, non quod eam sydus lepra infecerit, sed quod leprosus esset, qui genuit. Etenim parentum malæ valetudines quamuis non semper, plerunque tamen ingenerantur quodammodo, & apparent in corporibus filiorum. Itaque in iudicio de istiusmodi rebus medico proprias & proximas intuenti causas multo plus erit, quàm Astrologo tribuendum. Cicero dicit, Hippocra-

pocratem nobilissimum medicum scriptū
 reliquisse quosdam fratres, cum simul egro-
 tare cœpissent, eorumque morbus eodem
 tempore ingrauesceret, eodem leuaretur, ge-
 minos suspicatum le esse: quos Possidonius
 Stoicus multum Astrologiæ deditus eadem
 constitutione syderum natos solebat asse-
 rere. Itaq; quod Medicus ad simillimam va-
 letudinis temperiem pertinere credebat,
 hoc Philosophus Astrologus ad vim con-
 stitutionemque syderum, quæ fuerat eo
 tempore, quo nati sunt, referebat. Qua pro-
 fecto in causâ multo plausibilior esse vide-
 tur coniectura medicinalis. Nam ipsa qui-
 dem Astrologica vaticinatio in natiuitatis
 punctum intenta, conceptionis solet initia
 (quod non facile notentur) ipsamque ani-
 mationem negligere. A quibus tamen re-
 bus edendæ prolis plus multo valetudo mo-
 resque dependent. Quæ proinde cum Me-
 dicina consideret, nihil eam mirandum est
 ad veri cœiecturam propius accedere. Quo-
 niam reuera parêtes vt sunt affecti dum co-
 eunt, ita primordia cœceptorum affici pos-
 sunt, vt consecutis ex materno corpore
 prioribus incrementis pari valetudine in lu-
 cem proles edantur. Deinde in vna domo

*Vide Ptol. li.
 3. c. 1. de casu
 spermatis &
 exitu infantis*

ijſdem alimentis enutriti, vbi & aerem & loci ſitum, & aquarum vim plurimum valere ad corpus bene aut male afficiendum Medicina teſtatur. Iiſdem etiam exercitationibus aſſuefacti tam ſimilia gerere corpora poſſunt, vt etiam ad ægrotandum eodem tempore, ijſdemque cauſis ſimiliter moueantur. Conſtitutionem verò cœli ac ſyderum trahere velle ad iſtam ægrotandi parilitatem, cum tam multa diuerſiſſimi generis animantia diuerſiſſimorum affectuum, atque euentuum eodem tempore in vnius regionis terra, eidem cœlo ſubdita concipi, & naſci poſſint, nescio cuius insolentix eſſe videatur.

CAP. VII.

EOdemque modo iudico de affectionibus ijs, atque temperamentis, vnde alij Melancholici, alij Cholericici, quidam Phlegmatici, alij Sanguinei nominantur: Etenim ad temperandum cuiusq; corpus, licet aſtra non nihil conferant, id tamen & tenuius, quàm iſti velint, faciunt, & earum cauſarum more, quas Phyſici vniuerſales appellant: quarum quidem cauſarum hæc notiſſima conditio eſt, vt cur res effecta eiſmodi ſit, non ab ijs peti ratio debeat, ſed à cauſis rei effe-

effectæ proximis, quæ particulares, propriæ
 quæ vocantur. Quare neque ex astris diui-
 nari poterit, quis iracundus, quis liuidus,
 quis benignus & comis, quis desidiosus ig-
 nauusque futurus sit, propterea quod affe-
 ctiones hæ animorum, vt illæ corporum
 non in cœlo, sed in terra, & (vt hoc modo
 medicis concedamus) non in syderibus, sed
 in parentibus, vique seminum proprias &
 proximas causas habere noscantur. Non e-
 nim inscitè illud quidam ait:

*Qui vires in folijs venit ab radicibus humor,
 Et patrum in natos abeunt cum semine mores.*

Sequitur sanè, vt de ingenijs ac formis
 rebusque similibus idem omnino putemus
 esse sentiendum, tenendumque in hoc ge-
 nere rerum, quæ ex parentibus vnà cum ipsa
 natura trahuntur, propiores causas, id est,
 parentum affectiones, temperamenta, loco-
 rumque naturas spectari oportere. Quis e-
 nim non videt & formas, & mores, & ple-
 rosque status ac motus effingere à parenti-
 bus liberos? quod non contingeret, si hæc
 non vis & natura gignentium efficeret, sed
 temperatio Lunæ, cœlique moderatio. At-
 que inter ipsas quidem regiones, quantum
 intersit, videmus; alias esse salubres, alias
 pesti-

*Cicero l. 2. de
 de divinatione*

pestilentes. In alijs esse pituitosos & quasi redundantes; in alijs exsiccatos & aridos, multa que sunt alia, per quæ inter sese loca plurimum differunt. Athenis (ait Cicero) tenue cœlum, ex quo acutiores etiam putantur Attici: crassum Thebis, itaque pingues Thebani & valentes. Quid etiam inter Indos & Persas, & Aethiopas & Syros differat corporibus, animis vt incredibilis varietas, dissimilitudo que sit, non obscurum est. Ex quo intelligitur plus terrarum situs, quam Lunæ tractus ad nascendum valere.

CAP. VIII.

IAm verò cuiusque nascentium studia & instituta vitæ, qui possint ex syderū conspectu & consideratione præuideri? Nō enim hæc è naturalibus causis oriuntur, sed ab animi proposito pendent atque voluntate: vbi plurimum & educatio, & leges, disciplina que valent, & eorum, quibuscum viuitur, consuetudo atque societas. Ad artes quoque certas studiaque vitæ capessenda loci ac regionis qualitas permultū sepe confert: vt exempli causa, mercaturæ navigationique se dedat aliquis, ciuitate in littoribus constituta; sapientiæ incumbat, prouincia Gymnasijs proxima; militiæ vacet, si infestis finitimis

timis diuexetur, aut ciuilibus intus factio-
 nibus agitetur. Sunt quos agri fertilitas &
 copia defides reddit ac voluptarios; alios ste-
 rilitas, atque tenuitas laboriosos & indu-
 strios esse cogit. Quàm multi præterea in stu-
 dijs artibusque deligendis quæstum? quàm
 multi honores, atque dignitates? quàm multi
 æternæ salutis suæ rationem? quàm multi
 parentum aut meccœnatum suorum vota,
 iussave sequuntur? Denique si & capilli ca-
 pitis nostri ad vnum omnes numerati sunt,
 nec folium de arbore defluit vllum sine cõ-
 sensu Patris cœlestis, dubium esse nõ debet
 singulari Dei prouidentia, altissimisque cõ-
 silijs hominũ vitas & administrari, & variari.
 Cum igitur rerum humanarũ duo sint ge-
 nera, alterum earum, quæ in nostra sunt po-
 testate; vt Deum vel mundum colere, mili-
 tem aut religiosum fieri, studijs honestis o-
 perã dare, aut in otio & ignauia vitam age-
 re: Alterum earum rerum, quæ in nobis sitæ
 non sunt, velut ingeniosum aut tardum, sa-
 lubri aut insalubri corpore, in hoc aut illud
 vitiũ præcipitem nasci, & alia generis eius-
 dẽ: etiam si de hisce posterioribus iudicari ex
 astris cognosciq; posset, de prioribus tamẽ
 propter humanæ volũtatis summam liber-
 tatem,

Cicero in
lib. quem
scripsit de
Gato.

tatem, varioſq; animi mōtus ex rerum diuerſiſſimarum conſideratione & occasione venientes iudicari nullo pacto poſſet: Quod ipſum & Gentilis orator, ac philoſophus confirmavit. Nō enim (inquit) ſi alij ad alia propenſiores ſunt propter cauſas naturales & antecedentes, idcirco etiam noſtrarum voluntatum, atq; appetitionum cauſæ ſunt naturales, & antecedentes. Nihil enim eſſet in noſtra poteſtate, ſi res ita haberet. Nunc vero fatemur, acuti hebetefne, valentes an imbecilli ſimus, non eſſe id in nobis. Qui autem ex eo cogi putat, ne vt ſedeamus quidem aut ambulemus, voluntatis eſſe, is non videt, quæ quamque res conſequatur: paucisq; interpoſitis, quod dixerat, exemplis illuſtrans, adiungit: Stilphonem Megaricum Philoſophum, acutū ſane hominem, & probatum temporibus illis accepimus: hunc ſcribūt ipſius familiares & ebrioſum & mulieroſum fuiſſe, neq; hoc ſcribunt vituperantes, ſed potius ad laudem: vitioſam enim naturam ab eo ſic edomitam, & compreſſam eſſe doctrinā, vt nemo vnquam vinolentum illum, nemo in eo libidinis veſtigium viderit. Quid? Socratem nōne legimus, quē admodum notavit Zopyrus Phyſiognō-

siognomon, qui se profitebatur hominum
 mores naturalque ex corpore, oculis, vultu
 fronte pernoscere? Stupidum Socratem es-
 se dixit & bardum, quod iugula concaua nõ
 haberet: obstructas eas partes & obturatas
 esse dicebat: addidit & mulierosum, in quo
 Alcibiades cachinum dicitur sustulisse. Si
 autem gloriæ & laudis amore, aut aliarum
 cupiditatum stimulis commoti Gentiles,
 excitati que sunt, ne illa, in quæ propensi es-
 sent, vitia sequerentur; quanto maiorẽ vim
 habere par est in Christianis hominibus
 Christi gratiam ad ingenita vitia castigati-
 ore viuendi ratione reuellenda? Est etiam
 permagna vis educationis in omnem par-
 tem, ad quam si consuetudo longior acces-
 serit, vitia sæpe maxima roborantur, cumu-
 lantur, pro nihilo putantur. Eoque interdũ
 pernicies morum corruptissimorum erum-
 pit, vt publicis firmata legibus, in oculis om-
 nium flagitia frequententur. Ea que ipsa
 postea, vbi aut legum terroribus, aut melio-
 re suscepto vitæ instituto semel sublata
 sunt, assuetudine simili succedente, sensim
 & fugiuntur, & in odiũ atq; execrationem
 adducuntur. Quoniã igitur morum vitæq;
 varietas à cuiusque iudicio pendet ac libera

voluntate, modisque propè innumeris fit, ne ea sequatur animus, in quæ propendere alio qui videbatur, non video quid de hisce rebus, vel probabili coniectura ex astris assequi Mathematicus possit, etiam si ea, quibuscum nascimur, neq; in potestate sunt, à certa syderum constitutione prouenirent. Verùm ne istam quidem, quæ in hoc genere reperitur, varietatem de syderum conjunctionibus religatam esse arbitramur: sed partim occultissimis diuinæ prouidentiae fieri iudicijs (quemadmodum est à D. Prospero eruditè explicatum; à D. autem Chryso-stomo & crebro, & vehementer inculcatum aduersus perniciofa, ut ait, dogmata, generalia & fatum) partim, quod & ante docuimus, de parentum varijs conditionibus, affectionibus, temperamentis, ut proprijs manifestisque causis existere. Quod nisi ita est, cum sub ijs constellationibus, quæ aut reges aut opulentos faciunt, aut ingenij natura Philosophos, innumeri quotidie homines orientur, cur non & reges quotidie innumerales etiam è plebeijs? & affluentissimè opulètos è pauperimis? & acutissimos Philosophos è tardissimis, stupidissimisque paribus haberemus? Nunc verò plerunque nõ

*Lib. I. de re-
catione gen-
tium, cap. 14
Homil. 1. in
1. ad Timoth.*

vt astra posita sunt, sed vt se habet cōditio,
 constitutiove genitorū, diues quisque aut
 pauper, valenti corpore aut imbecillo, acu-
 tus aut hebes nascitur. Neque prorsus vim
 syderū corona, principatusve sequitur: sed
 vel hæreditario iure, vel regni electione sus-
 cipitur, aut prospero certe belli euētu com-
 paratur. Quam igitur ridiculum has, quæ in
 oculos nostros incurrunt, distinctionū cau-
 sas præterire, eas in cælo quærere, quæ illic o-
 mnino reperiiri non possunt? & quæ ante
 pedes sunt, atque in conspectu non videre,
 ijs in cælo quærendis, quæ in eo Deus non
 posuit, vano se & noxio labore consumere?
 Et tamen quærebat hæc in cælo Firmicus,
 quòque repiriret facilius, hæc, quæ scripta
 reliquit, de cælo syderibusq; fingeat, *Con- Lib. 3. c. 3.*
 stat, inquit, generis quidem nostri substan-
 tiam, & ipsam nudi, ac solius corporis for-
 mam ex quatuor elementorum commixti-
 one prouidi numinis artificio esse formatā:
 Colores verò nobis ac formas, mores etiam
 & instituta de nulla alia re, nisi stellarū per-
 enni cursus agitatione distribui: Habent e-
 nim stellæ proprium sensum, diuinamque
 prudentiā. Nam puro diuinitatis animatæ
 conceptu summo illi rectori Deo, qui om-

nia perpetuæ legis dispositione composuit ad perennis procreationis custodiendum ordinem, infatigabilibus consensibus obsequuntur. Nec enim est aliquis homo, quem tam sacrilega desperation temeritatis exagitet, ut in terra, ubi omnia videt esse mortalia, dicat esse prudentiam: illic verò, ubi omnia perpetuitate immortalitatis ornantur, non prudentiam esse, non rationem aut prouisionis ordinem obstinata mentis animositate definiat. Quis dubitat, quod per has stellas terrenis corporibus diuinus ille animus necessitate cuiusdam legis infundatur; cui descensus per orbem Solis tribuitur, per orbem verò Lunæ preparatur ascensus? Et ille quidem ad eum modum suæ vanitatis fundamenta locabat.

CAP. IX.

Valde autem irridendam ostendit hominum sapientiam summa etiam inter geminos dissimilitudo rerum ferme omnium, quod nec Cicero prætermisit, cum secundo de Diuinatione libro scribit, eo declarari nihil ad agendam vitam nascendi tempus pertinere, quod vno eodemque temporis puncto nati dissimiles & naturas, & vitas, &

casus habeant. Nati certe sunt (vt cæteros
 taceam) duo gemini antiqua patrum memo-
 ria, Jacob & Esau, sic alter continuò post
 alterum, vt posterior plantam prioris manu
 teneret. Tam multa autem in eorum vita
 fuerunt moribusque diuersa, tanta in rebus
 gestis disparilitas, tanta in parentum amore
 dissimilitudo, vt inimicos etiam eos inter se
 faceret ipsa discrepantia. Nunquid hoc di-
 citur, quia vno sedēte alius ambulabat? vno
 tacente alius loquebatur? vno dormiente
 alius vigilabat? quæ ad illas pertinent minu-
 tias, quæ non possunt ab ijs comprehendi,
 qui constitutionem syderum, qua quisque
 nascitur, scribunt, vnde Mathematici con-
 sulantur. Sed vnus mercenariam duxit serui-
 tutem, alius non seruiuit; vnus à matre dili-
 gebatur, alius non diligebatur; vnus hono-
 rem, qui apud eos magnus habebatur, ami-
 sit, alter adeptus est; vnus venandi gnarus &
 homo agricola fuit, alter vir simplex in ta-
 bernaculis habitauit. Quid iam de vxori-
 bus? quid de liberis? quid de rebus? quanta
 vbiq; diuersitas? Et hi tamen gemini con-
 iunctissimè cum essent eadem cōstitutione
 syderum concepti, eademq; in lucem editi
 fuisse videntur. Num hic, quæso te, multum

fallimur? Num illud nobile commentum de figuli rota parum attendimus? hoc enim inuenisse ac respōdisse Nigidium ferūt, summo, vt accepimus, ingenio virū, hac ipsa de geminis duobus quæstione turbatū. Nam cū is rotam figuli, vi quanta potuit, intorfisset, currente illa bis numero de atramēto tanquam vno eius loco summa celeritate percussit. Deinde signa quæ fixerat, deficiente motu, reperta sunt non paruo intervallo in rotæ illius extremitate distantia. Sic (inquit) in summa cœli rapacitate, etiam si alter post alterum tanta celeritate nascatur, quanta bis rotam ipse percussit, in cœli spatio plurimum est: hinc sunt, quæcunq; dissimilima perhibentur in moribus casibusq; geminorum. Verū hoc sanè figmentum fragilius est, quàm vasa ipsa quæ illa rotatione finguntur. Si enim tanta reuolutionis est celeritas, peto respondeant, cursum illum temporis transuolantis, qui animi cogitatione comprehendi non potest, quonam pacto aut cōsulto esse assequi possint, aut ipsi perspicere ac deprehēdere, cū in tam præcipiti dierum noctiumq; vertigine minima momēta ingentes facere dicāt mutationes? Quæro, cur audeant cæteris, qui gemini nō sunt,

sunt, cum inspexerunt corū cōstellationes, talia pronunciare, quæ ad illud pertinēt secretum, quod nemo queat animo cōplecti, & momentis annotare nascentium? Quid omnino est, quod se ex puncto natiuitatis de vno quoque dicturos profitentur, si momenta, in quibus astrorum positus necesse est collocari, deprehendi certo non possint, & syderū incitatissimus cursus tarditatem nostrę considerationis anteuertat? Hoc Iulius Firmicus, homo nugatoriæ loquacitatis, cum sibi obiecisset, seq; responsurū esset pollicitus, postquam satis in locis sese communibus iactauisset, solo silentio sibi visus est dissoluisse, ratus (opinor) suffusum ob oculos mentemque lectoris, tornata sua dictione puluerem, inductamque aduersarij argumenti obliuionem. Sed pergam diuinitatis huius summam leuitatem patefacere. Vti enim sub eadem ortos constellatione, eodemque partu editos, contingit moribus atq; exitu differre maximè, quos esse simillimos, propter vim eorundem syderū oportebat, ita euenit sæpenumero, vt sub distantissimis cœli partibus, diuersissimisq; syderum positionibus orti, in vnum deuecti locum, iisdem studijs dediti, iisdem curis, ne-

*Est apud
Aul. Gellium
lib. 4. noct.
Atticaru. c. 1.*

gotijsque implicati, eadem postremo calamitate inuoluti, simillimo genere mortis intereant. Quod Fauorinus philosophus, cum aduersus eos, qui Chaldaei appellabantur, Romae disliceret, tanto produxit orationis suae triumpho, ut nihil aduersum hoc ab illis dici posse putaret. Requirebat enim unde hoc eueniret, quod homines utriusque sexus, omnium aetatum, diuersis stellarum motibus in vitam editi, regionibus, in quibus geniti essent, longe distantibus; omnes isti tamen aut hiantibus terris, aut labentibus tectis, aut oppidorum expugnationibus, aut eadem in nauis fluctu obruti, eodem genere mortis, eodemque ictu temporis interirent; quod nunquam eueniret (inquit) si momenta nascentibus singulis attributa suas unumquodque leges haberent. Ego quoque (ait Cicero) hoc requiro; Omnesne qui Cannensi pugna ceciderint, vno astro fuerint? exitus quidem omnium vnus & idem fuit. Quid? qui ingenio atque animo singulares? num astro quoque vno? Quod enim tempus, quo non innumerabiles nascantur. At certe similis nemo Homeri.

*Lib. 2. de
divinatione.*

CAP. X.

Est etiam operæ pretium funditus non-
nul-

nullas eorum prædictiones & prophetas
 excutere, Aiunt enim: Si quis sub Ariete sit
 ortus, hunc ducem & opulētum & liberalē
 futurum. Quid autem ineptius, quàm vt ex
 vsu pecudis æstimetur præstantissimus cōsi-
 lio, quod in grege eiusmodi emineat pecus?
 aut locupletior, quod vestitum habeat na-
 turalē? aut liberalis, quod lanam suam Aries
 haud inuitus deponat? Laboriosos verò af-
 firmant futuros, quos nascentes Taurus a-
 spexerit, quia videlicet Taurus laboriosum
 animal & assuetum iugo, spontanea serui-
 tuti colla submittit. Piscatores autem, qui
 sub Piscium orti signo videātur. At percus-
 sorem fore illū, cuius natiuitatē Scorpius in
 sua parte complexus sit, eundemque malitię
 venena reuomentem, quod animal sit vene-
 natum. Sed quid hæc ad sydera pertinent?
 quæ neq; laboriosa sunt, neque venenata?
 De cœlo causas te redditurum polliceris, &
 ad terrena viliaq; animantia continuò re-
 uolueris? Cibusergo noster viuendi nobis
 decreta constituit, & alimēta nostra: Aries,
 Taurus, Piscis, morū nobis præscribunt dis-
 ciplinam. Non enim dicere possunt idcirco
 nomina hæc attributa syderibus, quod eo-
 rum vires istiusmodi cognitæ prius explo-

*In somnium
Scipionis.*

rataque haberentur, quas syderibus inesse non posse supra docuimus, sed cum ea iam attributa, infirmis saepe quorundam opinionibus, reperissent, atque (vt Macrobius ait) humanis persuationibus & commentis indita, non ex ipsa rerum natura petita, animantium vfitatissimorum vel hominum quorundam, significatione vocis admoniti, quid cuiusque horum esset proprium, animaduuerterunt promptissime atque obseruarunt, animaduersa autem atque obseruata ad homines transtulerunt, quos sub hoc aut illo sydere natos esse finxerunt. Cur enim Mars sub se editos bellicosos reddit, caeterisque terribiles, nisi quia talis ille in terris fuit, cuius nomen syderi, quod rutilare vehementius cernebatur, veteres indidere? Quamobrem Veneris sydus, mulieres, conuiuia, ludos, potationesque ab illis appetere dicitur, nisi quod his rebus illa oblectata fuisse credatur, cuius nomen syderi honoris causa videtur attributum? Sic enim illi qui primi errauerunt, erroremque posteris propinauerunt, vel bestiarum propter hominem, vel hominum propter honorem, syderibus indidere vocabula. Vnde & Gnosiadi, cum camBacchus raperet ad

Propter dispositionem stellarum fixarum in illis partibus admodum huiusmodi animalium, inquit Ioannes Sacrobo

stu-

stuprum, hoc dolorem animi promisso leniebat: Quidam

Munus habe cælum, cælo spectabere sydus,

Sæpe reges dubiam Cressa puellam.

Hinc igitur & illud ab alio Poeta scriptum:

Gnosiaq; ardentis decedat stella corona.

Verg lib. 1.

Georgic.

Tam multa quoque alia vel hominum, vel bestiarum, vel inanimatarum etiam rerum vocabula, vanissimis quorundam figmentis reperiuntur attributa sydenibus, velut Cygnus, Lepus, Delphinus, Lyra: quæ quondam cœperat Orpheus,

Omne quod attigerat cantu, & nobilis Argo

In cælum subducta mari quod prima cucurrit

Seruando Dea facta deos.

Lege M.

Manilium

lib. 2. c. 1.

& lib. 1.

cap 4.

Ut de illis authoribus non in facete Manilius dixerit:

Quorum carminibus nihil est nisi fabula cælum.

Neque id, quod de honoris causa diximus, mirum videri debet, cum etiam propioribus recentioribusque temporibus (inquit Augustinus) sydus, quod appellamus Luciferum, honori & nomini Cælaris, Romani dicare conati sint. Et factum id esset fortasse, issetque in vetustatem, ni auia eius Venus præoccupasset hoc nominis prædium, neque iure vlllo ad hæredes traiceret,

quod nunquam viua possederat, sed neque possidendum petierat. Nam vbi vacabat locus, neq; alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factum est, quod in rebus eiusmodi fieri solet: Pro Quintili enim & Sextili mensibus, Iulium atque Augustum accepimus, de honoribus Iulij Cæsaris & Augusti Cæsaris nuncupatos, vt facile, qui voluerit, intelligat, etiam illa sydera prius sine his nominibus cœlo vagata esse. Mortuis autem ijs, quorū illustrare memoriam vel coacti sunt homines regia potestate, vel libuit humana vanitate, illorum nomina syderibus imponentes, eos ipsos sibi mortuos in cœlum leuare videbantur. Hinc igitur, si superis placet, & Mercurium inter sydera numeramus. Quod sydus sub sese natis cur sapientiam, subtilitatemq; (quemadmodū Ptolomæo visum est) conciliat, nisi quia ille inter homines Mercurij nomine appellatus, sapientiæ & prudentiæ laude excelluit? Aterit in Sole fortasse, quamobrem sub eo genitus, honoris cupidus sit atque potestatis? Scilicet quia Sol tanquam syderum dux quidam & princeps, ac moderator luminum cæterorum, præcipuo gaudet honore, idcirco homines sui similes, id est, ambicio-

fos

los & dominationis appetentes efficit. Sic
 prorsus Planetarum latitudo magna, obe-
 sos; exigua verò & Australis macilentos
 reddit. Sic Mercurius, si in bicorporeo fue-
 rit, natum designat fore duplicem, aliud Ioannes
Taisnia
 ore promptum, aliud corde clausum ha-
 bentem. Sic si Planetarum aliquis, qui po-
 testatem habuerit in locum Solis, ipsum as-
 pexerit Solem, ille Planeta erit Alcocho-
 den. Significat autem Alcochoden (vt ait Lib. 1.
Alcochoden
maritus Laz
tinè: Hilech
idem quod
uxor.
 Omar de natiuitatibus) annos vitæ nati,
 & eius pericula: Hilech verò significat vi-
 tam nati, si Deus voluerit. Quid sunt hæc
 tenuissimarum quarundam similitudinum
 ludibria, nisi telæ araneorum? in quas si
 musca aut culex inciderit, proripere se in-
 de non potest: sin validiorum animanti-
 um vilum incurrit, continuo euasit, & cas-
 ses rupit infirmos, inanesque laqueos dissi-
 pauit. Sic solos hæc mente & sensu pueros
 capiunt; cæteri contempta atque irrisa præ-
 tereunt.

CAP. XI.

Verùm Astrologiæ diuinatricis asser-
 tores, dum vndecunque suæ professio-
 nis munimenta conquirunt, etiam hoc au-
 dent assumere, sacrarum authoritate litera-

rum artis suæ fundamenta fulciri. Scriptum enim reperi in libro Geneseos, dixisse Dominum: Fiant luminaria in firmamento cœli, & diuidant diem & noctem, & sint in signa, & tempora, & menses, & annos. Nec vident, quàm hoc cuiuis in promptu esse possit, sydera signa esse, at non quorumlibet futurorum. Proinde nulla efficitur necessaria collectione, vt quæ ad hominum vitam mortemque pertinent, inter eas res debeant numerari, quarum esse signa, luminaria cœli dicuntur. Signa ergo fatemur esse sydera, sed signa imprimis vtilia, ad vltique humanos necessaria, non illa, quæ obseruare vanitatis est. Deinde, signa sunt cœli sydera, quis negat? sed non, quæ pauci quidam, diuini scilicet homines, tanquam latentia deprehendunt, aut potius deprehendere se fingunt: verum eiusmodi planè, quæ & agricolæ obseruant ad rem rusticam obeundam, & nautæ ad gubernandum, & omnes homines ad præuidendas aeris qualitates per æstatem & hyemem, per Autumnalem vernamque temperiem. Et nimirum hæc Moyses tempora vocat, quæ per sydera fiunt, non spatia morarum, sed vicissitudines affectionum cœli huius, Multa autem cœlestium

lestium signorum obseruatione discere licet de pluuijs, multa de siccitatibus, multa de ventorum motu generalium aut particularium, violentorum aut remissorum. Vnum enim ex his, quæ à Sole ostenduntur, etiam Dominus in Euangelio protulit, cum eos diceret, quibus tum loquebatur, rectè iudicare solitos: Tempestas erit, rutilat enim triste cœlum. Nam cum radius Solaris densiore nube excipitur atque obuoluitur, obscuratur ille non nihil, & colore suberuentus Sol ipse conspicitur: densato videlicet compactoque aere, qui dissipari ægrè possit, ob humoris redundantiam, tempestatem inducturo. Similiter & quum Luna circumstagnatur, & Aera Solem circumscribunt, aut aquarum vim, aut violentos ventorum motus significant: aut cum Soles aduersi, gemini aut plures vnà cum Solis latione circumcurrunt, quarundam aeris affectionum signa fiunt. Complures quoque significationes circa Lunam augescentem atque decrescendentem, animaduertentur hi, qui rebus istiusmodi considerandis intendunt. Etenim tenuis si sit circa tertiam diem & pura, stabilem prænunciare serenitatem: si crassis apicibus, & subrubea appareat,

Virg lib. 1.
Georgicom
sub finem.

pareat, aut copiosum à nubibus imbrē aut
vehementem austrī flatum minari. De his
& Poeta scriptum reliquit:

*Luna reuertentes cum primum colligit ignes,
Si nigrum obscuro comprehenderit aera cornu,
Maximus agricolis pelagoq; parabitur imber,
At si virgineum suffuderit ore ruborem,
Ventus erit, vento semper rubet aurea Phœbe.
Sin ortu in quarto (namque is certissimus author)
Pura, nec obtusis per cœlum cornibus ibit:
Totus & ille dies, & qui nascentur ab illo
Exactum ad mensem, pluuia ventisq; carebunt.
Sol quoq; & exoriens, & cum se condet in vndas,
Signa dabit: Solem certissima signa sequentur,
Et qua mane refert, & qua surgentibus Austris.
Ille vbi nascentem maculis variauerit ortum
Conditus in nubem, medioq; resugerit orbem.
Suspecti tibi sint imbres, &c.*

Quantam autem hominum vitæ præbe-
at vtilitatem cœlestium hæc signorum præ-
nunciatio, quis ignorat? Expedit enim
naucloero intra portum nauem continere,
cum impendere periculum ex ventorum
tempestate prospexerit. Expedit iter faci-
enti, procul declinare detrimentum, cum
tristior cœli facies mutationem præfig-
narit Agricolaë autem, qui mandandis ter-

ra feminibus & plantationum curis desti-
 nantur, ex istiusmodi cælestium luminum
 signis, operarum suarum colligunt oppor-
 tunitates. Quin & dissolutionis vniuerso-
 rum signa in Sole, & Luna, & stellis consti-
 tuenda esse, Dominus Euangelij sui voce
 præmonuit: Erunt (inquit) terræmotus
 magni per loca, & pestilentia, & fames, ter-
 roresque de cælo, & signa magna erunt. &
 rursus: Erunt signa in Sole, & Luna, &
 stellis, & in terris pressura gentium. In quo
 genere signorum atque portentorum præ-
 sagiendi quidam artem constituunt, quasi
 plus hinc, quam iram Dei, (quod nullius
 est artis) cogitare possimus, quam terris
 impendentem, modisque nulla ante præ-
 cognitæ exerendam quarum voluerit re-
 rum significatione præmonstrat. Denique
 scriptum est apud Ecclesiasticum: Luna
 ostensio temporis & signum æui. A Luna Cap. 43
 signum diei festi luminare, quod minuitur
 in consummatione. Vides igitur, quàm
 necesse non sit, sydereæ hæc signa ad vitæ
 cuiusque sortem referre, quæ in aeris huius
 affectionibus varijs, & quadripartitis tem-
 porum commutationibus, vt cætera tace-
 am, abundè intelligatur? Tametsi & hic ca-

uendum, ne sibi quisquam nimium indul-
 geat, metaque transiliat legitimæ obserua-
 tionis: quodij facere videntur, qui & in
 longinquum tempus prædictiones suas
 porrigunt, & singulorum qualitates dierum
 multo antè præuidere proficentur: quos
 hoc quidem loco sinamus quiescere, quan-
 do satis molesta esse potest vera dicendi tam
 rara felicitas. Interea tamen parum vtile es-
 se Reipub. Christianæ, vt eius professionis
 homines vel hac in parte audiantur, satis
 clarissimus ille quondam Mediolanensium
 Episcopus Ambrosius demonstrauit. Nam
 cum ante paucos dies (inquit) sermo esset
 de pluuia, quæ fore utilis diceretur, ait qui-
 dam: Ecce, Neomenia dabit eam. Et quam-
 uis cupidi essemus imbrium, tamen eiusmo-
 modi assertiones veras esse nolebam. Deni-
 que delectatus sum, inquit, quod nullus im-
 bere effusus est, donec precibus Ecclesiæ da-
 tus, manifestaret non de initijs Lunæ cum
 sperandum, sed prouidentia & misericor-
 dia conditoris. Quod si has ille ex astris
 prædictiones ferendas esse non putauit,
 quonam modo eas tulisset, quibus syderum
 significationes ad bellorum motus, ad re-
 gionum euerfiones, ad perpetraciones sce-
 lerum,

Lib. 4. Hex-
 ameron. c. 7.

lerum, ad funestos hominum exitus pernicioſa vanitate referuntur?

CAP. XII.

ENoch verò, quem fabulantur Noe filium artem hanc reperiffe, eiufque peritia quatuor regnorum maximorum & ortum & ruinam prædixiffe, eademque doctrina inſtructum Nemroth regi, conſilio viam ad regnum parandum aperuiſſe, qua fide ſuſcepiffet? qua patientia audiuiſſet? Hunc enim, fabellis quibuſdam & apocryphis, credere audent Aſſyrijs principem exiſtiſſe ad hanc diſciplinam ſeu verius imperitorum muſcipulam ſuſcipiendam. Quam ſi Prophetæ probauiſſent, non Iſaiam audirent, diuinis ſcilicet illis vatibus & eorum cultoribus exprobantem: Stent, & ſaluent Cap. 47e te augures cali (ſive, vt Græcè eſt apud 70. interpretes, *Ἀστρολόγοι*) qui contēplabantur ſydera, & ſupputabant menſes, vt ex ijs annunciarent ventura tibi. Nihil proſecto luculentius ex hac irriſione prophetica, quàm non potuiſſe Chaldeos Mathematicos, qui horarum momenta librantés, futuro tum ſcientiam pollicebantur, impendentem Babylonij prænunciare calamitatem. Neque verò id dicitur, quod certa comprehenſio-
I ne

ne minime tenerent, quid esset euenturum.
 Nam neque Medicorum certa est de mor-
 bis aut morte prænunciatio, neque qui flo-
 res in arboribus viderit, copiosam polliceri
 certò potest fructuum sequuturam vberta-
 tem. Et nemo tamen, qui sanum sapiat, aut
 illas Medicorum, aut hasce vulgares conie-
 cturas ex legitima causarum obseruatione
 depromptas, irriserit. Quamobrem igitur
 illi rideantur, nisi quod inde sibi futurorum
 prænotionem arrogarent, vnde reuera præ-
 uidere nihil possent? Stent, inquit, & salu-
 te faciant Astrologi cæli, qui contemplan-
 tur stellas, annuncient tibi quid venturum
 sit super te? illis que propter ignoracionem
 tacentibus, quid venturum sit, Propheta re-
 spondet: Ecce facti sunt quasi stipula, ignis
 deuorauit eos. Salutem ergo alijs pollice-
 bantur, qui sua ipsi supplicia non videbant:
 merito que inuoluit eos irruens calamitas,
 qui, ne metui posset, prosperorum lætis &
 popularibus prænunciationibus efficiebāt.
 Quid autem aliud & per Hieremiam Pro-
 phetam Dominus quam hanc ex astrorum
 significationibus vaticinādi professionem
 irrisit atque damnauit? Audite (inquit) ver-
 bum, quod locutus est Dominus super vos
 domus

domus Israel, hæc dicit Dominus: Iuxta vias gentium nolite discere, & à signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes, quia leges populorum vanæ sunt. Hanc cur timere nõ debeant, causam reddit, quod Gentilium leges & scita de astrorum malefica vi & significationibus infortunatis futilia sint omnia, nec solida rationum veritate nitantur, sed vanissimis leuissimisque hominum opinionibus fulciantur. Non enim (quæadmodum Philippus Melanchthon falso existimat) hoc in loco Propheta nos bono animo esse iubet, vt quanquã illa nocendi vim habeant, meritoque à Gentilibus formidetur, tamen veri Dei cultores non debeant metu consternari, tanquam effugere impendentes plagas non possint, ac succumbere virulentis instigationibus necesse sit: propterea quod diuina protectione, ceu clypeo quodam aduersus hostilem astrorum vim tristissimasque significationes muniantur; Nimirum vt ita dictum sit; nolite à signis cæli metuere: quomodo Christus Dominus suos discipulos confirmans, & corroborans aduersus imminentes mûdi huius tempestates, ait: Confidite, ego vici mundum. Et quomodo Cyprianus docet Christianis

*Loco supra
notato
pag. 23.*

*Sermon. 6.
de orat. dominica.*

diabolum timendum non esse, sed omnem metum nostrum ac deuotionem ad Deum ipsum debere conuerti. Non est (inquam) hic, Philippe, commentarius loci huius audiendus: Sententiæ prophetiæ euersio hæc est, non explicatio. Ex illa hoc oritur superstitione, cui mēs tua immodicè turpissimeque seruebat. Quid enim est, si id Propheta voluit, quod pro ratione subiungit; quoniam, leges populorum vanæ sunt? An dixit, Quia ille potentior est, cuius sydera nutu reguntur? quia plus ille possit ad tuendum, quàm stellarum coniunctiones ad nocuummentum inferendum? Nihil horum dixit, sed omnem metuendi causam, quæ ex parte syderum esse possit, procul abiecit; quoniã, (inquit) leges populorum vanæ sunt. Proinde quemadmodum Propheta Baruch seu Hieremias ipse Iudæos in Chaldæa constitutos admonet, ne illorum simulacra aurea, argentea, & lignea metuant, quod reuera Dij nõ sint, neque benefacere cuiquam aut malefacere possint: tametsi incredibili hominum cæcitate diuina pollere virtute & maiestate credãtur; sic omnino eosdem hic Propheta hortatur, ne vanos de Gentili & infideli persuasione metus concipiant, sed
con-

contemnant potius ac pro nihilo ducant,
& quod illi præclarè & salutaris scientiæ no-
mine venditant, hoc ipsum nocentissimi
erroris ratione condemnent.

CAP. XIII.

AT mouet nonnullos, quod sæpenu-
mero Genethliaci vera prænunciare
dicuntur, quod nisi arte aliqua facerent, fa-
cere nullo modo possent. Verùm artem ego
esse aliquam tum fortassè arbitrarer, si plæ-
runque vera dicerent; qui enim tam sæpe
prauè quàm rectè quippiam faciat, hunc, in
eo quod facit, aliqua præditum esse arte, ne-
mo dicturus est. Sed artem sequēs aliquam
errat crebro, quod eam male didicerit? Hæc
igitur artem nulli vnquam rectè didicerūt,
quod nõ modo sæpe hallucinentur omnes,
verùm etiam, si cum veris falsa conferas, nõ
reperies nisi rara in parte veritatem. Cuius
quoque rei sua ætate Fauorinus diligenter
admonuit, ne qua illi irreperent ad facien-
dam fidem. Non enim comprehensa (in-
quit) neque definita, neque percepta dicūt,
sed lubrica atque ambagiosa coniectatio-
ne nitentes inter vera atque falsa, pedeten-
tim quasi per tenebras ingredienti eunt,
& aut multa tentando, incidūt repente im-

prudentes in veritatem, aut ipsorum, qui eos consulent, multa credulitate dicente, perueniunt callide ad ea quæ vera sunt. Et idcirco videntur in præteritis rebus, quàm futuris veritatem facilius imitari. Ista tamen omnia, quæ aut temerè aut astutè vera dicunt, præ cæteris, quæ mentiuntur, pars ea non fit millefima. Hæc ille de suæ ætatis Genethliacis aliquando dixit. Cum enim sic esse, crebra experientia multaque obseruatione deprehendisset, tum ignorare non poterat, quemadmodum olim Pompeio, Crasso, & Cæsari à Chaldæis prædictum esset, neminem eorum, nisi domi, nisi senectute, nisi cum claritate esse moriturum, & nihilominus ille in Aegypto obtruncatus, hic in Senatu multis vulneribus confossus, alius apud Parthos vnà cum exercitu oppressus, occubuit. Verane ergo isti aliquando prænunciant? Sed quod superstitionis genus non interdum veri aliquid effutiat? Aruspices ipsi, dum pecudum fibris latentium rerum explorant euentus, subinde in ignoratam incidunt veritatem. Spurina certè Aruspex, paucis ante diebus quàm Cæsar occideretur, cum boue in curia ex more matato, cor in extis non reperisset, pronunciauit

Cicero li. 2.
de diuinatione.
us.

auit ad vitæ periculum pertinere. Quod ille
 quidem constantiæ memor, hac oratione
 contempsit; Miraris, si bos non habeat cor?
 sed mox ei tamen vitæ finis fuit. Quid au-
 gures? nunquàmne illi felici vaticinantur
 euentu? Fortè præteruolans coruus glebã
 quam vnguibus ferebat, subito amisit, quæ
 cum Alexandri capiti incidisset, resoluta de-
 fluxit, ipsa autem auis in proxima turre
 confedit. Illita erat turris bitumine ac sul-
 phure, in qua, alis hærentibus, frustra se
 coruus alleuare conatus, à circumstantibus
 capitur, digna res visa est, de qua vates
 confulerentur. Ergo Aristander, cui maxi-
 ma habebatur fides, vrbs quidem excidi-
 um auguriò illo portendi respondit, cæte-
 rum periculum esse ne rex vulnus acciperet,
 monuitque ne quid eo die inciperet. Nec
 verò rei expectatione frustratus est. Nam &
 capta vrbs est, & Rex, dum inter primores
 promptius dimicat, sagitta ictus graue vul-
 nus accepit. Placètne igitur vt has artes esse
 iudicemus, & non potius vanissimi cuius-
 que ludibria? Cur enim Aquilæ hic honos
 datus est, vt magnarum rerum faceret auspi-
 cia? aut coruo, aut paucissimis auibus: cæte-
 rarum sine præfagio vox est? Iam & Chi-

*Est apud
 Q. Curtium.*

romantas, ex obseruatione linearum, quæ
 in manu variè ducuntur, & Physiognomos
 ex facie filoque totius corporis, & alios alijs
 superstitionum prauis artibus deditos, quis
 nescit vera subinde prædicere? Quis enim
 est, qui totum diem iaculans non aliquan-
 do collineet? Totas noctes somniamus (ait
 Cicero) neque vlla est fere, qua non dormi-
 amus, & miramur aliquando id, quod som-
 niauerimus, euadere? Quid est taincertum
 quàm talorum iactus? tamen nemo est quin
 sæpe iactans Venereum iaciat aliquando,
 nonnunquam etiam iterum ac tertium.
 Num igitur, vt inepti, Veneris id impulsu
 fieri malumus, quàm casu dicere? Multa Ci-
 cero ex persona Quinti fratris è somnijs ve-
 rè prænunciata collegit & tamen scriptum
 est ab Ecclesiastico: Diuinitio erroris, &
 auguria, mendacia & somnia malefacien-
 tium, vanitas est. Et sicut parturientis cor-
 tuum phantasias patitur, nisi ab altissimo
 fuerit emissa visitatio. Ne dederis in illis cor-
 tuum. Multos enim errare fecerunt somnia,
 & exciderunt sperantes in illis.

CAP. XIII.

• **P**orro in studijs eiusmodi, callidissimis
 spiritibus locus est ad delitescendum
 at-

atque insidiandum aptissimus; qui curiosæ
 hominum obseruationi astutissimè sese in-
 gerentes, euenta siue quæ timentur, siue
 quæ sperantur, omni studio, quoad sinun-
 tur, procurant, quò arctius firmiusque ho-
 mines vanos retineant perniciosis erroribus
 irretitos. Hinc enim Lucilius Lupus, cum in
 extis caput non inuenisset iecinoris, amisso
 exercitu in prælio fuisse putatur occisus.
 Hinc Tiberium Gracchum memoria pro-
 ditum est, quo die periit, tristia omnia neg-
 lexisse, cum domi & in Capitolio sacrificia
 dira portenderentur, domoque exiens, si-
 nistro ad limen offenso pede decusserit pol-
 licem, & corui fragmentum tegulæ ante pe-
 des eius proiecerint ex stillicidio. Quod si-
 militer de syderum obseruationibus ne for-
 tasse dici non posse putes, audi Beatum Au-
 gustinum clarissimè graui simeque docen-
 tem: Neque illi (inquit) ab hoc genere per-
 niciosæ superstitionis segregandi sunt, qui
 Genethliaci, propter natalium dierum con-
 syderationes, nunc autem Mathematici
 vulgo vocantur. Nam & ipsi, quamuis ve-
 ram stellarum, cum quisque nascitur, posi-
 tionem consuectentur, & aliquando etiam
 peruestigent, tamen quod inde conantur

*Apud Iulium
 Obsequentiẽ
 de prodigijs*

*Lib. 2. de
 doct. Chri-
 stiana, c. 25.*

vel actiones nostras, vel actionum euenta
prædicere, nimis errant, & vendunt imperi-
tis miserabilem seruitutem. Nam liber quis
que, cum ad huiusmodi Mathematicum in-
gressus fuerit, dat pecuniam, vt seruus inde
exeat aut martis, aut Veneris, vel potius
omnium syderum. Ac nō multo post: Hinc
fit, inquit, occulto quodam iudicio diuino,
vt cupidi malarum rerū homines, tradantur
illudēdi & decipiēdi pro meritis voluptatū
suarum, illudentibus eos ac decipientibus
præuaricatoribus Angelis, quibus pars hæc
mundi infima, secūdam pulcherrimum or-
dinem rerum diuinæ prouidentiaē lege sub-
iecta est. Quibus illusionibus & deceptio-
nibus euenit, vt istis superstitiosis ac perni-
ciosis diuinationum generibus, multa præ-
terita & futura dicantur, nec aliter accidant
quàm dicantur, multaque obseruantibus
secundum obseruationem suam eueniant,
quibus implicati, curiosiores fiant, & sese
magis magisque inserant multiplicibus la-
queis perniciosi erroris. Hoc autem genus
fornicationis animæ salubriter diuina Scri-
ptura non tacuit, neque ab ea sic deterruit
animam, vt propterea talia negaret esse se-
cunda, quia falsa dicuntur à professoribus

eorum; sed etiam si dixerint vobis (inquit)
 & ita euenerit, ne credatis eis. Nō enim quia
 imago Samuelis mortui Sauli regi vera præ- ^{1. Reg. 28.}
 nunciauit, propterea talia sacrilegia, quibus
 imago illa præsentata est, minus execranda ^{Act. 16.}
 sunt; aut quia in Actis Apostolorū Pytho-
 nissa seu ventriloqua fœmina verum testi-
 monium perhibuit Apostolis Domini, id-
 circo Paulus Apostolus pepercit spiritui, ac
 non potius fœminam illam dæmonum cor-
 reptione atque exclusionem mundauit. Sed
 & Origenem audiamus de lunatico disse-
 rentem: Primum quæramus (inquit) quare
 lunaticus appelletur, qui à spiritu immundo
 vexatur, & quare passio ipsa nomen accepit
 à Luna, quæ post Solem magnum luminare
 vocatur. Medici ergo loquantur sibi quæ
 volunt, qui nec immundum spiritum arbi-
 trantur, sed corporis aliquam passionem,
 aiuntque humida moueri in capite, secun-
 dum aliquam comparisonem ad lumen lu-
 nare, quod humidam habet naturam. Nos
 autem qui Euangelio acquiescimus, hanc
 passionem dicimus immundum spiritum in
 hominibus operari. Obseruat enim quædã
 schismata Lunæ, & sic operatur, vt inde pati
 homines mentiantur, istoque modo creatu-
 ram

ram Dei accusandam ostendit, vt homines iniquitatem in excelsis loquantur, qui existimant, efficiencia stellarum consistere omnium infirmitatum caulam, siue generalium, siue specialium, sic criminantes opera Dei, & quasdam quidem stellas dicentes maleficas, quasdam autem beneficas, cum nulla stella a Deo sit facta, vt malefaciat. Fortitan autem sicut iste immundus spiritus obseruat quaedam Lunæ schismata, vt operetur in eo, qui propter aliquas causas traditus est; sic & alij dæmones, secundum aliquas stellarum constitutiones insidiantur ijs, qui non præbuerunt se dignos custodia Angelorum sanctorum, vt non Sol & Luna modo, sed stellæ etiam cæteræ blasphementur ab hominibus, qui in excelsis iniquitatem loqui non dubitant, & ponere in cælum os suum. Hæc Origines, quibus haud obscure insinuat cuius artificio & singulari dexteritate fiat, vt hoc quoque genere superstitionis vera aliquando prædicantur. Omnes autem istiusmodi artes (inquit Augustinus) vel nugatoriae, vel noxiæ superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacto infidelis & dolosæ amicitiae constituta, penitus sunt repudia

pudiandæ & fugiendæ Christiano.

CAP. XV.

SEd cùm ita se res habeat, plenaque sint
 Silla omnia noxiæ curiositatis, reperire
 eit tamen etiam nunc, qui ea in pretio ha-
 beant, vt diuina; qui admirentur, vt sapien-
 tiæ sublimis arcana; qui sectentur, tanquam
 ad euitanda vitæ pericula moresque institu-
 endos perutilia; qui denique & libros istius-
 modi lectitent, & profestores colant ac cõ-
 sulant; digni profecto quibus illudatur ab
 ijs, quos bene posse sibi consulere impru-
 dentissime arbitrentur. Industrij quippe ar-
 tifices aut ad principum, aliorumque, qui-
 bus inseruiunt vota, aut præsentium rerum
 statum, versutissimè prædictiones suas ac-
 commodant. Sicut olim Aegyptij vates, qui
 cœli ac syderum peritissimi credebantur, &
 à quibus hæc omnis ad nos disciplina ma-
 nauit, cum ob Lunæ defectionem turbato
 exercitu iussi essent ab Alexandro, quid sen-
 tirent, expromere, neque ignorarent tem-
 porum orbis implere destinatas vices, Lu-
 namque deficere, cum aut terram subiret,
 aut Sole premeretur, hanc quidem sibi per-
 ceptam rationem non edocent vulgus, cæ-
 terum affirmant Solem Græcorum, Lu-
 nam.

nam esse Perfaram: quotiesque illa deficiat, ruinam stragemque illis gentibus portendi, veteraque exempla percensent Perfidis regum, quos aduersis dijs pugnasse Lunæ ostēdisset defectio. Neq; vlla res efficacius multitudinem mouit quàm superstitio. Sæua enim antea, impotens, mutabilis, postquam vana religione capta est, melius vatibus quàm ducibus suis paruit. Et qui in vltimas terras antea se trahi delendos querebantur, hos metu torpentes edita in vulgus Aegyptiorum responsa rursus ad spē & fiduciam erexere. Itaque vel ignari præsumentesque se scire, quod nesciunt, credulos fallunt, vel scientes prudentesque, quod ad rem præsentē pertinere putent, perfricta impudentia commiscuntur: cumque alijs prospicere se posse profiteantur, sua semper ignorant, neque sibi consulere norunt: velut is, qui erectò in sydera vultu, de alienis cogitabat euētis, nec se videbat in propinquā fossam repēte esse casurum. Præclare verò is, cuius antea memini, Fauorinus deterrere volens ac depellere adolescentes à Genethliacis istis, & quibusdam alijs id genus, qui prodigiosis artibus futura omnia dicturos pollicentur, nullo pacto adeundos esse consulendosque huiusce.

iulcemodi argumento coclufit: Aut aduerfa, inquit, euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduerfa dicunt & mentiuntur, miser fies frustra timēdo. Si vera respondent, eaque sunt non prospera, iam inde ex animo miser fies antequam è fato fias. Si felicia promittunt, eaque euentura sunt, tum planè duo erunt incommoda, & expectatio te spei suspēsū afflictabit, & futurum gaudij fructum spes tibi iam deflorauerit. Postremo, quod Beatus Apostolus admonuit, *Epist. 95* suoque tempore sanctissimus Leo Pontifex, propter huius superstitionis contagiū, ex Apostolica commonitione seruandum esse monstrauit, id ad se pertinere, sibi que dictum esse, omnes Christiani censebunt:

Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum. *Coloss. 2.*

SVMMARIA CAPITVM
 Orationis contra Genethliaco-
 rum superstitionem, mixta
 quibusdam annotati-
 unculis.

P Rincipio propositum est non artem, sed abusum reprehendere sub nomine & professione artis introductum. Constat enim Salomonem diuinitus illustratum munere sapientiae, dispositionem syderum motus, virtutesq; admirabiles nouisse: Sicut de semetipso testatum est in libro Sapientiae. In quo tamen illud reliquit magnum humanae arrogantiae remedium: Si quae in terra sunt, reperimus cum labore: quae in caelo sunt, quis inuestigabit? Ac reuera si sal-lax est Medicorum experientia, errorumq; plena praedictione? quid sibi diuinando polliceri Astrologus possit, non video. Neque vero propterea syderum magnas variasq; in haec inferiora vires negamus: neque sumus tam philosophiae rudes, vt nesciamus ab Aristotele dici, Mundum hunc seu quatuor elementorum molem supernis lationibus esse contiguam, vt inde vis eius vniversa regatur. Quis enim nesciat calum in ea quae subiecta sunt, plurimum motu, plurimum lumine, & quum neutro illorum penetrare queat, plurimum occultissimis quibusdam influentijs posse? Sed has ipsas tam admirabiles caelestium corporum vires ne longius, quam vel pietatis erga Deum, vel utilita-

Sapient. 7.

Ibidem. 9.

Lib. 1. Meteororum. cap. 2.

tis erga homines ratio ferat, extendamus, id vero
 magnopere videndū est. Quia in re, ne Gentiliū Astro-
 logorum placita sequatur Christianus, magnam in
 eo habet admonitionem constitutam, quod illi, ut vi-
 dere est, in eo errore grauissimo sua fundamenta lo-
 carunt, quo cælo syderibusq; diuinitatem, prudentiā
 & decreta quibus cuncta regeantur, ex infidelitatis
 suae tenebris ascriberet. Hos ergo si Christianus sequa-
 tur in his conclusionibus quas deinceps eliciunt, nōne
 turpe erit? nonne si Chaldaeorū mōstra, Cicero illa in-
 uēta vocauit, multo iustius eadē ut perniciose super-
 stitionis plena Christianus refugiet? Breuiter neq; sa-
 cra litera damnant, neque damnamus nos eam Astro-
 logie partem, qua ex longa temporum obseruatione
 tradit certas leges, cursus ac motus syderum, sed ne-
 que eam quam iudiciariam vocant, omni ex parte.
 Nam quatenus sequitur certas rationes physicas, ha-
 bet suam vtilitatem & laudem: At quatenus tradit
 supersticiosas quasdam notaciones, aut astris eorum-
 que configuracionibus vim tribuit constituendi aut a-
 uertendi regna, aut humanas actiones euentusq; di-
 rigendi, nequaquam audienda est.

CAP. I. Summarium.

Caput primum remouet a syderibus vitiosa-
 rum propensionum causas hoc argumēto: Quod
 quum secundarum causarum effecta naturalia ad
 primam causam omnium effectricem referenda sint,
 consequitur Deum causam esse istiusmodi vitiosa-

rum propensionum: ideoque & peccatorum quæ ex
 ipsis propensionibus committuntur. Tamen si enim nõ
 ita violenta sint suo impulsu inclinationes mala, vt
 eis resisti non possit, reuera sunt tamen tentationes
 magna & delictorum causa, ad quæ suapte natura
 trahant: Sicuti suggestionibus suis diabolum, qui-
 bus tamẽ resisti potest, causam cõstat esse delinquendi.

CAP. II.

Caput secundum varijs declarat argumentis
 quantopere abhorrendum sit ab ea opinione qua
 putetur Deus causa esse vitiorum: quod generatim
 quidem propter grassentem heresim fecimus, cuius
 breuiter refellenda sese offerrebat occasio, sed proprie
 propter Astrologos hæreticos ac rudiores quosdam
 Astrologia studiosos, quos aliquando deprehendi-
 mus ab errore hoc impijssimo non satũ disfidere, nec
 tur tantopere esset execrandus, sat intelligere.
 Nam & Gentiles plerique, quorum illi imbuti lue-
 ris, simili dementia feruntur, non magni criminis
 loco dũ ebant, si Deum inique secum agere, & ad
 mala impulsorem esse causarentur.

CAP. III. ET IIII.

Tertium caput alio quodam argumento de pro-
 uenientibus ab astris sceleribus ac propensionibus
 opinionem perniciosam elidit. Nempe si modo sy-
 dera hominum genus peccatorum sordibus conspur-
 carent, aut commutatas a Deo, qui contaminat ab
 homi-

hominum primorum vitio vires haberent suas (non enim sic conditum initio fuit cœlum, nec ea illi insit & vis ab authore) Quod si hanc inficiendi vim scelerum primorum contagio contraxere, cur non potius quæ vicinierant, infecta sunt, terra, aqua, aer, esculenta & poculenta? Et quonam modo erit vllius syderis operatio felix ac benigna, cum nullum sit non immundum? Sin neutrum illorum est, sed eadem cœlo qualitas, facies eadem, statusque perseuerat, solaque hominum natura per primæ inobedientia culpam in deterius immutata reperitur, non facit ergo cœlum malos, quos inuenit malos, nec deprauat aut vitiat quos inuenit deprauatos. Cum enim semel quisque nostrum ex origine vitia: a, & corruptio atque immundo semine in vitio atque imquitate concipiatur, seposita quoque omni syderum efficiencia, nemo potest, nisi propria voluntate & consensu vitiosus efficiatur. Neque enim vitium est vllum nisi originale aut actuale. Virtiosior autem non sua voluntate, quam conceptus est, fieret, si quod peculiariter vitium ab astro natiuitatis proueniret. Non ergo inde vitium accedit vllum cum in lucem proles editur: Quare nec propensio vitiosa, quæ sine dubio vitium natura, non potest non esse. Quod si dixerit aliquis, Originale vitium partim ex prima inobedientia, partim ex astrorum afflatu contrahi, iam videre persacite est, quibus quanta pestilentia causis astræ iungantur, quoque loco haberi debeant. At erit qui dicat nullum animi vitium designari, cum dicitur ab

astris esse ad malum propensio, sed corporis duntaxat male temperati, quo sic animo exprimi peccato parentis vitio congruat Non ergo libido significatur, non iracundia, non liuor aut superbia, non tenacitas aut rapacitas: nihil ergo istorum ab astris, sed aliunde: solaque infelicio corporis temperies imputari celo potest, quae cum sit opus Dei, atque idcirco res bona, indifferenter se habet ad bonum & malum, potestque tam in bonos vsus quam in malos perditosque mores conuersti. Dixeris iterum, per se quidem indifferenter habere se ad bonum ac malum: Sed animi vitium in vna complexione magis quam in alia effervesce. At quomodo effervesceret, nisi prius & aliunde existeret, materiamque de qua operaretur inueniret? Fac igitur animum carere libidine, carere iracundia & nihil oberit cordis calida & sicca constitutio: sicuti nihil sobrio vinum, nihil iusto aurum alienum obesse solet. Sin autem hac insunt in animo vitia, ea cum fuerint idoneam complexa materiam, ex seipsis (velut ignis in lignis) increseunt atque inardescunt magis. Hinc D. Augustinus dicit, Eunuchis minus periculosum esse pro castitate certamen, propterea quod ubi materiam, de qua operetur, non inuenit minus aduersus castitatem libido consurgit. Idemque alio in loco monet, creatura panis & vini, quamuis bona, parcius vitendum esse, ne ipsa quoque concupiscentia (quod malum, ait, intrinsecus nostrum est) mentem corruptibili corpore ex abundantiore materia multo magis aggraunte, aduersus nos vehementius & inuictius concuirit.

Lib. 6. contra
 Iul. c. 5.

Lib. 3. contra
 Iul. cap. 20.

CAP. V.

Quinto capite ad ipsas predictiones propius acceditur, doceturque generatim siue sydera causa, siue signa constituuntur euentuum ac morum, nihil ex illis circa vnumquemque nascentium vel probabilius diuinari posse.

CAP. VI. ET VII.

Capite sexto & septimo ostenditur in pronunciandi singulis effectibus proprias eorum causas spectandas esse, ex generalibus vero causis, quae per mediam axat operentur, praesciri particularia non posse. Cum igitur propria complexionum causa sine in seminibus parentum, sicuti qualitas arboris ac fructus & foliorum in semine causam habet particularem & propriam, non magis praedici potest, qualis sit natus futurus ex contemplatione syderum, quam qualis sit futurus arboris fructus, acerbus an dulcis, magnus an exiguus, rotundus an oblongus. In vitiosis certe propensionibus & affectibus originalibus, ad semen, non ad sydera, respiciendum esse scriptura docet. Quis potest (inquit in libro Iob) mundum facere *Cap. 12.* de immundo conceptum semine? & in libro sapientiae. Semen erat maledictum ab initio. D. quoque Augustinus semina ex origine vitiosa agnoscit libro 6. contra Iulianum capite quarto, & planissime lib. 2. de nuptiis & concupiscentia, cap. 8.

CAP. V.

Octauum caput ostendit ea que suscipiuntur a libera hominū volūtate, propter incredibile casu sarū & occasionum particularium varietatem, omnino sub aliquam ex astris predictionem cadere non posse.

CAP. IX.

Capite nono ostenditur ex geminis, qui sub eadem constellatione oriuntur, & tamen plurimum per omnia differunt, quam inanis sit ex astris de moribus cuiusque vaticinatio. Et si dicatur fieri non posse, quin vel minimum temporis inter sit inter vnus atque alterius ortum, tamen paruum ipsum temporis interuallum, quantumlibet vim in naturā rerum habere contendant, colligi humana obseruatione non potest, literisq; consignari, inquit Augustinus libro 7. Confessionum, capite sexto, vbi etiam historiam profert de duobus, ex diuersis fœminis eodem temporis puncto, eodemq; in loco natis, planeq; sub eadem constellatione, quorum tamē mira fuit ex varia parentum conditione & educatione diuersitas. Nam Firminus (inquit) amplo apud suos loco natus de albatioribus vias seculi cursitabat, augebaturq; diuitijs. sublimabatur honoribus, seruus autem ille conditionis iugo nullatenus relaxato dominis seruebat. Ea res cognita mouit Augustinum, vt artem ex eo tempore penitus abjceret. His similia reperias apud D. Ambrosium libro quarto Hexamerō, capite quar-

to: Cum illud vagum (inquit) celere & motum non queunt comprehendere, saepe fit ut per illam puncti & momenti incomprehensibilis subtilitatis ponantur benefici signi aspectum, ubi grauis atque nocitura incurrit offensio. Rursum: Cum impossibile sit (inquit) tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem minutia inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est variatis.

CAP. X.

Caput decimum ostendit quam inbecillo aere nullo potius fundamento nitatur ipsa diuinitio, cum quandam in predicendo sequitur similitudinem. Nam fundamentum hoc est omnis superstitionis ob quandam similitudinem analogicam, eamque vel veram, vel imaginariam futura predicere vel praesagire. Hoc sequuntur & Augures, & obseruatores somniorum, & Chiromantia, & qui raticinantur e nubium inspectione, praesertim si occidente Sole fiat inspectio, quorum condemnationem reperies, Canone 61. in his qui 6. Synodo Constantinopolitana ascribuntur. Alioquoque qui ex prodigijs inuisitatisque rebus praenuntiant futura, velut qui mulam parientem, Lelio, Paulo, & M. Marcello consulibus, discordiam, ciuium bonorum interitum, mutationem legum, & turpes matronarum partus, significare interpretabantur. ut videre est apud Iulium Obsequentem, in libro

de Prodigijs. Apud quem & illud reperitur: M. Cl. Marcello, L. Valerio Flacco, Conss. Turbinis vi in campo, columnam ante eadem Iouis decussam cum signo aurato: cumque Aruspices respondissent Magistratum & Sacerdotum interitum fore, omnes magistratu se protinus abdicasse. Quod autem Daniel somnium de statua Pharaonis est interpretatus, non id arte quapiam futura predicendi, sed diuina reuelatione fecit: Sicuti quod Magi stella conspectu Regem Iudeorum, hominumque seruatores natum didicerunt, non id artis beneficio sunt consequuti (sicuti quidam ineptientes scribere non dubitant) sed illustratione gratia cœlestis, cuius auxilio & genitum adorarūt. Cum enim primitia gentium in Christianismo eadem fidei gratia illustrati fuerunt, qua postea gentes omnes in Christum crediderunt Dedit ergo (inquit Leo) intellectum qui præstitit signum.

CAP. XI.

Capite vndecimo ostenditur quam multarum rerum signa sint sydera secundum scripturam Geneleos, non secundum superstitionem astrologicam. Quam vel hoc suspectam reddit, quod studiose adeo colorem aliquem sibi conciliet ex diuinis literis præter morem artium liberalium.

CAP. XII.

Caput duodecimum quibusdam Apocryphorum signis opponit scripturam Hieremiæ: A signis

nis cœlinolite metuere, Quam illi solent ad suum inflicurum trahere, contextum propheticum negligentes. In quo sensum Melancthonis sequutus etiam ille est, cuius in spheram Ioannis a Sacrobosco præfixa legitur præfatio. Debent, inquit, bonæ mentes aduersus inimicas ac tristes syderum significationes verbo Dei ac promissionibus confirmari. Idque vulgaris sententia docet, qua citatur ex Hieremia: Nolite timere a signis cœli, quæ timent gentes. Neque enim negat (inquit) Propheta signa esse sed cum signa nominet, sentit ea res magnas atque tristes minari. Consolatur autem pios ne ea metuant, non quia nihil significant, sed ut confidant se diuinitus inter illa pericula regi ac conseruari. Sicut mortem timere Christus prohibet, non quia mors non sit aspera, sed ut sciremus etiam in morte ipsum nobis adesse Christum, qui nos seruet. Sic scripturas interpretantur, qui ne ipsas quidem inspicunt, ut scire possint quid antecedit, quid sequatur. Ast aliter multo D Hieronymus: Proprie (inquit) aduersus eos loquitur, qui uenerantur cœlestia, & quæ in signa sunt posita annorum, temporum, mensium & dierum, ab his æstimant regi humanum genus, & ex causis cœlestium terrena moderari. Quodque ait: Leges populorum vane sunt, omnem humanam sapientiam fucilem esse demonstrat, & nullam in se habere utilitatem. Non ergo illorum interpretatio multum distat ab eo quod ait Iulius Firmicus eiusmodi verbis: Inuocemus suppliciter deos, & religiose promissa numinibus vo-

re reddamus, ut confirmati animi nostri divinitate,
ex aliqua parte stellarum violentis decretorum pote-
statibus resistamus.

C A P. XIII. ET XIII

Capite decimotertio ac decimo quarto id agitur,
ne qua subesse putetur ars divinandi ex astris,
quod interdum prae-dictiones in veritatem incurrant.
Non enim ea quae vera consideratis constellationibus
dicuntur (inquit Augustinus) arte dicuntur, sed for-
te; quae autem falsa, non artis imperitia, sed sortis
mendacio. Quippe hominum coniectura saepe vim
sortis habent, multaq; dicendo saepe ventura dican-
tur, nescientibus ipsis qui dicunt, sed in ea non ta-
cendo incurrentibus. Idem Ecclesia doctor libro 2. de
Genesi ad litteram, capite decimoseptimo: Fatendum
est (inquit) quando a Mathematicis vera dicuntur,
instinctu quodam occultissimo dici, quod nescientes
humana mentes patiuntur: quod tamen ad decipien-
dos homines sit spirituum immundorum & seductorum
operatione, qui quadam vera de temporalibus nosse
permittuntur.

C A P. XV.

Caput decimum quintum a consulendis Geneth-
liacis, omninoq; ab illo divinandi studio dehor-
tatur. Quo loco notandum quod scribit D. Augusti-
nus libro quarto Confessionum, Capite tertio: Beat
(inquit) eo tempore vir sagax, medicinae artis peritissimus,

finis, atque in ea nobilissimus. Is vbi cognouit ex colloquio meo, libris Geneſiſiacorum eſſe me deditur benignè ac paterne me monuit, vt eos abijcerem, neque curam & operam rebus vtilibus neceſſariam illi vanitati fruſtra impenderem: dicens ita ſe illam didiciſſe, vt eius profeſſionem primis annis ætatis ſua deſerere voluiſſet, qua vitam degeret, et ſi Hippocratem intellexiſſet, & illas vtique lueras potuiſſet intelligere. Et tamen non aliam ob cauſam ſe poſtea illis reliſſis medicinam aſſequutum, niſi quod eas falſiſſimas comperiſſet, & nollet vir grauis decipiēdu hominibus viciū quarere, &c. In concilio Ancirano capite vigefimo tertio decretum eſt: Qui auguria vel auſpicia, ſue ſomnia, vel diuinationes quaſlibet ſecundum morem Gentilium obſeruant, aut in domos ſuas huiusmodi homines intraducunt, &c. quinquennio poenitentiam agant ſecundum antiquitus conſtitutas regulas. Item in alio concilio: Non liceat Chriſtianiſ te-
 nere traditiones Gentilium & obſeruare & colere elementa, aut Luna, aut ſteliarum curſus, aut inanem ſignorum fallaciam pro domo faciēda, aut propter ſegetes, vel arbores plantandas, vel coniugia ſoci-
 anda.

In capitulis
 Græcarum
 ſynodorum,
 circa tempo-
 ra Honorij
 Papa primi

MAR.

MARSILII FICINI FLO-
 RENTINI DE VITA COE-
 LITVS COMPARANDA
 Libri III

CAP. XXV.

Ediuuat etiam parumper alloqui se-
 uerum religionis antistitem. Dic age
 quidnam in astrorum vsu damnas ar-
 tistes? Quicquid, inquires, arbitrio nostro
 detrahit, quicquid vnius Dei cultui derogat. Eadem
 ego tecum non damno solum, sed etiam valde dete-
 stor. Execraris quinetiam scio, atque ego insuper per-
 horresco nonnullos, qui cum Deum exoratum volunt
 ad ouem in medio caelo vastum illud draconis ca-
 pui subeuntem, tam miseri quam stulti confugiant,
 ab ipso videlicet dracone, qui quondam e caelo corruit
 terram stellarum partem secum trahens denique
 deorandi. Verum concedesne contractibus, matri-
 monijs, colloquijs, itineribus, similibusque operibus pe-
 ragenda horas opportunas eligere? Non facile te his
 assensurum video, nescio quid arbitrio metuentem.
 Ego igitur, & si theologus ille Magnus Albertus ista
 dabit, & ratio quida n forte dictabit, per electionem
 ipsam ad arbitrium pertinentem, caelestia ita pru-
 dentia nostra vsui subijci, quemadmodum herbae me-
 dico subministrant, tibi tamen potius in praesentia
 credam. Et quam tu difficile nunc ea permittis, tam
 faci-

le ipse dimittam. Observationes vero Lunæ ideoque
 aliarum stellarum ad morbos curandos, & idcirco
 ad remedia præparanda iamdiu (vt arbutor) permi-
 sisti. Concessum quoque ab te, & insuper approba-
 tum, crescente Luna, eademque aucta lumine, nec
 aliunde infortunata seminibus agro spargere, vtes
 oleasque serere. Cur non igitur ad plantandum (vt
 Cynice loquar) hominem, vt amur beneficio Luna Io-
 usque & Phæb? Nam Veneris quidē ad hæc officio
 semper vitur: Sed rectius modo dixissem, semper
 vitur. Nam ipsa m. hi Venus est Diana. Quid neme
 de victu dicemus? Nonne licet & proderi sub felicē
 sydere tum autumnno vinum, tum indies panem, epu-
 lasque conficere? Ac si nequamus in his præpa-
 randu aspectus syderum expectare, expediet sal-
 tem ascendentes accipere, vel aliter angulares,
 Solem, Iouem, Venerem atque Lunam. Sic enim
 omnia quibus vitur feliciter effecta cælius, felici-
 ter nos afficient. Nactenus te video, absque contro-
 uersa concessurum, nisi forte dicas, ita vitam nostrā
 nihil fore aliud quam perpetuam seruitutem. Ad hæc
 ego subijciam frustra mortales cumulandis pecunijs
 & honoribus seruituros, quibus sunt perpetuo man-
 cipati, nisi interim diligentia Physica dies vitæ sibi ^{Vitæ nostræ}
 plures accumulent. Aut igitur soli Deo seruiāt, quod perpetua ser-
 uitudinem est potissimum: aut si cui præterea seruituri ^{uitus.}
 sunt, vitæ tum valde tum longæ potius, quam pecu-
 nijs honoribusque vanis indulgeant. Comordes ergo
 sumus. Sed nunquid vel domos fundabunt temere, vel

infaustas habitabunt? Vbi contagiosa quadam caliditate adificij ferme sic insicit habitantem, vt venenosus pestilentie vapor etiam ad biennium in pariete seruatus. Qualis etiam ex epidemia latens in veste, diu postea vtentem insicit incautum atque perdit. At postquam hic in vestium incidimus mentionem, prohibebisne, pie pater, in veste consicienda, vel primum induenda spiraculum Veneris diligenter aucupari, quo quasi Venerea facta vestis, similiter prospera quadam corpus & spiritum afficiat qualitate? Nonne

Pelles vulpium
Medici ventant, agninas vero probant.

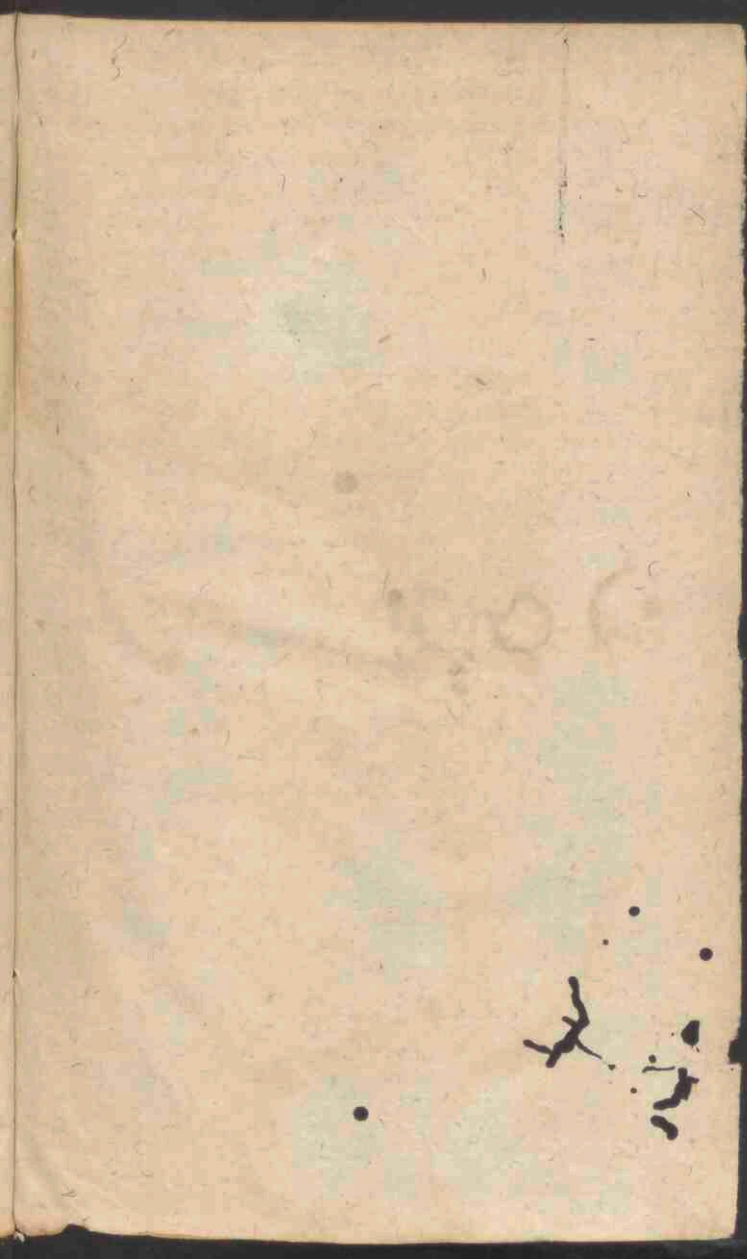
Medici ventant, agninas probant? Non aliter forte sidus in dies quasi nascentes vestes afficit quam semel ab initio natas. Vestes quidem & cetera artis opera certam a sidere qualitatem accipere Thomas Aquinas in libro de Fato confirmat. Tu igitur

Vestes infestas vtentem posse inficere.

affirmabis. Infestas vero vestes vtentem inficere, etiam testis est scabies atque lepra. Denique si populi vota consulis (vt opinor) ista permittes. Atque ego permissione tua consulam obseruanda. Sin autem eiusmodi moribunda vita curam non improbas quidem, sed negligendam mones: ego quidem negligo, melioris vita fiducia fretus, ceterisque similiter consulo faciendum.

Vale.

F I N I S.

A 1030697

5. 4